

2. **O** (38248) *praep*

o jasne. ◇ W wyrażeniach skostniałych: ócz (31), ocz (15), (o)cz (252); ócz *GórnTroas*, *SarnStat*; ocz *OpecŻyw* (2), *OrzQuin*; ócz : ocz *Mącz* (27:11), *KochPs* (2:1); óń (8), óń (3), (o)ń (104); óń *OpecŻyw* (2), *MurzHist*, *MurzNT*, *SienLek*, *PudłFr*; óń *BiałKat*; óń : óń *Mącz* (2:2).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVIII w.*

I. *Cum L* (28441) :

1. Wskazuje na treść wypowiedzi, rozważań, dociekań; *de BartBydg*, *Murm*, *Mymer*¹, *Miech*, *Vulg*, *PolAnt*, *Mącz*, *Modrz*, *JanStat*, *Cn*; *super Vulg*, *PolAnt*, *JanStat*, *Cn*; *pro Vulg*, *JanStat*; *prout Miech* (26471) :

a. Po wyrazach oznaczających przekazywanie określonych treści, informacji przy pomocy mowy, pisma lub działania dającego podstawy do wnioskowania (17389) :

W połączeniu z czasownikiem oraz rzeczownikiem nieosobowym (12502): Ten który źle [!] fałfyady miewa/ o fwey chwale przed wfflytkimi śpiewa. *March*¹ A3 (2); *BierEz* R4v (27); Vczynki które działam między wami w ijmie oytta mégo/ dáwaią świadectwo o mnie *OpecŻyw* 65 (118); *OpecŻywList* C (7); *OpecŻywPrzedm* C4; *OpecŻywSandR* nlb 2v (2); *ForCnR* A3v (6); *ForCnRWiet* Av (3); *MetrKor* 40/821 (4); *PatKaz I* 1 (10); Moyzeż wtory prorok prorokoual otey myley pannye gdy uydzyal kyerz abo drzeuo zyelone barzo śzlyczne *PatKaz II* 55v (61); *PatKaz III* 93 (58); *HistJóz* Dv (2); *KlerPow* 3 (2); modi supponendi, o ktorich iest vislownosc *BartBydg* 92; *TarDuch* A6v (5); Auicenna piłze onich [granatach] á zwłazcza o kwalnych iże Kolerę vfmierzaią *FalZioł* III 20d (215); O nikim zle nie mow, ale słuchay śnadz czo złe⁸⁰ okim mowią, aby ty takim niebył. *BielŻyw* 35 (47); *BielŻywGlab* nlb 11 (9); WZroft czałe⁸⁰ człowieka wiele o nim dawa znać. *GlabGad* M2v (48); Dziw o pannie Mariey. *MiechGlab* *7v (31); *BielRozm* 21 (3); *KłosAlg* Av (6); *LibLeg* 7/36 (103); *March*³ T8v; *WróbŻółt* eev (50); *WróbŻółtGlab* A2v (5); Dzień ieden dawa znać podobieństwo o drugiem á noc takież iedná czyni nam śprawę o drugiey *RejPs* 27 (45); *ComCrac* 11 (4); *LibMal* 1543/68 (45); *RejRozpr* E4 (4); *ConPiotr* 30; *LudWieś* B4v (7); *SeklWyzn* Cv (25); Aż mię tu dowas skokiem/ czo rychley wyprawił Bych go o wałzym zdrowiu/ Czo na pewniey śprawił. *RejJóz* A7v (50); *SeklKat* E2 (37); *RejRozm* 391 (6); *RejKup* 18v (37); tedi po wśzyłtkim świecie był roznieśion głos o śmierci Alexandrowey. *HistAl* N2v (23); *HistAlHUNG* A2; *KromRozm I* A4v (75); *MurzHist* Dv (22); *MurzNT* 3v (65); *KromRozm II* c4 (108); *KromRozm III* B8v (131); w drugą niedzielę była Msza o Duchu świątym *Diar* 19; Były dn[i]a tegoż aż do wieczoru namowy o tym podatku między pany i posły *Diar* 78 (142); *DiarDop* 101 (12); Nie chcę s tobą wiele o tym gádać *BielKom* E2v (8); *GliczKsiąż* E3v (57); Rośpráwowaliák foby o mnye yáko w báśni *LubPs* Q (108); *GroicPorz* a3v (49); *GroicPorzRej* C4; Przypomionę ielstze drugie náuki Dyabelskie y bluznierftwá okrutne o Dominiku Mnichu *KrowObr* 145v (365); *RejWiz* 180 (186); Syn ci iuż człowieczy idzie ták iáko nápiłano ielth o nim [sicut scriptum est de illo] *Leop Matth* 26/24 (149); *OrzList* b (24); *UstPraw* F2 (6); *KochZuz* A2; *LeszczRzecz* A2; *RejFig* Bb6v (9); [Stańczyk] śie prawdy námowił/ w śzaloney połtáwie/ Gdyż ci co im należy/ milczą o niey práwie. *RejZwierz* A6v (37); *WyprKr* 121 (5); Skory źwierząt martwych thy ich vpominály/ o ich śtanie/ y fkromności *BibRadz I* 2d marg (259); *BibRadzBaz* ktv; *Goski* 17; bo wy zwykli mowić o rzeczách trudnych bez náuki/ ták iáko ślepi

mówią o fárbie bez oczu. *OrzRozm* B2 (87); A gdy żądał odpowiedzi w kościele Dyany o fwoiey fortunney fprawie/ radziła mu ná zachod fłońcá iechác *BielKron* 61; [*niektóre Sybille*] piłmá fwięte po fobie zoftáwowały o przyściu Kryftuła/ o pánnie Máryey/ o fładnym dniu/ y o inych. *BielKron* 132 (504); *GrzegRóżn* B3 (108); Bracie niechcę fię ftołą wrzecz wdawać o wierze *KochSat* B (4); *KochZg* A3v; ony wyborne o twey przisley znamięności znaki fklamały. *KwiatKsiąż* Q2v (47); Rationem vitae ab altero repscere, Chcieć mieć ráchunek od kogo o yego žiwocie. *Mącz* 314b; Qui de me rumores afferuntur, Co zá wieści o mnie nofzą/ co o mnie mówią. *Mącz* 360b (187); O fiódnym [!] Dyálógu máłom co fłyfzał ludzi mówić *OrzQuin* E3 (130); *Prot* A2v (27); *SarnUzn* Bv (94); *SienLek* 89 (89); *SienLekAndr* a3 (7); Tę náukę/ ktora vczy o fkutkách biegow niebiefkich/ dwoiákim ią fpofohem przeciwnicy iey gánią. *LeouPrzep* a2v (28); Támże wflyfzyfz ony fiedm tráń trábiących o onych przyfzłych przypadkoch *RejAp* BB2; Słuchayże iáko on fmęthny Dawid w vpádku fwoim woła o tey miłości á o tym ochędożeniu fwoim do niego *RejAp* 8v; A tu iuż o wyznaniu á o pokucie kazanie ix. iakicgo Pan od nas potrzebować raczy. *RejAp* 19 (327); ięli go nágrzewać/ áby dáley o they miłości rzecz prowadził *GórńDworz* L18 (218); *GrzepGeom* I3 (21); Przemoż Krolu nákázoną myfl fwą/ á nie day o fobie áni o mnie mówić złey powieści. *HistRzym* 7v (76); Anyołom fwoim Pan to rofkazał o tobye/ áby cie nořili w ręku fwoich *RejPos* 69v (1324); *RejPosWiecz*² 91v (51); *RejPosWiecz*³ 96 (16); *BiałKat* c (97); *BielSat* C2v (3); *KwiatOpis* A2v; *GrzegŚm.* A (78); *HistLan* B2 (11); *KuczbKat* 70 (104); przyfzedł też Poetá ieden Polcenius s kfiáfkami czytáiąc wirfze co o nim przy oney koronáciey złożył. *RejZwierc* 50; Azałz wfzędý rzkomo w żárcie nie ma frogich przymowek o fobie? *RejZwierc* 96 (250); *BielSpr* 19 (18); *KochMon* 34 (3); Obietnice o rzeczách niebiefkich/ á zwálzczą o wiecznym żywoćie w ftárym zakonie iáłne niebyły *WujJud* 79v (170); *WujJudConf* 12 (77); *RejPosRozpr* b3 (22); *RejPosWstaw* [21²] (44); A dla te^{go} był przenáiet [...] iżby o mnie złą sławę puřili [*ad nomen malum*] *BudBib* 2.Esdr 6/13 (86); Przyiechawfzy do domu/ Achab wnet powiedział/ Swoiey żenie Iezabel/ o wfzytkim co wiedział. *HistHel* C2v (6); Pánowie nie ná rękę nam ftanom Rycerřkim/ O czym fię pokazało tu wywodem krotkim. *MycPrz* I B4 (6); *Strum* D13v (25); *WierKróc* B (2); dowod náłz/ o iedney ifności Bořkiey. Bogá oycá/ y finá/ ięft prawdziwy. *BiałKaz* F2 (34); *BudNT przedm* b3 (75); *StryjWjaz* A4v (5); wnetże prorocctwo Dánielowe/ o kámieniu procz ręku z gory odciętym/ fkutek fwoy brác poczęło *CzechRozm* 168v (839); *PaprPan* B2 (55); POniewałz przy Krzćie wżywamy Obrzędow niemáło/ [...] tedy chcemy wam brácia mila/ o nich krotką fprawę dáć *KarnNap* B3 (3); *ModrzBaz* 1 (357); *ModrzBazBud* π6 (14); Náđ to nikt iářnieyfzych słow/ o pochodzeniu Duchá S. od fyná prágnąc nie może. *SkarJedn* 280; O czym ták piřze Papieř Leo dziewiáty/ o którym wyřzey wzmiánka była *SkarJedn* 371 (124); *KochDryas* A2; *KochOdpr* B3v (3); *Oczko* A2 (29); *KochPs* 54 (5); y oddála kfiáfkzi/ wktorych miála fwe modlitwy y řpiewania o Pánnie przeczyftey *SkarŻyw* 583 (366); *ZapKořcier* 1580/14 (2); *KochTr* 18; Zá plotki to ftoi v nas Co ty Mária powiádałz. O páńfkim džiř zmartwychwfćaniu. Y o wářzym z nim gadaniu. *MWilcHist* 13 (19); Wrozbá Olechowi o Koniu. *StryjKron* 120 marg; [*Gniewosz musiał odwoływać*] iř łgał y řzczekał niecnotliwie iáko pies/ o cnotliwey Krolowej Pániey fwoiey. *StryjKron* 482 (90); Doktorowie Katoliccy/ [...] wykłádáli o Antychriřćie/ y o walkách iego/ y o przeřládowaniu řwiętych pod nim. *CzechEp* 410 (847); *CzechEpPORz* *3 (11); řwiádczą o tym w nářzey Europie/

tyśiące męczennikow/ ktorych krew okrutnie/ od przeciwnikow prawdy wylana/ Bogá ku pomście [...] wyzywa. *NiemObr* 4; W Papieŝtwie dofyć ná tym máia/ gdy o Chriŝtuŝie hiŝtoryá prowadzá/ y żywą to wiára w Chriŝtuŝa názywáia/ kiedy to wyznawáia/ co o nim nápiŝano ieŝt *NiemObr* 10 (273); *KochFr* 28 (9); *KochPhaen* 10 (2); *KochSz* B2; *KochWz* 140 (2); *ReszPrz* 37 (62); *ReszHoz* 114 (13); Náuká o dobrych vczyńkách/ ieŝt náuká Dyabelŝka *ReszList* 154; naprzod im kazánie czyniá o pokućie ŝwiętey/ o ŝwiętym Iubileuŝu/ iáko ŝię do niego przygotowác máia. *ReszList* 162 (25); *WerGoŝc* 212 (17); *WerKaz* 279 (8); *WisznTr* 24; *BielSen* 9 (3); *BielSjem* 4 (7); *PudłFr* 38 (16); káźcie wźzemu ŝtworzeniu/ To nawefelŝe pofelŝtwo/ o ludzkim wykupieniu *ArtKanc* G12v; Ty ŝam Człowieká káźdego/[...] o zbáwieniu iŝciŝz *ArtKanc* H16 (25); Wieleby było o ich nierzádzie piŝánia *BielRozm* 19 (2); Maŝ ŝwieży przykáď w Węgrzech o Krolu Máthyaŝu *GórnRozm* Av (58); *KochProp* 9 (4); *KochWr* 20 (17); *PapUp* A4v (41); *ActReg* 1 (127); Dissertatio – Długa rozmowa o rzeczy nieiakiey. *Calep* 333a; Halieutica – Kłięga o ribach. *Calep* 471a; Magniloquus – Mowiáci orzeczech wielkich. *Calep* 629b; Omen – Wiefzczba oprziŝłim ŝczecia [!] albo nieŝczecziu. *Calep* 729a (9); [Formularze sá po to] áby człowiek wzyŝtkiego w głowie nie noŝił; ále gdy o czym rzecz przypáďnie/ do Regelŝtru o onych rzeczách ŝie vciekał. *GostGosp* 1 (4); *GostGospSieb* + 2v; Iáko tedy ieŝt ŝzkodliwa ámbicya w Rzeczypoŝpolitey/ ieŝt teŝ ŝwiádecstwem on przykáď o dwu męžach Athenieńŝkich *Phil* K (22); *GórnTroas* [3] (5); *KochCz* A4v (4); *KochCzJan* A2v (2); *GrabowSet* F3 (3); *KochAp* 6; niekochay ŝie w ŝobie/ Nie wzytkoć prawdá/ com piŝał o tobie. *KochFrag* 27 (2); *OrzJan* 3 (21); *OstrEpit* A2v; *LatHar* 285 (209); *KolakCath* A4v (6); *KolakCathOkuń* A2; *KolakSzczęŝl* A3 (7); Bogáty [...] nie przyimuie rády Chriŝtuŝowej o ŝprzedániu wzytkiego. *WujNT* Mar 10 arg; Nákoniec pámiętaý/ iŝ nie káźdy ma tákiego obiáwienia o ŝwym zbáwieniu/ iákie miał ten łotr błogoláwiony *WujNT* 293 (613); *WysKaz* 14 (44); *JanNKar* D3v (18); *JanNKarKoch* Ev (5); *SarnStat* *3v (195); *SiebRozmyŝl* I (10); *GrabPospR* Mv (2); Ze Lwá nie Ryŝ, lecz takze Lew ŝię rodzi, Toz ŝię nam o tym cnym Krolu rzecz godzi. *KlonKr* F2v; *KmitaSpit* B4; *PowodPr* 9 (26); Iáko nie ma być trudne piŝmo ŝ. á w nim ŝá rzeczy ták trudne/ o Troycy ŝ. o wćieleniu Syná Boŝego/ [...] o przeyrzeniu bozkim/ o przyŝlych dŝieiách ŝwiátá drugiego/ y o innych wyŝokich do poięćia táiemnicách? *SkarKaz* 81a; Y oznaymił Ian ŝ. o dwu náturách w Chryŝtuŝie; O ludzkiey/ gdy go báránkiem ku zábićiu: y o Bozkiey/ gdy mu zgłáďzenie grzechow y odpuŝczenie przyczyta *SkarKaz* 515b (249); *VotSzl* B2v (12); *CiekPotr* 15 (15); *CzahTr* A3 (17); *GosłCast* 22 (13); *PaxLiz* Ev; *SkarKazSej* 678a (70); ná oŝtátku kłáďę ŝeglárŝtwo ábo Flis/ o ktorym wláŝnie te xiąžeczki náŝze tráktowác będą. *KlonFlis* A2v (13); *SapEpit* A2v; Kiedy one Maenades zefly ŝię w gromáďę/ O czárách y o gułách czyniły więc ráďę *KlonWor* 7 (32); *PudłDydo* B3; *ZbylPrzyg* A4 (4).

W tytułach dzieł lub ich częŝci (504): Pieŝń o pańŝkim w niebo wŝtápieniu. *OpecŻyw kt* (7); *OpecŻywSandR* nlb 5v (3); *ForCnR* A2 (2); *HistJóz kt*; *FalZioł Ili* 6b (11); Wtora częŝc o zywienu[uczo]wiczym. *GlabGad* F4 (3); *KłosAlg* E2v; pŝalm O wćieleniu ŝyná boŝego. *RejPs* Ff2 (9); *SeklKat* T3v (12); Hiŝtoria o Wielkim Alexandrze krolu Macedońŝkim/ y o iego boiowániu. *HistAl* A (3); *MurzHist* E; Spráwá Wtora o Afekciech człowieczych. *BielKom* D4v (2); *GliczKsiąž kt*; *SeklPieŝ* 15; *BielKron* 41 v (64); Xiąžeczki roŝkoiŝne á wielmi vzyteczne o poćciwym wychowaniu [...] dŝiatek [...] Laczinskim ięzykiem napiŝane. *KwiatKsiąž kt*; *BielSpr* 10v; *HistHel kt* (2); Andrzeiá Fryczá

Modrzewskiego o poprawie Rzeczypospolitey/ Księgi wtore. *ModrzBaz* 69v (19); *ModrzBazBud* n5 (2); Hiłtoryą o chwalebnyim zmartwychwítaniu Pánłkim. *MWilkHist kt*; *KochMRot* C2v; *KochSob* 55; *BielRozm* 1 (4); *Phil* B; *KochCz kt* (4); *OrzJan* 5 (2); Hymn Kościelny o Duchu S. Veni Creator. *LatHar* 35 (15); *WujNT* 9 marg (37); *SarnStat* 1260 (278); *GrabPospR* Kv (2); VOTVM o założeniu skárbu Rzeczypospolitey/ y o obronie kráiw Rufkich. *VotSzl* A4 (4); K O M E D Y A O Lizydzie/ w ítan Małżeńłki wítępuiący. *PaxLiz kt*; *KlonWor* 46 (4); *SzarzRyt* C (3).

W połączeniu z rzeczownikiem osobowym (12): Gdy był w Hiłzpániey w więzieniu krol Fráncufki [...] y iego síoftrá Márgaretá w dowá [!]/ połłani byli połłowie o wyzwoleniu ich do Hiłzpániey *BielKron* 204; Ktemu niechay nie będzie dworzánin obmowczá złościwym: zwálzczá o pánie o íwym *GórnDworz* K6v; *RejPos* 120v; *RejZwierc* 263; *CzechRozm* 47; *SkarJedn* 87; Świádkowie o byciu Piotrá świętego w Rzymie/ y o śmierci tám iego z Páwłem świętym /[...] íą zacni y wielcy Doktorowie y Hiłtorykowie kościelni *SkarŻyw* 602 (2); *ZapKościer* 1581/22; *ArtKanc* N15v; *ActReg* 13; *SarnStat* 456.

Z elipsą wyrazu nadrzędneho [przeważnie z marginesów, nagłóweków, omówień zawartości tekstu] (4230): O niewdzięcznych Pánoch. *BierEz* N2 (5); O chwále którą w każdym korze anieli ij wílytcy íwięcij/ dziewicy Marij czynili *OpecŻyw* 182 (23); *OpecŻywSandR* nlb 2 (21); O począczyu maryey panny czyíthey. *PatKaz I* 1; *PatKaz II* 30v (2); *PatKaz III* 87; De Elementis/ et eis quę in aere generantur. Von den vier elementen/ vnd den dingen dy(e) do in der lufft gegenerirt werden. O Zywyelyech y o tych rzeczach ktore fye nápowyetrzu rodzám. *Murm* 15 (32); *Mymer*¹ 4 (34); *KlerPow* 1 (2); *BartBydg* 253 (2); O Wodkach ziół rozmagitich y o moczi ich: a ołobliwie o tich ktorich náwięczy Doctorowie vziwaią w rozmaitich niemoczach ludzkich. *FalZioł* II 1 (160); *BielŻyw* 9 (16); *GlabGad* Cv (148); O zburzeniu okrutnym Węgierłkiey ziemie [*de cruenda vastatione Hungariae*], przez Bata Czarza Tatarłkiego. *MiechGlab* 14 (17); *KłosAlg* G3v (31); *KlerWes* A2; *WróbŻołt* V6 (4); O połłanowieniu zbawienia náłlego przes íyna bozego. *RejPs* 198v marg (17); *ComCrac* 21v (25); O dobrym zdrowiu y o Morowem Powietrzu na ten Rok. *LudWieś* A4v (9); *SeklWyzn* b2 (27); *SeklKat* Cv (12); *HistAl* N4v (2); *KromRozm I kt* (32); *KromRozm II* i2v marg; *KromRozm III kt* (5); *MrowPieś kt*; *BielKom kt* (2); *GliczKsiąż* M8; *LubPs* C (3); O Perłonách Sądowi przynależących. Naprzod o Sędziem. *GroicPorz* b (172); *KrowObr* 6 (90); Íáńnieyzy Anyeli niż gwiazdy/ y o ich náturze/ Támże. *RejWiz* Cc6 (9); Tarcze złote poczynił [*Salomon*] y Krolewłką ítolice bárzo nákládná/ y o hoyności iego. *Leop* 3.Reg 10 arg (98); *UstPraw* A (324); *RejFig* Bb3; *RejZwierz* 46 (8); *BibRadz Gen* 1 arg (37); *Goski* *2; O wieży Babel á rozdziyeleniu ięzykow. *BielKron* 7 (156); *GrzegRóżn kt* (2); *Mącz* 78b (3); *OrzQuin* D źp (7); Iuftinus Męczennik nápifał kłięgi ktorym Tytuł dał o Troycy íwiętey. *SarnUzn* B3v (4); *SienLek* 15 (112); *LeovPrzep* E3; *RejAp* 3v (9); *GrzepGeom* C4 (7); *HistRzym* 135v (14); Iuż tám nic áni o ípráwiedliwości/ iuż áni o miłofierdziu/ [...] iedno oczekawánie frogie onych ílow Abráámowych *RejPos* 162 (33); *RejPosWiecz*² 95 (2); *RejPosWiecz*³ 99 źp; *BiałKat* 83v źp (20); *BielSat* D2v (14); *GrzegŚm kt* (3); *KuczbKat* 105 (7); *RejZwierc* A5 (56); *RejZwiercTrzec* Aa2v; *BielSpr* 5v (22); O Wierze y o dobrych wczynkách á zapláćie ich/ y o załłudze człowieká wiernego. *WujJud* 104 (273); *RejPosRozpr* b3v źp; *RejPosWstaw* 110v marg (3); *BudBib* I 331c marg; *HistHel* B2 źp; *Strum kt* (23); A to małz o Láćinłkich kłięg niezgodzie *BudNT przedm* b3 (3); Drukarz do Czytelniká

o omyłkach. *CzechRozm* **7 (93); *PaprPan* C (29); A to niech będzie y o przysiędze/ y o innych rzeczach [*Et haec quidem tum de iusiurando, tum de rebus aliis*]/ ácz krotko/ ále podobno/ ile baczę potrzebnie *ModrzBaz* 87 (108); *ModrzBazBud* π6; *SkarJedn kt* (38); *Oczko* 8 (6); *SkarŻyw* A3 (100); *KochTr* 23 *kust*; *MWilkHist* A4v (3); O porázeniu Bałaklaia Carzá Zawolŕkiego przez Skirmuntá *StryjKron* 280 (86); *CzechEp* [3] (30); Xiędzu Powodowŕkiemu o iego Wędzidle. *NiemObr ktv* (4); *KochFr* 4 (61); *ReszPrz* 20 (13); *ReszHoz* 139 *żp*; *ReszList* 143 *żp*; *KochTarn* 73; O iednym Káznodziei co kazał zá Pánný brzemienné Páná Bogá prošić. *PudłFr* 44 (40); *ArtKanc* E19 *żp* (21); *BielRozm* 8 *marg*; *GórnRozm* C4 *żp* (10); *ActReg* 49 *marg* (3); *GostGospSieb* * 4; O prawdziwey ku Oyczyźnie miłości/ y w czym należy. *Phil* B (15); *KochCn* B3v *żp*; *KochCz* A4v *żp*; *KochPij* Cv *żp*; *OrzJan* 6 *żp*; O nałódzým imieniu IESVS. *LatHar* 24 (160); *KołakSzczęśl* A3 (5); O łkutku wiáry/ ktora lámým łłowem gory przenoši. *WujNT przedm* 37 (73); O INSCRIPTIACH ALBO O ZAPISIECH *in genere*, á potým o kázdým zołobná *SarnStat* "1267 (899); *SkarKaz* 80a (82); *CiekPotr*)?(2v *żp*; *CiekPotr Herb*)?(3; *CiekPotrŚredz*)?(4 (2); *CzahTr* G4v (3); O práwách niespráwiedliwych/ ábo o piątey chorobie Rzeczypołpóltey. *SkarKazSej* 696a (18); *KlonWor* 9 (15); O krótkości y niepewności ná świećie żywotá człowieczego. *SzarzRyt* A (7).

W połączeniu z przysłówkiem (126): iużci o tym dofyć/ niechćieyże ty więcej mowić *BierEz* C (2); *FalZioł* IV 44b (2); *GlabGad* L7 (2); *KłosaAlg* A4; á to iuż niechay będzie dołfyć opirwŕzey łwiátołcy. *SeklKat* V4 (3); *RejKup* d8 (2); *KromRozm I* B2; *MurzNT* 76; *KromRozm III* H6v (2); *GliczKsiąż* O4 (3); Iuż dofyć o thým Pánie [*sufficit nunc Domine*] weźmiż dułżę moię *BibRadz* 3, *Reg* 19/4; Poty o wielkich nieczyłtošciách ciełefnych. *BielKron* 37; *Orationis satis est sequere me*. Dołić o tym/ Dołicieš łie námówił. *Mącz* [269]d; *Sed super hac re nimis, Ale o tym nazbyt. Mącz* 433c (6); *Prot* B4v; *SarnUzn* G3v (2); tyle o kámieniu *SienLek* 107 (4); *RejAp* 175v; Ale o tym niechay będzie dofyć/ podźmy iuż do czego inego. *GórnRozm* D5 (5); *GrzepGeom* I4v (3); IVż ná ten čás coruchny/ maćie dofyć o tym/ Drugie rycerłkie łpráwy/ nápiłżę wam potým. *BielSat* N4; *GrzegŚm* 17 (2); *HistLan* B3; *WujJud* 52v (2); *RejPosWstaw* [21²]v; *BudNT przedm* b7v (4); *CzechRozm* 37 (8); *ModrzBaz* 34v (21); *ModrzBaz Bud* π6 (2); *CzechEp* 192 (7); *NiemObr* 104 (10); *KochDz* 108; *ReszHoz* 140; *BielSjem* 41; Ale iuż o tym práwie wálżým niechay koniec będzie *GórnRozm* K2 (3); *ActReg* 54 (3); *GostGospSieb* +4; *WujNT przedm* 20 (2); *WysKaz* 39 (3); *VotSzl* B2v; *CiekPotr* 65; *CzahTr* A3v; *GosłCast* 67; Lecż o tych Liłách dofyć/ ktorzy mydłá oczy Pobožnošćią fáłżywą *KlonWor* 54 (3).

W charakterystycznych połączeniach; o czym długo, dosyc (120), *nazbyt* (2), *poty*, *tyle*, *wiele*.

Połączenie: »o ... o« (4); *RejAp* 181; *GórnDworz* K6v; Ale náłż Pan/ chcąc nam leplżą myłł wćzynić/ powieda nam o Oycu o łwoim/ iż on miłuie was. *RejPos* 133 (2).

b. *Po wyrazach oznaczających procesy myšłowe: poznawanie, myšlenie, decyzje, rozumowanie itp.* (7250) :

W połączeniu z czasownikiem oraz rzeczownikiem nieosobowym (6724): Paulus Malek [...] powiedział ze othem ia nycz nyewiam anym otem slichal. *ZapWar* 1558 nr 2686 (283); *BierRaj* 17v; *MetrKor* 40/ 823 (2); *March*³ T7v; Wiem iż mię ty nienawidziłż/ A o inney żenie myšłiłż. *BierEz* B4v (36); Panna czyłtá ta ijch wielé nauczyłá/ bo więćey o fynie bożým wiedziała. *OpecŻyw* 176

(27); *OpecŻywPrzedm* C3v (2); Pán Iezus pytał fwych zwolenikow/ tzoby onijm ludzie dzierzeli. *OpecŻywSandR* nlb 3; o walzey íprawiedliwości ij tznocie/ takowe wżyŃcy ludzie domnimanié maia *ForCnR* D4v (5); *PatKaz I* 9v (2); *PatKaz II* 19 (10); yadam myal uyarą o bozym wczyelenyu *PatKaz III* 99; Nycz ku zbauyenyu pozytecznego yako rofzmyŃzlacz o oney myloŃzczy *PatKaz III* 127v (14); A pomyŃl łalkawie á miłofiernie o mnie/ fkoń vcho twe y wyfluchay *TarDuch* A2; myŃlenia o vmarłych o niemocznych/ o morze/ thych wżytkich oŃtrzegay fie *FalZioł* V 65v (23); Ryczerzowie tłuŃci [...] nicz o niebieŃkich rzeczach wymyŃlić niemoga, ale zawždy o cieleŃtnych á o krewkoŃci. *BielŻyw* 140 (22); *BielŻywGlab* nlb 15; głodnemu Ńni fie o iedle, łącznemu o piciu/ gamratowi o miłowaniu, rozu^mnemu o naucze *GlabGad* L4; O ramionach y o [ba]rkach Ńędzić niemalf żadney trudnoŃci. *GlabGad* P (29); *MiechGlab* *5 (6); *BierRozm* 4 (5); *KlerWes* Av; vŃliŃzely wniemieczkym woŃŃkv omnie y o mim niezwicziejonim woŃŃkv zem ya blyŃko kv nym yvz przycziagnal. *LibLeg* 10/146v (71); Et meditabor in omnibus operibus tuis [...] Y będe Ńobie rozmyŃlał o wżytkich wczynkach twoich miły pánie *WróbŻołt* 76/13 (8); *WróbŻołtGlab* A2 (3); Ńnadz y oczy moie pátrząc zwąptiły o wŃpomoże^{niu} Ńwem *RejPs* 130 (76); *ComCrac* 20 (3); *LibMal* 1543/67v (56); NiemyŃliŃz o żadney Ńprawie Ni o woynie ni o práwie *RejRozpr* E4v (18); *ConPiotr* 32v (4); *SeklWyzn* a3v (33); *RejJóz* A3v (45); *SeklKat* Q4 (22); *RejRozm* 401 (3); Pleban dobrzę tuffy o zdrowiu. *RejKup* h6v (72); *RejKupSekl* a4v; przeŃŃle rzeczy pámiętałz/ ninieyŃze zrzádałz/ máiac znáiomóć o przyŃŃzłych *HistAl* H2v; To záprawde domniemánie kthore o nas macie/ was fie Ńamych tycze *HistAl* K4v (24); *KromRozm I* A2 (20); *MurzHist* A4v (28); Co Ńię wám widzi o ChriŃtufie [*Quid vobis videtur de Christo*]; czyi ięŃt Ńyn *MurzNT Matth* 22/42 (39); *MurzOrt* Bv (2); *KromRozm II* c2v (34); *KromRozm III* Dv (28); *Diar* 40 (37); *DiarDop* 100 (8); Co o Ńobye rozumieŃz/ to o drugim mnimay *BielKom* C4v (11); Zás teŃ o małżeńŃtwye źle dzyerzeć/ żaden thego nye vmye yedno ten ktoremuby fie głowá záwracála *GliczKŃiáŃ* O4 (47); Iac tę wyáre zupełną mam o tobye moy Pánye/ Ze według twey obyetnice mnie fie wŃŃytko Ńłtánye *LubPs* G3 (34); dziwne rodzenie [...] poŃpólicie Ńye figuruie w żywoćie Mátki/[...] z zámyŃlenia o niey [o jakiejŃ bestyjej] czálu poczęcia. *GroicPorz* mmv (42); *GroicPorzRej* C4; *KrowObr* 8v (115); Powiedzze mi o czymci ięzcznie Ńie myŃl kreći *RejWiz* 35v; Ze iuŃ teraz y oczy czego poŃádały Widza/ o czym Ńie pirwey vŃzy nálluchály. *RejWiz* 49 (157); PrzyćięłŃym tho było Abrahámowi (ŃlyŃlec) o Ńynu Ńwoim [*Dure accepit hoc Abraham pro filio suo*]. *Leop Gen* 21/11 (67); *OrzList* h2 (7); *UstPraw* K3 (4); *KochZuz* A2v (2); *RejFig* A7 (19); Bo ktoć dzyurą doŃtawa/ vrzędu iákiego/ Mniewy moŃemy rozumieć o godnoŃci iego. *RejZwierz* 88v (47); nakładem moim wczynilem rzecz tákową/ o ktorey mam tę nádzieie/ od wŃzech KrzeŃciáńŃkich ludzi być godną pochwały *BibRadz* *2 (102); *Goski* **4v; *OrzRozm* H4v (39); A gdy vŃtáwicźnie myŃli Ńwoich o niey ŃpuŃcić nie mogł/ poŃlał Ńlugi do oycá y mátki žádaiac iey w małżeńŃŃki Ńtan *BielKron* 58; proŃił Ferdynand wŃytkich KŃiáŃŃat/[...] áby czuli o nieprzyiaćielu wielkim Turku *BielKron* 221 (232); *GrzegRóżn kt* (26); *KochSat* B (6); *KochZg* A2; gdy mamy czynić o wŃyŃŃtkim żywoćie roŃŃádek álbo Ńie onim rozmyŃlać/ tedy Ńie vdál na puŃzczá *KwiatKŃiáŃ* F2; A zwálzczá ŃwiadomoŃ o przirodzeniu rozumowi ludzkiemu zgodliwa y prziltoina ięŃt *KwiatKŃiáŃ* 14 (42); Mihi venit in dubium tua fides et constantia. Nie wiele dzierzę o twey wierze y ŃtaoŃci/ wáptię o tobie. *Mącz* 480c (163); *MączLub* 15; dowieduię Ńye o Cynku/ iákowéy figury ięŃt *OrzQuin* I (31); *Prot* A3 (19); *SarnUzn* D3v (30); oley teŃ ceglány radę

vkáže ktey chorobie gdy o nim przeczytařz. *SienLek* 105 (14); *LeovPrzep* G3v (7); *RejAp* 80v (224); Ten řluch práwi v nas ieřth w hordzie o tobie/ iákobyř dwie głowie nořil *GórnDworz* Pv; kazano káždemu powiedzieć řwoie zdanie/ o nábyciu pieniędzy. *GórnDworz* P3v (111); *GrzepGeom* B2v (8); ále o řyniech wiem że od źwierząt řą požárći. *HistRzym* 130 (43); [poselstwo Pańskie] do tych ieřt wřkazano/ ktorzy táką myřl/ táką wiárę/ á táką pokorę pořtánowią w řercach řwych o Pánu řwym/ iź ie Pan rozwięzuie miřofierdziem řwoim *RejPos* 119 (704); *RejPosWiecz*² 93v (12); Vwierzyłeř o grzechu/ wierźze y o miřofierdzyu. *RejPosWiecz*³ 98 (16); *BiałKaz* 6 (57); *BielSat* N4 (2); *GrzegŚm* A2v (21); *HistLan* E3 (12); *KuczbKat* 9 (30); O Bogu nyetrzebá mędrówáć. *RejZwierc* 195v marg (267); *BielSpr* 16 (12); *WujJud* 27v (70); *WujJudConf* 6 (28); *KochList* nlb 3; *RejPosRozpr* b3 marg (8); *RejPosWstaw* [21³] (16); *BudBib* Gen 41/15 (61); *HistHel* D3v (16); *MycPrz* I B4 (10); Kiedy iuź ták w nim vřtánowifz Wodę/ o thym więdz/ że to wagá prawđziwa. *Strum* C3 (13); *WierKróc* Av (5); *BiałKaz* B4v marg (22); ieřcže go řwiát niewiđziařl/ á iuź o niem y o iego řprawcy dziwne dumy záczyňa *BudNT przedm* a3 (35); *StryjWjaz* C4; iedno iź o tym Bogu vpewnienie ná řercu řwym mam *CzechRozm* 183 (331); A chociaź tho garbáty wđdy myřli o boyu/ A nie o řadnym wczářie áni o pokoiu. *PaprPan* Aa3 (40); *KarnNap* ktv (7); Dobrze to záprawdę pořtánowiono/ iź o cžem řędźiowie wyrok vczyniá [de quo a iudicibus sententia lata est]/ to drudzy vrzędnicy wykonywáią. *ModrzBaz* 95v (187); *ModrzBazBud* π6 (3); Stolicá Rzymřka [...] ieřt podporá Kořćiořá wřzytkiego/ w tym/ iřz nigdy o Prawdrie Boźey y náuce Chryřtuřowey zbřdźić nie moźe. *SkarJedn* 393 (71); *KochDryas* A2v; áni tego Graečzyn O řobie niechay dzierzy/ žeby ták byř groźny/ Iáko řię řobie řam zda. *KochOdpr* Cv (7); *Oczko* A2v (7); Ihm řelbs etwas zumeffen. Więcey o řobie trzymáć. Tribuere řibi aliquid. *Calag* 294a; Myřl moiá wřzytká tylko o grobie. *KochPs* 131 (14); O wielkim miřořierdziu Boźym/ w nawięřfzych grzechách nie rořpaczáć. *SkarŻyw* 82; O iego řprawách wřzytkich ia wiadomořci niemam *SkarŻyw* 248; Gdy co do vřzu ieřo o nich przyřřlo: ná řronie ie zebráwřzy/ karařl y vpominařl. *SkarŻyw* 310 (313); *ZapKořcier* 1580/16 (3); *KochTr* 10 (4); *MWilkHist* B4 (6); nád Sędziego nieuká/ y grabianá niemářz w řwiecie nic nieřprawiedliwřzego/ gdy o tym iáko Ořieřl miedzy Słowikiem á Kukuřką řádzi/ ná cžym řie nie zna. *StryjKron* A5v (53); *CzechEp* 294 (228); *CzechEpPORz* *2 (8); *KochJez* B3v; będac z mřodu wychowany/ w řzkole Platonowey/ nápiř řię byř tey opiniey/ o dwu Bogu *NiemObr* 125 (102); WSzyřcy ludzie/ ktorzy cię zá řywotá ználi/ Siřá o twych pieniáďzách/ Sobiechu trzymáli. *KochFr* 43 (8); *KlonŻal* A2 (3); *KochDz* 107 (3); *KochMuza* 27; Przetóź onych lat pięrwřzych áni mieczá znano: Ani miedzy krewněmi o zwáďzie řlychano. *KochPhaen* 5; Fiedur iuź dawno zwąptiřl o krolewnie/ A Borzuy mnima/ že iuź wygrařl pewnie. *KochSz* C2v; *KochWz* 139 (6); *ReszPrz* 16 (29); *ReszHoz* 124; *ReszList* 151 (12); *WerGořc* 204 (14); *WerKaz* 295 (5); Chciářás řákoma řmierći/ bym lepiey o tobie Pámiętařl *WisznTr* 18 (5); *BielSen* 5 (3); *BielSjem* 5 (6); *KochPieř* 16 (6); Te nadzieię mam o tobie/ Ze mię teź mařz zá co řobie *KochSob* 60 (5); *KochTarn* 75 (5); *PudlFr* 5 (10); *ArtKanc* L (11); *BielRozm* 8 (2); *GórnRozm* G3v (31); Bo wiđzę/ že z Krzyřaki cžuięřz o rozpráwie/ A potym bitwę zwodźiřz z pogáninem řrogim *KochProp* 10; *KochWr* 20 (12); *PaprUp* C2v (14); *ZawJeřt* 20 (3); *ActReg* 53 (75); Arrogantia – Gornofcz miřřly zwielkim ořobie rozunuemim [!] *Calep* 98a; Deřperatus – Tenktori o řobie nadzieię vtraczięřl. *Calep* 312a (4); *GostGosp* 1 (16); *GostGospSieb* +4 (2); *GrochKal* 25 (4); *Phil* G (17); Kto o tákim ná řwiecie řlyřzařl okrućieńřtwie?

Kto o złości niefyty/ kto o bezecntwie? *GórnTroas* 71 (4); *KochCzJan* A2v; *KochPij* C2; *GrabowSet* B2 (16); *KochAp* 11; *KochFrag* 27 (7); *OrzJan* 48 (54); *WyprPl* B (2); w myśli moiey niech będzie rozmyślanie o Bogu *LatHar* 333 (98); *KolakSzczęśl* A3 (3); *RybGęśli* B4v; Pewność Haeretycka o grzechow odpużczeniu. *WujNT* 430 *marg*; Ták był ná on czás włafny vrząd Piotrow/ [...] dáwac rozładek o náuce wiary. *WujNT* 654 (168); *WysKaz* 3 (14); *JanNKar* A2v (10); *SarnStat* 45 (93); *SiebRozmyśl* F3v (12); *GrabPospR* M; *KlonKr* A2 (3); *KlonKrGum* Av; *KmitaSpit* C3; *PowodPr* 8 (10); Abfalón wśiał w ferce łwe wielką o łobie dumę *SkarKaz* 83b; Izali o dobroći twoiey ku mnie rofpączac mogę? *SkarKaz* 161b (148); *VotSzl* B2v (14); *CiekPotr* 7 (32); Czemu dofyć vczynił on mąż iáko wiemy/ O czym w roznych Chroynikách to Więc często éczemy. *CzahTr* F3v (28); *GosłCast* 34 (27); *PaxLiz* A2 (8); Przeto czuyćie o tákiey pladze Bozkiey nád wami *SkarKazSej* 659b (38); Gdy człowiek weyżrzy w to rozumnym okiem/ Strach y pomyslić o morzu głębokiem *KlonFlis* C2v (9); *SkorWinsz* A3v; *SapEpit* B; *KlonWor* 4 (7); *PudłDydo* A3v (3); Wiedz o tym/ będziec dziwnie o tobie rozumiał Gdy fię mu w tym łprzećiwilż *ZbylPrzyg* A3v (13).

W połączeniu z rzeczownikiem osobowym (3): O což tedy ty chceż vczynić nędzny Thomafzu/ á nędzny niedowiárku o Pánu łwoim *RejPos* 120v; Ale łluchay łrogiego dekretu Pánłkiego/ ná thákie márne Licemierniki/ á ná tákie mnímácze o łobie *RejPos* 200v (3).

W połączeniu z przymiotnikiem lub przysłówkiem (40): *BielŻyw* 163; A thenże nas ogień czyni bełpiecznemi o dobrowolenłtwie Páná Bogá náłzego przećiwko nam *BibRadz* I 198c *marg* (3); *HistRzym* 119; Iesli nie wierzyłż Pánu/ proś iákiego znáku [...] ábyś był łft od Páná o wyłłuchaniu łwoim. *RejPos* 46; [Pan] opowiedac raczy/ iz [...] kogo záłtanie ták pilnego/ á ták czuynego á dbálego o tym łwíęty młłofierdzyu łwym/ iz go zá łtoły łwemi [...] poładzić obiecuie *RejPos* 344v (3); *BiałKat* 41; *GrzegŚm* 13; [człowiek pobożny] wielkich łobie łkárbow dołtác może/ á iuz tego pewien á łft o wiecznych á niedoczeńnych łkárbiech łwoich. *RejZwierc* 167v (2); *WujJud* 81v (3); *CzechRozm* 215; *ModrzBaz* 122v; *CzechEp* 278; *ArtKanc* N9v; *ActReg* 108 (2); Abowiem niehcemy áby wam było táyno brácia/ o vćilku náłzym [Non enim volumus ignorare vos, fratres, de tribulatione nostra]/ ktory nas potkał w Azyey *WujNT* 2.Cor 1/8 (15); *SkarKaz* 208a (3); *SkarKazSej* 670a.

~ *W charakterystycznych połączeniach: o czym bezpieczny* (2), *czujny* (2), *ist* (3), *pewien* (31); o czym jawno, tajno. ~

Połączenie: »o ... o« (5): wnet káždemu/ kto iedno zácźnie wiare o Pánu o tym/ naydzye łie náuczyciel *RejPos* 286 (5).

W charakterystycznej składni czasownika „rozumieć”: to rozumiej, ma się rozumieć itp. o kim, o czym = to znaczy, to się odnosi do (479): A to picié ktoré tu Iezus za tą wieczera rozdáwál/ nierozumié łie o ie⁸⁰ łwíęte krwi/ anij tą kármiá o iego łwíęty młłocie *OpecŻyw* 90 (2); *PatKaz* I 7 (2); *PatKaz* III 137 (2); *FalZiol* I 115c (12); czo tu powiadaia o winie łamym albo roztworzonym, to też rozumiey o piwie miáłłszim albo rzadkim. *GlabGad* G8v (3); *KłosAlg* E4v (3); *WróbŻołt* bb8v (4); *RejPs* 23v (2); *ComCrac* 13 (4); *SeklKat* V2 (2); *KromRozm* I H; *MurzHist* F2v (4); *MurzNT* 96; *KromRozm* II n (15); *KromRozm* III H4 (15); A ty łłowá Apołtołłkie rozumieia łie/ nie o mocach kołłcielnych/ ále o mocach vrzędow te⁸⁰ łwíatá *KrowObr* 8v (12); Bo pátrż kiedy pijány bez rozumu chodzi/ Ani łam wzwie by bydlę kiedy nacż vgodzi. Toż rozumiey o trzeźwym gdy ođłtapi tego/ Iż nie ma ná bácnoći

rozumu świętego. *RejWiz* 137v; *UstPraw* K2; [apostołowie] pohamowani fą od Duchá świętego/ áby nie opowiedáli fłowá Bożego w Azyey (*marg*) Tu rozumie o Azyey mnieyńzey (-). *BibRadz Act* 16/6 (38); *BielKron* 46 (7); *GrzegRóżn* C2v (10); *OrzQuin* Q4v (4); *SarnUzn* B2v (7); *SienLek* T [tt] (3); *RejAp* 12v (4); *RejPos* 3 (6); *BiałKat* 18v (2); *GrzegŚm* 64 (8); *KuczbKat* 135 (2); *BielSpr* 10 (4); Iefli tedy Prorocy oni prawdziwi zákázowali ludu Zydowskiemu/ áby nie chodzili drogami Oycow Twoich/ tedy to rozumie o bálwochwálcach. *WujJud* 40 (17); *BudBib* I 445a *marg* (4); *Strum* D13v (4); *BudNT przedm* bv (9); Tákże gdy wilki/ owce/ lwy lámpárty/ y ćielętá miánuie/ nie rozumie też tego/ o zwierzętách y beſtyiách: ále o ludziách rozmáitych/ y frogich y ćichych/ y okrutnych y podłych *CzechRozm* 114; Prorocstwo to nie może fie o Iezufie rozumieć. *CzechRozm* 134v; to fłowo Greckie/ ktorego Lukafz wzywa Syngenis nie tylko fie rozumie o przyrodzoney krewności/ [...] ále fie też ściąga y do dálekich byle iedno z tegoż narodu byli. *CzechRozm* 154 (100); *ModrzBaz* 34 (8); *StryjKron* 21; to podobieńſtwo kákolu rozumie fię o heretykach ktorym dopuſzcza być Pan między pſzenicą/ áż do żniwá/ to iefť/ áż do fkończenia ſwiátá *CzechEp* 39 (25); *NiemObr* 46 (14); Libertyni/ obcowanie ſwiętych ták wykładáią/ iż ma być rozumiane tylko o doczeſtnych dobrach. *ReszPrz* 89; *LatHar* 58 (72); choćbyfmy też czytáli [!] Páná/ miáľto Chriſtuſá/ tedy fię to przecię rozumie o Chriſtuſie *WujNT* 603; To wſzytko/ áż do wierſzá 9. nie może fię rozumieć o kim inſzym/ iedno o Antychriſcie onym iáwnym *WujNT* 869 (53); *WysKaz* 36 (2); *SarnStat* 842 (54); Prorocy ábo káznodzieie twoi (rozumie o nowych fałszywych) pokázowali tobie kłámſtwá y głupſtwá *PowodPr* 10 (2); *SkarKaz* 4b (6); *SkarKazSej* 703a.

c. Po wyrazach oznaczających starania o uzyskanie informacji [pytanie, badanie; pytać, dowiadować się] (613) : A staroſtowie mayá fzye pylny pitacz o thakowich dluznikach, y przipandzacz ye kv zaplaczye. *MetrKor* 40/818 (2); *BierEz* Q (2); Iezufa fſukacie O niym fie pytacie/ Wítáľci z mártwych tu go niyé *OpecŻyw* 172 (7); *ForCnR* A2v (3); *PatKaz II* 83v; *HistJóz* C4; *TarDuch* C2 (2); przeto milczę iż mie o nie należących [!] tobie rzeczách pytaľz. *BielŻyw* 16 (5); *BielŻywGlab* nlb 15; *GlabGad* A4 (2); [Polacy] o czudzich fie rzeczách badaiać, nie wiedzą czo fie doma dzieie *MiechGlab* *2v (2); O wſiſthkyem czo fzią tham dzyeye [...] bandziesz fzią yako napyľnyey moze bicz dowiadowal *LibLeg* 7/104v (18); *WróbŻoľt* 118/129 (3); *ComCrac* 16v (2); *RejRozpr* K; *SeklWyzn* Dv (2); Boday że mnie był Iozeph mych fnow nie wykładaľ Aczem fie y ľam o nich cżemus piľnie [!] badaľ *RejJóz* K2v (6); *SeklKat* A4 (2); *RejKup* Iv (2); *HistAl* C3 (2); *KromRozm III* H7; *LibMal* 1553/178; *Diar* 64; *GliczKſiaż* H5v (3); *LubPs* P2; [Bóg] bęďzie pytaľ o wáľzych ľpráwách/ y bęďzie fye badaľ o myľlách wáľzych. *GroicPorz* ppv (4); *KrowObr* 119 (4); Kiedy fie o tym pytaľz co iefť pocżćiwego/ Nie opuſćić Bog nigdy tákiego żadnego. *RejWiz* 107 (26); Nie pátrzay ná niewiáľtę inego mężá: áni fie wywiáduy o dziewce iego [ne scruteris ancillam eius] *Leop Eccli* 41/27 (15); *RejFig* Ee2; *RejZwierz* 52v (5); *BibRadz* *2v (24); wywiedzcie fie dowodnie o nim gđzye iefť *BielKron* 66v (15); *KwiatKſiaż* B3 (3); Saepe non de facto sed iure quaeritur, Częſtokroć nie o vczinku ále o tym co práwo niefie bywa pytano. *Mącz* 336a; De rebus ipsis utere tuo iudicio, O ľámych rzeczách wzyway áľbo radz fie głowy á rozumu twego. *Mącz* 510b (6); *OrzQuin* F2; *Prot* B2; *SienLek* V[vv]4v; *LeovPrzep* F2; gdy go Apoſtołowie pytaľi o fkończeniu ſwiátá/ tedy im wiele znákw powieďal y dziwow co fie przed tym dzieć miáľo. *RejAp* 135v (23); *GórnDworz* I4 (2); *GrzepGeom* L; oni trzy

rycerze o których było pytanie przyźli ku mnie *HistRzym* 108 (5); Duch s. Ípráwował myłli ich/ á pilnie flucháli á bádáli fie o zbáwieniu swoim. *RejPos* 23 (97); *BiałKat* 223v; *GrzegŚm* A4 (4); [przed sądem Bożym] iest Ípráwiedliwe wywiádowanie o wżyftkim/ cokolwiek álbo czynił álbo mowił *KuczbKat* 60 (3); ieden od drugiego w mili fie o nowinach pytáią. *RejZwierc* 185v (26); *BielSpr* 36v; *WujJud* 152; *RejPosWstaw* [143³]; Bo pyta y fię ninie o dniach pierwżych ktore były przed tobą/ ode dnia ktorego ftworzył Bog człowieká ná ziemi *BudBib Deut* 4/32 (17); *BudNT Mar* 7/17 (3); *CzechRozm* 9 (45); *PaprPan* B3 (2); *ZapMaz II G* 61/160v (2); y toby trzebá w dobre obyczáie w wieść/ áby [...] vrzędnicy czynili opyt o tákich Pániech [*inquirerent in eiusmodi dominos omnes*]/ y o wżyftkich inżyich przełożonych [*imo et in alios praefectos*]/ iáko fię Ípráwuią rofkázuiąc swoim ludziom. *ModrzBaz* 46v (5); *ModrzBazBud* π5; *SkarJedn* A7v (15); *Oczko* 5; Spytáią/ powiáda/ ná fądzie Bozym [!]/ o Krolewřkim znáku (krzyzá S.). *SkarŻyw* 120 (28); Ani mi teraz łáčno dowiádác fye o tym/ Iáka mię z płáczu mégo czeka cześć nápotym. *KochTr* 4; *MWilkHist* I4v (3); *StrykKron* 136 (5); Bádamy fię o tym czego wiedzieć nie możemy/ y czego nam wiedzieć nie rofkazano *CzechEp* 77; Gdyż ono pytanie nie było też o Bogu/ ále o człowieku. *CzechEp* 304 (34); *CzechEpPORz* *3 (2); *NiemObr* 31 (5); *ReszPrz* Av; Spytam go dziś o pozwie/ coć fye zda w téy mierze? *PudłFr* 13 (2); *ArtKanc* C9v (2); *GórnRozm* E4 (2); *PaprUp* K2; *ActReg* 13 (6); *GostGosp* 16; Ty fie o iednym pytałz/ ia pytam gdzie drudzy *GórnTroas* 42; wątpliwe (o wierze) pytania/ niechay lámá wiára rozłtrzyga. *LatHar* 381 (8); Idźcie/ á wywiáduyćie fie pilno o dzieciátku [*interrogaie dilligenter de puero*]: á gdy naydziećie/ oznaymićie mi *WujNT Matth* 2/8; Odpowiedź ná pytanie o czynřzu/ mali być dány Celárzowi: y ná pytanie Sádduceuřzow o zmartwychwřtániu. *WujNT przedm* 39 (31); A gdy też niewiedzieć kto wczynił mężobóyftwo: fkázuiemy/ iż Káłztelan o tym niéma inquirowác [*de hac aliquam non moveat questionem JanStat* 426] : ále Krewni y bliźfy winného fzukáiąc *SarnStat* 604 (18); *PowodPr* 74; niewinny á Ípotwarzony/ fądu prágnie/ y o fędziem fię pyta/ y proři áby zásiadł *SkarKaz* 8a (10); *CiekPotr* 71 (2); Nie pytam fię o tobie coś zá vrodzenia/ Iedno o tym iákobym mógł przyść do wiedzenia. *CzahTr* K2v (2); *PaxLiz* E2v; *SkarKazSej* 663a; *KlonFlis* E3 (3); *PudłDydo* A3; *SzarzRytJSzarz* n1b 2v.

Połączenie: »o ... o« (2): A tu iuż zrozumiełz iefli fie mařz pytać o Pánu o tym/ ábyć iefzcze było więcey dano [*wiary*]/ czyli nic nie dbác *RejAp* 69v (2).

d. *Po wyrazach oznaczających akt prawny, dogmat, przyjętą normę, pewnik, uchwałę [dekret, obyczaj, postanowienie, przykazanie, prawda, wiara itp.] oraz (rzadko) ich powstawanie [postanowić, rozkazać, usta(no)wić itp.]* (570) : Item o sldzyeyoch thak pořthanowyly [!] yze o zldzyeyřthwo obwynyony Cztherzy rařzy moze řfya przyszygá sprawycz *MetrKor* 34/134; *MiechGlab* *5v; Reguła o łámaney liczbie pořpolita. *KłosAlg* F3 (2); *ComCrac* 13v (3); articul o dosthoiensthwach i o vrzandziech iako maię bicz rozdawani. *ZapWar* 1545 nr 2646 (15); *LibLeg* 11/141v; *SeklKat* P2v; toż pan Kryřtus o rozwodźye vřtáwił co y Moizeřz *KromRozm I* K4; *MurzNT* 178v *marg*; vřtáwę onę Apořtolřká o řtrzymányu odekrwy y myęłá czártom ofyárowánego řniřfczył *KromRozm II* x3v (8); vřtáwy kořcyelne opyewáją/ áby o rzeczach wyęřřych nic nye było vchwalono bez Rzymřkyego bilkupá *KromRozm III* P5 (7); *Diar* 36 (4); Z ktorego obyczáyu á rofkázányá Bożego pořřly práwá y řtátutá o poymwányu żon włáfnych. *GliczKsiąż* B6v; *GroicPorz* h4v (7); *KrowObr* 9 (12); Iuż chodzi po

końcielech kładąc ná ofiary/ Ták iáko o tym bywał pirwey zwyczaj íтары. *RejWiz* 94v; O pánnách przykazánia Pańského niemam [*De virginibus ... praeceptum Domini non habeo*] *Leop* 1.*Cor* 7/25 (8); *BibRadz* I 16a *marg*; [szukajęc *dziewce swej męża*] pátrzę ná rod iego/ ná zacność iego/ ná záchowanie y ná doftátek iego: o czym íą Prává y zwyczajie ludzkie *OrzRozm* P2v (5); Poíłł teź Cefarz do Norymberczánow/ áby nowy dekret przyięli o wierze *BielKron* 233v (20); Pokázuie íę wedle prawdziwego do Bogá podánego písmá fundáment wiáry Apóstołłkíey/ o íednym prawdziwym Bogu Oycu/ Páná náłzego Iezufá Kryftulá. *GrzegRóżn* A2v (11); *KwiatKsiqz* I3; Misere sum sollicitus, quidnam de provinciis decernatur, O toć mi dopieka ítáránie coli zá poítánowienie o ítároftwách vczinią *Mqcz* 399c; *OrzQuin* Dv; *LeovPrzep* Hv (2); *RejAp* 148 (5); *HistRzym* 50v; *RejPos* 343 (5); Rołkazánie o chrzcie íełt powłzechné *BialKat* 256 (4); *BielSat* D4v; *KuczbKat* 185 (3); *WujJud* B7v (18); *WujJudConf* 13 (5); *BudBib* Lev 6/18 (2); *BialKaz* K4; *BudNT* 1.*Cor* 7/25; *CzechRozm* 225v (9); o íynow iego wychowánium niechay pilne poítánowienie bęđie [*de filiorum eius educatione diligenter praecipendum*] *ModrzBaz* 75v; [Bóg] poítánowił práwo/ o karánium mężoboycow [*legem de homicidiis capite plectendis posuerit*] ná gárdle *ModrzBaz* 102 (60); *SkarJedn* 105 (13); *SkarŻyw* A5v (2); *ZapKościar* 1586/66; *StryjKron* 587 (2); *CzechEp* 96 (10); Mamy vítáwę iáfná/ y źrzetelná/ páná Chríftufowę/ o prawdziwym ponurzeniu. *NiemObr* 145; *WerGośc* 264; *BielRozm* 32; Nádto/ potrzebáby o tym *Confitutíey*, íżby/ to co íi poítánowiá/ trwáło nie poruśnie *GórnRozm* K2v (11); O czym práwa niewidzę y zwyczajiu nie świadom, na tym nieco muszę haerere *ActReg* 104 (3); *OrzJan* 60; niektorzy Theologowie/ mándat y rołkazánie o dzieięćinách kładą miedzy przykazánium kościelnym *LatHar* 127 (12); zgromáďzenie Bískupow ná Koncylium/ áni nawyźłzy Bískup/ w dekreciech íwych o wierze/ błáďzić nie mogą. *WujNT* 372; ná dwu przykazániach o miłóści záwiłł włytek zakon y prorocy *WujNT* 790 (26); Vítáwy o Píárzách niech bęđą wypełnioné. *SarnStat* 820; Przywiléy o dobrách Królewłkich do Wielkich Rządów Krákw. należących. *SarnStat* 949 (224); *GrabPospR* K3 (4); O czym pełno íełt wyrokow w písmie ś. iuź teź przedtym przywodzonych. *PowodPr* 29 (5); wiárá Chrześcíjáníka o Troycy ś. iáko y o innych ártykułách/ dźiwnie íę vmacnia písmem ítárego zakonu y Prorokow *SkarKaz* 277a; ZAden ártykuł wiáry náłzey/ ták mocnie y dowodnie vgruntowány nie íełt/ iáko ten o zmartwychwítánium Páná náłzego. *SkarKaz* 207a (11); Pogánie nie mieli o miłóści ku bráćiey rołkazánia od Bogá/ íedno íam rozum: á my ták íurowy/ ták pilny Bogá náłzego o tym mándat mamy. *SkarKazSej* 669b (10).

e. Z elipsą wyrazu nadrzędneho przy oznaczeniu miejsca w tekście (609) : A odtychmiałt nienayduiemy o vczynkoch Iezufá mile⁸⁰ aż do dwunáďcie lat. *OpecŻyw* 31 (2); *PatKaz* III 115v; O thym napířzą ná kończu gdzie íełt o goieniu prířczow. *FalZioł* V 71 (3); Iakoź o tym nízey bęđzie ízryzey [*prout infra dicitur*]. *MiechGlab* 37 (2); *LibLeg* 11/72v; *SeklWyzn* a3; *SeklKat* A2 (29); *RejKup* 18 (4); O pokućye á żalu zá grzechy/ w vítávách Noremberłkich ták ítoi. *KromRozm* I G4v (3); A gđyzeź w Ewányelíey o dyakonyech? *KromRozm* II g2v (5); Ano mář w íprávách Apóstołłkích o Symonye czárno kfyęźniku/ íz wyerzył kazánium ápoštołłkíemu *KromRozm* III F3 (9); *DiarDop* 112; *LubPs* T4 (4); *GroicPorz* m4v (6); *KrowObr* 123v (8); Powieda íź teź przeczedł do końcá Ayendę. A nigdzyey tám nie náłáł o tey povinności/ Ktorą raczył vítávić Pan w íwey wielmoźności. *RejWiz* 38; O tym báłwanie Molochu pátrź w 3. Mo. 18. v. 21. *BibRadz* I 401a *marg* (46); Potym go

[*Niemrota*] chwalili za jednego świętego Włofzy/ iako będzie o tym na swoim miejscu. *BielKron* 7v; o tym Pietrze będzie niżej przy Władziłławie krolu. *BielKron* 353 (66); *GrzegRóżn* M3v (4); *Mącz* 156d; *OrzQuin* B (3); *SarnUzn* D5v (2); O czyścienu/ będzie potym. *SienLek* 12v; O drugim bieleniu naidzieł na końcu Rozdziału Dwudziestego. *SienLek* 75v (22); co łye okazuie z powieści tegoż Lékárzá/ który ie pił: o czym Liłt 34 okazuie. *SienLekAndr* a3; *LeopPrzep* F (2); To tu o tych/ ktorzy acz sie byli nie prawie wnieśli/[...] do pogaństvá *RejAp* 83; tu iuz y wykłádu máło trzebá/ bo iuz o thym y pirwey było *RejAp* 141v (8); *GórnDworz* V4v (4); *GrzepGeom* Fv (2); *RejPos* 322 (4); *RejPosWiecz*² 91 (2); A to krotko o przezwiłkach wieczery Páńskiey s piłmá świętego. *RejPosWiecz*³ 97; *BialKat* a4 (4); *GrzegŚm* 19 (7); *KuczbKat* 20 (2); *RejZwierc* 36 (5); *BielSpr* 10 (3); *WujJud* 29 (7); *WujJudConf* 256v; O kluczach y o ich mocy będzie na innym miejscu. *RejPosRozpr* c (2); *BudBib* I 13c marg (10); owłzem ielzce sie w Kronikach náyduie/ o wielkiey miłosci Alexándrá przeciw Sármátom. *MycPrz* II D (4); *BudNT* A3v marg (9); A o tym gdzie/ iz on łam ielł żywy á nieśmiertelny? *CzechRozm* 5 (54); *ModrzBaz* 78v; *Oczko* 28v; *SkarŻyw* A4v (6); *MWilkHist* K2; *StryjKron* 16 (37); *CzechEp* 34 (11); *CzechEpPorz* *3; *NiemObr* 17 (9); *WerKaz* 295; Wízák wiesz/ iako o náiu v Ezopá ftoi/ Iz sie Orłá zębiáty Wilk namniey nie boi. *BielSen* 6; *GórnRozm* G4v; *ActReg* 60; Co łprzeżáiu nie máia/ ielł o tym w Inwentarzu *GostGosp* 76; *LatHar* 88 (16); *KolakSzczęśl* A2; *WujNT* 35 (41); *WysKaz* 37 (5); *JanNKar* Dv; *SarnStat* 1263 (114); *GrabPospR* N4; *PowodPr* 30; *KlonWor* 61.

f. W konstrukcjach przeważnie eliptycznych o znaczeniu: 'odnośnie' 'jeżeli chodzi o' (40) : *LibMal* 1543/74; O przyczynyányu śwętych ze włlytkyem kołcyołem krzelciáńłkim dżyerzę y rozumyem/ iz śwęci máyá być od nas tcyeni y wzywani. *KromRozm* I H4v; O diakonyech prawdá iz łpomina Lukálz łopolłtwo: Ale tylko iże ye obráło *KromRozm* III I6v; A o thym łlowie [!] kthorełmy łpołu mowili [*De verbo autem, quod locuti sumus ego et tu*]/ niechay będzie Pan miedzy mná y tobá ná wieki [*ist Dominus inter me et te*]. *Leop* 1.Reg 20/23 (3); *KwiatKsiąż* C4; De aquae ductu probe fecisti, O wiedzieniu wody dobrześ vczinił. *Mącz* 323b; A włzakoż y o pánu łrzednim/ gdy sie kto łłuznie rozmyłli ná łpráwy y łostępkí iego/ [...] y tám znaydzie dołyc zámieszánia *RejZwierc* [121]; *WujJudConf* 238v; *BudBib* 2.Mach 4/27; Bog łwego łyná łollawłzy w łodobieńłtwie ciáłá grzechowego/ y o grzechu ołádził grzech wćiele [*de peccato damnavit peccatum in camem*]. *BudNT* Rom 8/3; *CzechRozm* 197v; *ModrzBaz* 96v; O wiezniach tych widzę zeby rad Im Pan Kanclerz od Arcyxiążęcia ołłáczel, iednoc y w tym są nie malé difficultates *ActReg* 95 (3); O łkládániu ktore bywa ná śwęte/ iákom łostánowił kosciołom Gáláckim/ ták też y wy czynicie. *WujNT* 1.Cor 16/1; O łożywaniu tedy rzeczy bálwanom ołiárowánych/ wiemy iz bálwan nic nie ielł ná śwęcie [*De escis autem, quae idolis immolantur, scimus quia nihil est idolum in mundo*] *WujNT* 1.Cor 8/4 (5); A włzákże o targowym łolnym/ tedy tá moc niech będzie záchowáná [*De foro campestri reservatur haec facultas* *JanStat* 295] *SarnStat* 312; Ale łopráwy trzebá o czásiéch zámierzonych wolného pášienia. *SarnStat* 1278; O Obiéraniu ná Tribunał Ich M. PP. Deputátów, trzebá weyźrzeć w confiderátia, iako *de repub.* tráctat w łobie zamyka. *SarnStat* 1300 (11); A zás o tym trzecim/ ktory z gniewu y nienawiści zelzył łłowem brátá łwego: iuz nie wátpiá ielłi zgrzelzył *SkarKaz* 313a (4).

Fraza. »co się tycze (a. tknie) o [kim]« (3): A co fie tycze o Enochu áby miał być w ziemfkim Ráiu/ o tym pífmá nie máłz *BielKron* 466v (2); Co fie tknie o rodzicách tychcí rádá zbyłá/ By fnádniey w Máiętnościách k myfli fwey płużyłá. *PaxLiz* B2.

2. Wskazuje na przedmiot działania mającego na celu uzyskanie czegoś (1088) :

a. Wskazuje na przedmiot czynności, oddziaływania, zabiegów (225) :ftaramy sie y othem myślime, aby takowa naffa czeladz nam na prziffle czasi pośluffnieiffa y powolnieiffa beła *ListRzeż* w. 15; Wilk niekiedy barzo ftękał Iz kość w gárdle zawiązlá miał: [...] O lekarzu fie pracował/ wielkie myto obiecował *BierEz* 4v (7); bacż iego wielką milośc ij żądzą o ludfkiém zbawieniu/ którá fie vkazuje z placzu ij z wołaniá wielkiego *OpecŻyw* 68; wielką pilnofcz czini o tym: Abý iego poddani w pokoiu býli *KlerPow* 4; *FalZioł* V 21c; *BielŻyw* 26; *BierRozm* 16 (2); *RejRozpr* E; Ani oczem więcey nieftára fie myli moiá iedno áby práwie ták wemnie dziedziczyło wiecznie rofkazanie woley twoiey *RejPs* 183v (5); *LibLeg* 10/154; Mieí praczą o fławie dobrei *SeklWyzn* 3v; *SeklKat* Zv (3); *RejKup* g6 (3); *MurzHist* B3v (2); *KromRozm II* t; *KromRozm III* 08; *Diar* 36; *BielKom nlb* 4 (2); *LubPs* L2 (8); *KrowObr* 54v (10); Wierz mi że o tym pilność vftáwiczną máią/ Iákoby ludzi rozne rozlicznie wádzili *RejWiz* 168 (9); [Król] vfiłował o thym áż do zachodu flońcá áby go [*Daniela*] wyrwał [*laborabat ut erueret illum*]. *Leop Dan* 6/14 (3); *BibRadz* *5 (7); *OrzRozm* A4; *BielKron* 219 (7); Otim czuć/ otim myflić vftáwicznie trzeba/ Iakoby fię mógł wrocić na miefca oyczyfste *KochSat* B4 (3); A naprzód ftáraycie fye o fpółeczney zgodzie *KochZg* B (2); *KwiatKsiqż* B2 (2); Nihil mihi potius fuit, quam ut Masinissam convenirem, Nioczem bárziewie nie ftał álbo nicem był przed fię nie wzięł. *Mqcz* 316a (3); ten co fye poćić niemoże/ o thym fye ftárác ma/ áby fye pod czás poćić mógł *SienLek* 136v (4); *RejAp* 159 (2); *GórnDworz* I3 (3); [*pasterz twój*] fie ták ftára á ták pilną pracą ma o ználezyeniu á nawroceniu twoim? *RejPos* 169 (36); *BialKat* 386v; *GrzegŚm* 11; *HistLan* E4 (2); *KuczbKat* 310; *RejZwierc* [233] (4); *BudBib* 4.Esdr 11/29 (2); *BialKaz* I4 (2); á czemużbyś ty o obronie ták pilnie myflić y ftárác fie miał? *CzechRozm* 232 (4); *PaprPan* M4v; *KarnNap* ktv (2); A o tem ma być pilne ftáranie [*Ac illud diligenter curandum ut*]/ áby podłego ftanu ludzie od krzywd co naywięcey byli bezpieczni. *ModrzBaz* 77 (6); *Oczko* 26 (2); Papielz wízelkim fię obyczáiem ftárał o naprawie kościołá *SkarŻyw* 318 (9); *NiemObr* 71; *KochEpitCat* 111 (2); *KochFr* 87; *WerKaz* 275 (2); *WisznTr* 32; Byfmy temu zábiegły o tym fie ftáraymy/ Inny porządek w práwie fobie vdziałaymy. *BielSjem* 24; *KochPieś* 35; ftáráiac fye ták pilno o złoćie/ Chlebá fwoiego vżywałz w kłopoćie. *PudłFr* 43 (2); w káżdym trapieniu/ chce záwŹze pracować o tym poćiefzeniu *ArtKanc* K2; *GórnRozm* D2 (2); *PaprUp* L2v; *ActReg* 85 (3); *GostGosp* 84 (2); *GostGospPon* 170; tám fię vráduiefz/ Nálázlzy fkarby o ktorych twa praca *GrabowSet* V3; *OrzJan* 30 (3); Iabym rádžil poftárác fie o ftárym mieczu: Coby go to mógł wiác czyfście w gársći obie *WyprPl* B; *LatHar* 678; *WujNT Matth* 6/32 (2); *WysKaz* 41; Tedy o tym fie mamy pieczołowác/ żebyfmy temu o nas mniémániu dofyć vczynili *SarnStat* 64; W Prośbách o Gołotách [*de Golatis JanStat* 652]/ y Inquilinách/ (Komornikách) tułáiacych fie/ poftánawiamy *SarnStat* 666 (9); *SiebRozmyśl* A3; *SkarKaz* 610b; *VotSzl* A2 (7); *CzahTr* D4; *GostCast* 38 (3); *PaxLiz* A4v (2).

b. Wskazuje na przedmiot uczuć lub działań, przeważnie opiekuńczych (863) :

W połączeniu z czasownikiem oraz rzeczownikiem nieosobowym (854): Dziwuję się Pánu twemu: Iż taką pieczę o mnie ma *BierEz* O4v (6); Tu vznatz możemy pieczolowanie miłtrza dobrého o fwyh vcznioch *OpecŻyw* 174v (6); *PatKaz I* 12; *PatKaz II* 31v (5); *PatKaz III* 87v (4); *KlerPow* 10; *FalZioł* IV 58a (2); *MiechGlab* *2v; *LibLeg* 10/66; A ołobie málą pieczę możelz mieć *RejPs* 50; A oni obáczywłly o mnie pilność twoię muffą fie ićcie niepomálu závłtydáć *RejPs* 103v (12); *RejRozpr* Kv; *ConPiotr* 30; Iuż łnadz oboie [rozum i cnota] vftáło Ze włząd o mnie rady máło *RejJóz* D8 (3); *SeklKat* R; Niedba o przyłley przygodzie Iedno o łwieczkach/ o wodzie. *RejKup* 14; Chryftus wywodży Pawłowij niedbałocz przełožonych y ynych Liudzi o nauce yego. *RejKup* o5 (13); przykazał też Rycerzom łwym áby o koniech mieli pracą pilną [ut equis curam imponere deligentem] *HistAl* Bv (2); *KromRozm I* F4v (2); *MurzHist* Mv (3); *MurzNT Ioann* 12/6 (2); *KromRozm II* y2; Myeyćye pyeczą o łoby y o włlyftkyey trzodzye/ w ktorey was duch S. biłkupy połtáwił. *KromRozm III* H8 (13); *Diar* 24 (2); *BielKom* A2; wyęłłá práca á ftháránye ma być o dułly niż o cyele *GliczKsiqż* D (13); *LubPs* ee4 (28); *GroicPorz* Bv (3); *KrowObr* B4 (17); *RejWiz* 11 (8); A kto rzeczé brátu łwemu Ráchá/ winien będzie rády (o łobie) [reus erit concilio]. *Leop Matth* 5/22 (15); *LeszczRzecz* A4v; *RejZwierz* 125v (6); *BibRadz* *5 (27); *OrzRozm* R2v (5); dnia 4. Maiá/ trzeciego dnia łfadził práwo o Kůrfierście/ tám łkazan ná śmierć przez miecz *BielKron* 229v (13); *GrzegRóżn* A3; *KochZg* A3 (2); godzi fię dobrze połtanowionemu młodzieńczykowi/ iżeby pieczy y baczności o rzeczach Bołkich nieomięłzkiwał *KwiatKsiqż* D2v (6); Nihil pensi habere, Nie o czym nie myłłić. Nic nie dbáć. *Mqcz* 288c (19); *OrzQuin* B (3); Czuycie o łobie y o włzytkiey trzodzie *SarnUzn* G4v (5); *SienLek* 4v; *RejAp* 35 (9); *GórnDworz* Hh4 (17); *HistRzym* 17v (4); [Ojciec miłściwy obiecuje] nád nim mieć káżdą pilność á opatrność iáko o włáwnym łynaczkú łwoim. *RejPos* 292 (105); *RejPosWiecz*² 92v; *BiałKat* 76; *KwiatOpis* C4; *GrzegŚm* 15; *HistLan* A4v (17); *KuczbKat* 210 (2); *RejZwierc* 136 (28); Ná walce kthory nawięczłzą niewczelność wyćirpi/ czuyność ma o łobie/ ma dobre znáki zwycięłtwá. *BielSpr* 35v (3); *KochMon* 33; *WujJud* 154v (6); *WujJudConf* 3 (5); *RejPosWstaw* [21²]v (7); *BudBib Iob* 7/17 (7); *HistHel* C3; *Strum* P4 (2); *BiałKaz* M3 (2); tobie zá tę chuc y łtáránie ktore o mnie czyniłz dziękuię *CzechRozm* 145v (2); *Paprpán* X2v (2); O tych przeto/ y o inłzych rzeczy przedawániu ábo kupowániu/ ma Vrząd pilny dozor mieć [De his igitur et rebus aliis contrahendis magistratus est providere] *ModrzBaz* 34 (63); *SkarJedn* 380 (2); *KochDryas* A2v; *Oczko* 11; *KochOdpr* A3v (3); PAnie/ vczyn łąd o mnie [iudica me Domine Vulg Ps 25/1]/ á tám vyźrzyłz moię Niewinność *KochPs* 36 (13); A ono o nas y rzeczách náłzych lepiej Pan Bog rádzi/ niłzli my chcemy y vmiemy. *SkarŻyw* 194 (27); Cud wielki o iednym rołpaczáiácyym Bogaczu. *StryjKron* 350 marg (2); *CzechEp* 44 (5); *CzechEpPORz* *v; *NiemObr* 99 (2); *KochFr* 85 (3); *KochPhaen* 22; *KochMRot* B2v (4); *ReszPrz* 13 (4); *ReszHoz* 118 (4); *WerGośc* 214 (8); *ZapKóścier* 1585/54v; *BielSen* 19; *BielSjem* 2; *KochPam* 86 (2); *KochPieś* 6 (3); *KochTarn* 73; Zá tym łprzętna gołpodyni/ O wieczeryy pilność czyni *KochSob* 70; *PudłFr* 52; *ArtKanc* O4v; Czemuż tedy ták łłábo o łobie rádzićie? *BielRozm* 6; porzucili miełczánie włzyftkę o łobie pieczę/ iułz tylko łzynkuia/ pijá/ á łotruia *GórnRozm* L3v (9); *KmitaPsal* A4v; *KochWr* 23; *Paprup* L4; *ZawJeft* 13; Chwałę barzo tę czuyność y pracę korá W. Kr. M. Orzeczyptey miec raczysz. *ActReg* 147 (11); O zbiegach závždy ná łpuście pieczę y łtáránie mieć. *GostGosp* 92 (3); *GrochKal* 15; Xerxes łtrwożony będąc/ rołkazał mieć o nim łtraż y pieczę. *Phil* D (6); Kiedy kto

fwą myśl w zgodzie z Páílką wołá lądzi/ Znáczne póciechy miewa/ bo Pan o nim rádzi *GrabowSet* B2; Straż pilną/ Boże moy/ o mnie/ rácz mieć ząwždy *GrabowSet* Qv (13); *KochFrag* 29; *OrzJan* 5 (12); *LatHar* 2 (7); *KołakCath* C2; Kto tedy proftą drogę żywotá pobożnego łobie obiera/ [...] ma [...] nie o ćiele tylko mieć pieczę/ ále o myśli fwey y duży *KołakSzczęśl* Cv (2); *RybGęśli* C3v (2); A ći wżycy świádecstwem wiáry doświádczeni [...] obietnice nie odnieśli. Iż Bog o nas cóś lepszego przeyzrał [*Deo pro nobis melius providente*]/ áby bez nas dołkonáley zapláty nie wzięli. *WujNT Hebr* 11/40 (38); *WysKaz* 5 (4); Ańgollom fwym poruccęńftwo dali o tobie. *JanNKarGórn* G4; *SarnStat* 192 (24); *SiebRozmyśl* D4v; *WitoślLut* A4; Káždy z nich łczodrze trzos fwoy náfykował, O łpolnym dobrym fwey głowy nie pfował. *KlonKr* A2; Czyli to Bog o wołách łtáránie ma? *PowodPr* 22 (3); *SkarKaz* 120a (11); Radźmy o nich/ iáko zdrowe człónki o chorych rádźić zwykły. *VotSzł* B3 (13); *CiekPotr* 9 (9); *CzahTr* D3v (6); *GosłCast* 66; *PaxLiz* C3v (2); *SkarKazSej* 681a marg (14); *KlonFlis* C (14); W przyłżył piątek o tobie łáwicá zásiędzie: Stánieć fię według práwá: á tám koniec będzie. *KlonWor* 20 (3); *RybWit* A3.

W połączeniu z rzeczownikiem osobowym (3): A co we dnie źle łpráwił w nocy ółzácuia. A gęftego łędzyego káždy ma o łobie/ Iutro gdy mu powiedzą łáiąc łie w łeb łkrobie. *RejWiz* 12; *RejZwierc* A2; *WujJudConf* 38v.

W połączeniu z przymiotnikiem (3): Nie bądź pieczliwym o bogáctwach niełpráwiedliwych [*noli anxius esse in divitiis iniustis*]; boć nie niepomogá w dzień łmierći y pomłty. *Leop Eccli* 5/10; ábyś miał łerce wierne á miłofierne o tym Pánu łwoim/ á litował tego ząwždy/ ielłibyś obráził łwięty Máyełtat iego *RejPos* 328; Tom łáłkom wáłzym pokazał iáko mądrego/ y o rzeczy półpolitey prácowitego/ y opátrznego/ Kroláłmy mieli. *BiałKaz* Iv.

Połączenie: »o ... o« (1): A tho nápilniety obaczáć mamy/ iákie łtáránia á iáką pilność ten Pan náłz [...] o nas o nędznikoch łwoich/ włtáwicznie włzędy miewác á czynić raczy *RejPos* 292.

3. *Wskazuje na przedmiot lub przyczynę sporu, polemiki, także ugody, porozumienia; de PolAnt, Vulg, Mącz; super Vulg* (129) :

W połączeniu z czasownikiem oraz rzeczownikiem nieosobowym (127): *ZapWar* 1525 nr 2164; *FałZioł* V 81; więłżá łpore mie[li miedzi łobá o ćzczeniu á v]wielbieniu iednego Boga *BielŻyw* 114; *GlabGad* L8v; o ktorich [*sprawach*] bi łłie nyemogly łgodzycz any ych porownacz thedi oni na nas yako ynłche rzeczy a łpráwi o ktorich łłie niebedá mogły łgodzicz wlozą *LibLeg* 10/71v (4); Pan łie o tym z kxiędzem łwárzy *RejRozpr* Gv; Y o załlugach nyemáłz łporu myędzy námi *KromRozm I* H2 (15); *KromRozm II* ł2 (3); *GliczKsiąż* I4v; A gdyż to ielł náłzá myłł/ ábychmy wiedzyeli/ Co wđdy ielł nalepszego/ to wyrozumieli. O czym ząwždy łprzećiwne roznice bywály/ A nigdy łie myłli w tym ludzkie nie zgadzály. *RejWiz* 19v; *Leop Ioel* 3/2 (2); ćzwartego dnia łtyczná [...] o włżyckich rzeczách byłó półtánowanie ziednánia przyiáielłkiego *BielKron* 204 (13); O łftnościách/ Perłonách/ Względách/ Włáłnościách/ dopuścmy fię wáđzić Sofiłtam do kąd [!] będá ćhćieli *GrzegRóżn* L4v; *KwiatKsiąż* Mv; De hoc non consentiunt omnes. Nie zgadzáyą łie włżycy o tym. *Mącz* 383b; Venit iam in contentionem, utrum sit probabilius, O tym łie dźiś łwárzą/ gabáyą/ diłputuyą etc. *Mącz* 480c (6); *OrzQuin* F3; *SarnUzn kt* (2); po w niebo włthápieniu iego miály bywác rołterki y miedzy kołciołem iego/ o wzirchności á o przełóżeńftwie iego *RejPos* 300v (4); *GrzegŚm* 15 (2); Niezgody

zá czałow Apóstolŕkich nie były w Kościele o Wierze. *WujJud* Mm7 (11); Drudzy zaś oderwawłszy ŕie od świętego z poŕpolitym Kościołem obcowania/ woynę z nim o Synu Bożym á o Duchu ś. zącźeli *WujJudConf* 6 (5); *RejPosRozpr* c3v (2); *RejPosWstaw* [143²]; *CzechRozm* 10v (7); *SkarJedn* 9 (3); *StryjKron* 612; y o Arriufzowym błędzie iednoftayney zgody między nimi nie widzę *CzechEp* 95 (8); *CzechEpPORz* *3v (2); *NiemObr* 134 (5); *ReszPrz* 32 (2); *ActReg* 104 (3); *OrzJan* 69; *LatHar* 716 marg; *WujNT przedm* 39 (9); *SarnStat* 1109 (3); *PowodPr* 36; ná Seymiech [...] o czym inłzym traktować [bychmy] mogli/ gdyby o Poborzech hándel przemierzłý ná czás vłtał *VotSzl* E2v.

W połączaniu z przymiotnikiem (2): Acz o tey Pánłkiewy łprawie iák rozni Prorocy/ Zwłáfczáz kędy co mówią o tey Bołkiewy mocy. *LubPs* gg2; Polacy różni o wybieraniu przyłzłé⁸⁰ Królá. *OrzQuin* Y4 marg.

4. *Wskazuje na podstawę zarzutu, skargi, sprawy w sądzie, wymiaru kary; de Mącz, Vulg, JanStat; pro, super JanStat* (21) : krol polsky przyaczil moy przifilal pokylakroc z skargę [!] na poddanich naschich o krziwdach swich *LibLeg* 11/22; *ComCrac* 16v; *RejWiz* 180v; Komu dádzą winę o zápaleniu boru álbo lálá/ s takim ma być dano y złożono polłkie práwo *UstPraw* E4v; Noxialis actio, Spráwá o zádaniu álbo vdzielaniu łzkody kómu *Mącz* 252b; Suspectus de aliqua virgine, Podeyżrzány o niektóre y pánnie. *Mącz* 406d (3); *CzechEp* 90; *Calep* 884a; nie nálażłem w tym człowieku żadney winy z tych o ktorých náń łkargę kłádźiecie [ex his in quibus eum accusatis]. *WujNT* 23/14 (2); IEfli kto pozew ná pozew wniesie o iedné y rzeczy [de una re *JanStat* 530]/ tedy [...] ieden pozew niech łkázi *SarnStat* 757 (10).

5. *Wskazuje na przyczynę uczuć i doznań; de Mącz* (17) : *OpecŻyw* 167v; Wierę fnadz będzie kłopot ná ten rok o chlebie. *RejWiz* 12v; *RejZwierz* 76; *BibRadz Act* 19/23; *BielKron* 119; Timor meus de te, Moyá boyáźń o tobie. *Mącz* 456a; *HistRzym* 45; Y dla tego nam ty hłtorie łpraw iego łwiętych łą ná piłmie załtáwiony/ ábychmy ŕie ciełzyli o wylłuchaniu náłzym w przygodach á w vpadkoch náłzich *RejPos* 45v (3); A (ták) o wierze [in fide] imienia ie⁸⁰/ tego ktorego baczyłcie y znałcie zmocniło imię ie⁸⁰/ y wiárá ktora przezeń/ dáłá temu zupelne zdrowie to przed włzemi wámi. *BudNT Act* 3/16; *Paprpán* Hh4; *KochPs* 191; Do tego przystápiła trwoga o Tatarach, ktorzy są snac w Państwach Koronnych. *ActReg* 124; *LatHar* 140; *WujNT* 552; Boiaźń o przyłzłey łmierci/ vmyłł człowieczy koniecznie zátrwożyć mułł *WysKaz* 46.

6. *Wskazuje na przydatność, użyteczność [do czego albo przeciw czemu]* (4) : Lekarłłtwa o rozmagitych niemoczach Dziecinnnych/ w ktore richłlo po porodzeniu wpadáją *FalZioł* V 38; Lekarłłtwa o chrobakoch vłznych. *FalZioł* V 79v; O obwarowaniu Kondycyi tych dwu nad obietnicę ktárą [!] vczynic chce WKM, drogy zadney vsiebie wynalesc niemoze. *ActReg* 108; *SarnStat* 46.

7. *Wskazuje na podmiot sytuacji, zwykle niekorzystnej* (44) : Iełtli [trunk z rany] nie pociecze: iełth rzecz wátpliwa o iego żywocie *FalZioł* V 111v (2); Do łzpytałá ŕie niechce żebráć ŕie teź włtydzi/ Acz zewłzád niedołtátek iuz o łobie widzi. *HistLan* Bv; Gdy niebełpieczeńłtwo omnie/ Boga łobie naprzod włpomnię. *CzahTr* [D]2.

Frazy: »co się działo (a. stało) [o kim]« = *quae facta sunt de aliquo* *Vulg* (12); *OpecŻyw* 167v (2); włłtytki rzeczy ktore ŕie działy o Iezufie ná rátułłfu moijm znaiomé czynię przez ninieyłłé piłaniy *OpecŻywList* C2; *Rejłóz* A5v; Ale wierz mi iż y on co łtárłłzego wieku/ Człwie co ŕie teź dzyeie záwždy

o człowieku. *RejWiz* 92; A to wnet maż naukę od tych pątnikow/ iż fie o thym rozmawiáli co fie o nim działa/ co fie około męki toczyło *RejPos* 112v (4); *RejZwierc* 237; ábych y ia był dobrej myśli/ dowiedziawłszy fie co fie o was (dzieie) [*quae circa vos. BudNT Philipp* 2/19; *WujNT Luc* 24/19.

»źle (a. niedobrze, słabo itp. (jest) [o kim, o czym]« (28): A tak profzę naż panie czo inżzego roskafz Boć iuż y tak zle o nas a więczey nas nie łtrafz *RejJóz Nv*; *RejRozm* 399; *RejKup* Hv (2); *MurzHist* M4v (2); Lecż my w tobye mocny Boże mocy dokażemy/ Bo procż cyebye fłábo o nas/ fámí dobrze wyemy *LubPs* Y6v (2); Iełłizeby vbogi żebrak vmárł/ zleby onim było/ boby fie nie miał tzym wykupić s Czyscá? *KrowObr* 75v; Pátrzayże tu moy brácie tey ludzkiey náтуры/ Iáko o niey zewłzech łtron wżędy łzpetne chmury. *RejWiz* 89v; Bo gdy dułze zápomniłz á boiáźni Bożey/ Iuż nie może nędzniku o tobye być gorzey. *RejWiz* 129v (4); Gorze fie nam złtháło/ to ieft źle o nas. *BielKron* 360v; *SarnUzn* C2; *RejPos* 68v (3); *RejZwierc* 180; y názwał imię iego [*syna*] Beryhah/ bo zle było o domie iego [*propter malum quod fuit in domo eius*]. *BudBib* 1.Par 7/23; *SkarŻyw* 101; Boć o nim źle: złą drogą idźie. *CzechEp* 260; *ArtKanc* D8v; *PaprUp* C3v (3); A iefli go dogonia/ iuż źle bywa o nim. *KlonWor* 19.

8. O stosunkach przestrzennych (23) :

a. Wskazuje na usytuowanie przestrzenne czynności względem osoby; *propter*, *super* *PolAnt*, *Vulg* (22) : Włtąpiłem áż w niłkości gor/ ziemiá fie o mnie zówárłá zaworámi łwemi áż ná wieki [*terram clausam vectibus suis propter me in seculum*] *BibRadz Ion* 2/7; *RejZwierc* 204; *BielSpr* 24; Náóftátek fie o nich ziemiá rozłtąpiłá. *KlonWor* 11.

Połączenie: »wkoło ... o« (1): [*wojewoda wołoski*] by [*ubodzy*] nie pozdycháli Od głodu, kazał wżyłtkich, pod czás żimy, [...] Ná łtaw zágnác, y wkoło lód o nich obrábác, Ze rázem do iednego wżyłcy potonęli. *CiekPotr* 23.

Zwrot: »zamknąc [o kim] drzwi, bramę [o kim] zawrzcć« (16:1): Szłá oná niewiáłtá/ y zámknęła drzwi o łobie y o łyniech łwoich [*clausit ostium super se et super filios suos*] *Leop* 4.Reg 4/5 (4); *RejZwierc* 6; *BibRadz Gen* 7/16 (5); *BielKron* 330v; *RejPos* 27; *HistLan* C2v; zámknąwłszy drzwi o łobie/ modł sie Oycu twemu w łkrytości *KuczbKat* 370; *BudBib* 2.Esdr 6/10 (2); trzy łtá ich iezdnych do Miáłtá wpułciwłszy bramę o nich zówárli/ tám wżyłtkich zaráz do iednego zbili *StryjKron* 637.

b. [Wskazuje na miejsce pobytu: Alem fie przez kupce wywiedział/ że iey o domu niemáłz *HistFort* N7v; k temu Zameczkowi ma zwyczáy Andolon gdy o domu ieft pod wieczor fie w barce przeieźdźác. *HistFort* O6].

c. Wskazuje na sąsiedztwo, bezpośrednią bliskość (1) :

Zwrot: »o między mieszkać« (1): Widamy Hiłzpany/ znamyFráncuzy/ z Niemcy o między miełzkamy *OrzQuin* R4v.

9. Wskazuje na czas odbywania się akcji; *in*, *quasi* *Vulg*; *de* *Modrz* (242) :

W wyrażeniach przyimkowych [niekiedy z przydawką] wskazuje porę dnia (90): *ZapWar* 1509 nr 2059 (2); vcziń piłuł dziewięć s łiropem koczankowym/ á wezmi ie opołnoczi *FalZioł* I 43d (4); *RejPs* 179 (2); Gdi było o wtorych kurzech [*cum autem esset secunda vigilia*] w noc/ bárzo nagle przypádli ná nię [!] lwowie biali *HistAl* H6v (2); *LubPs* bbv; Záydzie Słóńce o południu [*occidet sol in meridie*]/ y każę fie zácmić ziemi w iáłny dzień. *Leop Am* 8/9 (8); *RejFig* Bb6v; A łtáło fie o

ránem wftánú [Et fuit vigilia matutina]/ iż Pan w flupie ogniowem y obłokowem/ weyrzał ná woýlko Egiptcyánów. *BibRadz Ex* 14/24 (4); *OrzRozm* M4; *BielKron* 30 (11); Merididare, Przelipiác fie o przypołudniu. *Mącz* 218d (2); *SienLek* 189; *LeopPrzep* b3v; *GórnDworz* Ov; *GrzepGeom* 04; *RejPos* 59v (4); *RejZwierc* 138 (2); *WujJud* 184v; *BudBib Ex* 11/4; *BudNT Act* 22/6 (2); *ModrzBaz* 31; *KochOdpr* D2v; Wódy Ciepliczne nalepżé o flońcá wchodzie. *Oczko* [43]v (2); *KochPs* 181; *SkarŻyw* 131 (10); Y vkrádli go nam w grobie Práwie o pułnocney dobie. *MWilkHist* D3; o wieczornéy chwili/ Zeliłáwfskiégo niewinnie zábili Swowolni ludzie *KochFr* 30; Rozmáite prace znoší w tym wygnániu/ Robiác do wieczorá wftawfzy o switaniu. *WisznTr* 32; *KochPieś* 23; *ArtKanc* B2v; *GrabowSet* F2v (2); *KochFrag* 19; *LatHar* 55 (3); gdyby wiedział gofpodarz ktorey godziny (marg) o ktorey ftrażey. G. Bo ftárzy ná cztery ftraże, z ktorey káżdá miáła trzy godziny, noc dzielili. (—) złodziey ma przysć/ [czulby wżdy] *WujNT Matth* 24/43 (12); [Gallicinium die zeit/ wenn die hauen krehen O kurách. *ArtNom* B3].

~ W charakterystycznych połączeniach: o wieczornej chwili, o pułnocnej dobie, o jutrze, a pianiu kurow, o wtorych kurach, o połnocy (48), a południu, o przypołudniu, o świcie a. switaniu (5), o wschodzie słońca (3), o ranem wstaniu. ~

W połączeniu z imieniem świętego lub nazwą święta przypadającego w tym dniu wskazuje dzień lub okres (43): Wzyelyz tegoż rok v lyvdzy gdi biły Tatrowie w Dimytróczach o frzodopośczyw *LibLeg* 11/97 (2); *LibMal* 1543/75; Bá y ftruclá cie nie minie Ondzie o fwiętym Marćinie Bo tak kxięża powiádáią Iż go zá hoynego máią *RejRozpr* B4; *LudWieś* ktv (2); *RejWiz* 192; NAświęćze záfię Owlá/ o swiętym Szczepanie *RejZwierc* 107; Zimno tám nie bywa nigdy/ to nawiętfze iáko v nas o wielkiey nocy. *BielKron* 450v (15); *Mącz* 33c; *GórnDworz* P5; [wilcy] o gromnicach bárzo ftády chodzą *RejZwierc* 120 (2); *Strum* N2; *StryjKron* 315 (2); *GostGosp* 70 (9); Leżenie ksiąg y w Séym, co połpolicie o Nowym lećie tráfia fie. *SarnStat* 747 (2); Mrozy o swiętym Ianie tám ciężkie bywaią *KmitaSpit* C3; *KlonFlis* D2v.

Z nazwą prac polowych charakterystycznych dla określonego okresu (1): Tegoż roku wftáwiczne dzdze/ s ktorych wielka powoźdź była o żniwiech. *BielKron* 423.

Wyrażenia przyimkowe: »o tym(że) (a. onym) czasie (a. dobie)« = wtedy, wówczas (13): A wierz mi już otey dobie Barzo zlię było otobie *RejKup* f3; *BibRadz* I 9c marg (2); O onemże czáście [eodem tempore] tárgnął fię Herod Krol trapić niektore ze zboru. *BudNT Act* 12/1; *SkarJedn* 306; *SkarŻyw* 34 (3); *KochPhaen* 12 (3); Poiedzmyż ták [do] domu/ bądź záiączku w leśie/ Przeftániemy ná gálce/ dobra o tym czeście. *BielRozm* 23; *GrabowSet* Yv.

»o tym(że) (a. o tej) [= tym samym] czasie (a. dobie)« (12): *Leop* 4.Reg 7/18; Iutro o tym czáfię [iuxta tempus] miárá máki będzie przedáwana zá fykl *BibRadz* 4. Reg 7/1 (4); *BudBib Gen* 17/21; *CzechRozm* 155v; otym że czáfię/ wezdrowiu wrocę fię do ciebie/ á iulz Sará fyná mieć będzie. *SkarŻyw* 285 (3); Drzewá [pokazują radość] fwoimi pączkami Liłtkámi/ y też kwiatkámi. Ktore wypufzczáią z siebie Ná kozdy rok/ otey dobie. *MWilkHist* A4v; *SarnStat* *4v.

»o którym czasie« = kiedy (5): O którym czáfiye rodzicy fyná do fskoły ná náuki máyą dáwać. *GliczKsiąż* I4v (2); *WujNT* 504; Záiąc, o którym czáfię ma bydz łowión. *SarnStat* 673 (2).

»o tej dobie« = *teraz* (1): A ieśliś młodo zá mąż poźlá/ y młodego Iełzche o tey dobie małz małżonká fwoiego/ Ty więc w tákowym łtroiu pámiętay fię nośić *ZbylPrzyg* B.

»o [której] godzinie« (73): krolyewa iey myłocz [...] o czternałtey godzinyne/ czerą na włchitkich czlonczech zdrowa porodnicz ieft raczila. *LibLeg* 4/26; *LibMal* 1545/108v (9); Gdy było o wtorey álbo o trzeciey godzinie w noc/ Anektánábus przez czárnoxiełtwo począł fie przemieniáć w ołobę łmokową *HistAl* A4 (4); *KromRozm I* P3 (2); *MurzNT* 96; *KrowObr* 186; A było zgotowanie Wielkonocne iákoby o łzołtey godzinie [*hora quasi sexta*] *Leop Ioann* 19/14 (2); *BibRadz Ioann* 4/5; ci włzythcy z gołpód łwoich wyiecháli o dwunałtey ná cáłym zegárze *BielKron* 330 (7); *LeovPrzep A*; *HistRzym* 123; *RejPos* 59 (5); *BudNT Matth* 20/6 (2); O pirwłzey w noc godzinie/ tám włzytki vllice/ Okná/ y dáchy pełne *StryjWjaz* B4v; kto tu łtobą po trzy nocy rozmawiał/ otych á tych godzinách? *SkarŻyw* 87 (4); *KochPhaen* 21; *ArtKanc* D9v (4); Rżekło fię było wczorá zeyść fię o ołmey ná pułzegárzu *GórnRozm E*; *ActReg* 56; *LatHar* 55 (8); *WujNT Matth* 20/3 (12); *SarnStat* 17; *KlonWor* 38 (2).

»o której godzinie« (4): Quota est hora. Która yełt godziná/ álbo o której godzinie może być. *Mącz* 344c (3); *KochFr* 38.

10. *Wskazuje na okoliczności odbywania się czynności lub środki, przy pomocy których się ona odbywa* (91) : *BierRozm* 19; *RejZwierz* 103; *BibRadz 1.Mach* 6/49; o dwu koniu iechał tám *BielKron* 351v; *Mącz* 148b; y to podobno iuż thák będzie o pieczyłtym fułzył *RejZwierz* 104 (2); *WujJud* 252v; *GostGospSieb* +3; [potrzebna wolność każdemu] Y rybá/ y zwierz chodzi o niey niewątpliwie. *KmitaSpit* C4v; *GostCast* 42.

Zwrot: »(nie) mieć o czym« (9): się każdy tak opatrzył, że ma o czym Rzeczypospolitej służyć *DiarDop* 110; *GliczKsiąż* M7v; *SienLek* 189; *RejZwierz* 143; *MycPrz* II B2; nie máiąc o czym práwować fię/ rad nie rad poiednáć fię muśi *GórnRozm* H4v (2); *OrzJan* 101; *CiekPotr* 55.

Wyrażenia przyimkowe: »o [czyim] chlebie, groszu, strawie itp.« = *na czyj koszt* (13): Ale ya tak ku tey sprawie Tuż yde oczudzey łtrawie *RejKup* v4; *RejWiz* 101v (2); *RejFig* Cc2; Suo sumptu operam Reipub. praebere, O łwim kołztunku Rzeczipołpolitey służyć. *Mącz* 316d (2); *GórnDworz* T3 (2); A wždy ią o cudzym chlebie/ Bronię y ciebie y łiebie. *RejZwierz* [233]v; *Strum* D4v; *PudłFr* 34; Kto kiedy żołnierską łluzu o łwym nakłádzie? *LatHar* 127; *KlonWor* 62.

»o żebranym chlebie« (2): Będę w niebie Iełli poydę do boru o żebránym chlebie. *KlonWor* 48 (2).

»o głodzie« (17): A drugi czálem o głodzie Bywa więc mędrłfy po łłkodzie *RejRozpr* I3v (2); Wolábych ná łwobodzie Czálem łiedziecz y ogłodzie *RejJóz* C8; *RejRozm* 396 (2); *RejKup* h4v (3); *RejWiz* 72; *RejFig* Bb6 (4); *RejZwierz* 217v; Bo o głodzie niechce łye táncowác *KochPieś* 23; *PudłFr* 7; *KlonFlis* C.

»o jednym stole (a. misie)« = *razem* (4): Wczyłtem by mie od łedł krefie Tu łczartem o iedney miłie. *RejKup* m3 (3); *OrzRozm* P4.

»o kiju a. kuli, a. łasce itp.« (4): Y włtydał fię o kuli miedzy ludźmi chodzić *RejZwierz* 5; *BibRadz 2.Reg* 3/29; *BudBib Gen* 32/10; Smierci fię winna máćicá áni chmiel nie boi/ Choć owo o łczudle łtoi. *KlonŻal* C2v.

a. *Przy podkreślaniu wyłączności posiadanych środków; mając wyłącznie do dyspozycji (31) :* *RejKup* bb6v; *lepieyć* tobie o iednym oku [*cum uno oculo*] wniść do żywothá (wiecznego) niż máiąc obie oczy odelłanym być do ognia wiecznego. *Leop Matth* 18/9 (2); *mufieli włythki żagle zebrác/ á o lámym máłzćie gołym żeglowác.* *BielKron* 448 (3); *RejPos* 329; *KochFr* 26 (2); [*kiedy człowiek ma czyste sumienie*] Będzie wefól byś chciał y o wodzie/ Bo fye czuie práwie na fwobodzie. *KochPieś* 3; *PudlFr* 72 (2).

Wyrażenie przyimkowe: »o swej mocy« (19): *RejPs* 89; A tak już wam tad [!] Sąd fkażal Aby tu každy vkazał Swe vczinky ofwey mocy Nieczekał żadney pomocy *RejKup* Aav (3); *LubPs* F3v (2); *RejWiz* 88 (5); *Hedera herba ab haerendo dicta, Ziele ząwždy fie zielenieyące o fwey mocy ftác* nie może *Mącz* 154a; *RejPos* 51v (2); *RejZwierc* 160; *Kárynus záchorzał/ y doység o fwey mocy do domu* nie mógł *SkarŻyw* 454 (2); *KochFr* 47; *KlonFlis* E2.

11. *Wskazuje na cechę wyróżniającą [zawsze z przydawką] (306) :* *uybrał fobye fyn bozy mathką dzyeuyczą maryą O uyelykyey czyftofzczy y nyeuynnofczy* *PatKaz II* 31 (2); *MurzNT* 48v; *Widziłz* iż v hetmáná łeb o świniłm pyfku *RejWiz* 175; *BibRadz Prov* 15/17 (2); *Cornipes, Rogonogi/ to yeft* o rogowych nogach. *Mącz* 294c; *SarnStat* 775 (2); *PaxLiz* E.

Z przydawką liczebną (296): *Tripus odis, menfa cum tribus pedibus. Eyn tích mit dreien beineⁿ.* Stoł otrzech nogach *Murm* 139 (2); *PIęcperft* ieft ziele opięci liftkoch *FalZioł I* 102c (4); *MiechGlab* 63 (4); *od Matífcha floffarza bill yey poflan klyucz o yednym zembye* *LibMal* 1546/115v (2); *KromRozm III* Mv; *RejWiz* 21v (3); *Leop* B4v; *RejFig* B2; *RejZwierz* 104; *BibRadz Ps* 143/9 (2); *vítáwił był [Bóg] małżeńftwo Adámowi o iedney żenie* *BielKron* 3v (15); *GrzegRóżn* A4v (6); *Quadriga meritoria, Wóz o czterech koniách.* *Mącz* 218a (87); *OrzQuin* H3v; [*ziemia czeska*] *ma zá herb Lwá o dwu ogonu* *LeovPrzep* D2v; *RejAp* BB3v (27); *GrzepGeom* D (36); [*niewiasta swowolna*] *fiedzyálá ná beftyi o fiedmi głowach.* *RejPos* 260; *RejZwierc* 61v; *BielSpr* 32v (7); *BudBib I* 292d *marg* (2); *CzechRozm* 194v (3); *SkarŻyw* 373 (2); *StryjKron* 345 (4); *CzechEp* 374 (2); *NiemObr* 36 (2); *KochFr* 129; *WerGośc* 235; *BielSen* 10 (2); *BielRozm* 1 (2); *GórnRozm* A (2); *Tetrastichon – O fztereich wierfzách. Tetrasyllabum – Ofztereich fyllabách.* *Calep* 1061b; *Triduum – Czas o trzech dniách.* *Calep* 1085b (53); *Theolog Ian Gerfon tę piofńkę názwał nie zle inftrumetom o dżiefiáci ftrunách.* *LatHar* 66 (2); *WujNT Apoc* 13 *arg* (3); *SarnStat* 49 (2); *PowodPr* 33 (2); *CzahTr* E2 (8).

12. *Wskazuje miarę, ilość (3) :*

Wyrażenie przyimkowe: »o male« = *mało, niewiele* (3): *Ach moia miła Ráchel/ pomni fie ty ale Bocz wemnię mego zdrowia/ iuz barzo o male.* *RejFóz* B6; *RejZwierz* 116v; *VotSzl* C3.

*** *Dubia* (2) : *LibLeg* 11/21v; A tak panie gdyż tak raczyłz/ ia pokornie przymuię Ten nędzny ftan od twey łaski/ a wiernieć zań dziękuie Acz ieft ciężko o kłopotu/ každy w tym mufi vżyć Gdy kto wiele panow miewa/ a každyemu vfluż yć [!] *RejFóz* C4.

II. *Cum A (9807) :*

1. *Wskazuje na treść wypowiedzi, rozważań, dociekań; de Miech, Vulg, PolAnt, Mącz, Modrz, JanStat, Cn; super Vulg, PolAnt, Mącz, JanStat, Cn; pro Mącz, PolAnt, Vulg, JanStat (1373) :*

a. *Po wyrazach oznaczających wypowiedzianie się na jakiś temat, w jakiejś sprawie przy pomocy mowy lub pisma (296) :* *MetrKor* 34/135v (6); *Wízedfzy bárzo fie zátrośkał/ Gdy żonę ták chorą*

widział. A iákoby ią vzdrowił/ Ze wżyftkimi o to mowił *BierEz Qv (4)*; *ZapWar 1528 nr 2458*; GDyż o głofie nieczołmy powiedzieli/ godzi fie też o śmiech pouiedzieć *GlabGad O4*; *LibLeg 6/159 (38)*; *RejRozpr D2*; powyedzial yfz Richlo po kupyenyu Svka o kthore pyerwey zeznali [...] pan Richwalsky przyachal donyego na laką mayącz wreku ky brzozovi *LibMal 1544/79v*; *RejFóz N5v*; Sumnięnie iż kupieć omdlal mowy poślowy aby czo śnim o pienyądze mowyl. *RejKup 14*; *KromRozm I H4v*; *MurzHist G3*; *MurzNT Luc 4/10*; *KromRozm II e3v*; jeśliże już o co inego namawiać się nie macie, jakuz już czasu niestawa, raczcie KJM żegnać. *Diar 83 (6)*; *GliczKsiąż K7 (2)*; *GroicPorz h3v (6)*; *KrowObr 247v*; Iakob potym Iozephá o pogrzeb śwoy przylięgą zawiązał. *Leop Gen 47 arg*; O złodzyeyftwo iáki dowod. *UstPraw I3v (13)*; [ktoś sobie w but „wczas uczynił” pan włożył nogę w but, noga ugrzęzła] A błazen fie klnie o bot/ nie ia [to zrobiłem] przylięgáiąc. *RejFig Aa8v (2)*; o śkarb powieday/ Iżec wiele nádano/ káždemu ták znác day. *RejZwierz 24 (2)*; Odpowiedziała Bethśábee/ Dobrze/ ia będę o cię [loquar super te] z Krolem mowiá *BibRadz 3.Reg 2/18*; Nápiśali do niego ná miedziánych thablicach/ o ponowienie z nim śprzyiáźnienia [ut renovarent erga eum amítiam] *BibRadz 1.Mach 14/18 (5)*; Krol z Bifkupy pośpołu o to rádził ná Seymie/ iákoby tá hániebna á śmrodliwa Sodomá w Polfzce przez Exekucyá wftáá *OrzRozm H3 (2)*; Sáłkie Kfiáżę/ Lántgraw śwemi towarzyszymi/ fzeroce rzecz śwoię przełożyli/ ták około wiáry iáko y o wybránie Ferdynánda ná Rzymśkie kroleftwo *BielKron 210v (38)*: Nemo me adhuc super ea re convenit, Nikt mi o to yefzce słowa nie rzekł. *Mącz 481d (8)*; O náukę ia nie mówię/ ále mowię o moc/ która Króla czyni Królem *OrzQuin T3v (3)*; *SarnUzn F7 (2)*; *GórnDworz Kk3*; Ale piśáli wżytkiem Kfiáżętom ktorzy pod Tyr przysłuchali o przyście Apollonowo. *HistRzym 27v*; przetoż ia z Krolewną o zapłátę pornowię. *HistRzym 35v*; *RejPos 252 (2)*; *BiałKat 223v (2)*; *RejZwierz 59 (4)*; *BielSpr 46v*; mieli oni ludzie/ nie tylko o rzeczy cielefne ále y o niebiełkie á duchowne podáne śobie obietnice w Kriśtuśie Iezuśie *WujJudConf 79v (5)*; *BudBib Num 14/30 (3)*; *BiałKaz I3v*; *BudNT przedm b7v (2)*; *CzechRozm 100 (2)*; Cobyś iedno zámyślił doftániefz wżytkiego/ A o śkarb iuz ráczey milcz *PaprPan M3v (2)*; *ModrzBaz 22 (2)*; *SkarJedn 344*; [Teofilijus] pozwał S. Chryzoftomá/ áby fię o niektore rzeczy śprawował. *SkarŻyw 89 (3)*; *StryjKron 722*; *CzechEp 91 (2)*; *BielSjem 30*; O Drukárzá nie mówię/ z tym śye zrozumieýcie. *KochPieś kt (2)*; temy [wożnymi] świadczyće o naiazd: temi o gwałt/ temi o pozogę: temi o rozboy: temi y o ine różliczne rzeczy *GórnRozm G2 (8)*; *KochWr 37*; *PaprUp K (4)*; *ActReg 8 (19)*; *WyprPl B (3)*; A przynamniey pośtanow to potężnie w fercu twoim/ o co y Tobiałzá młodźzego z pilnością oćiec pobożny vpominał *LatHar 3 (2)*; *WujNT Mar 9/16*; *SarnStat 255 (17)*; *PowodPr 47 (3)*; Przeto ślufznie fię tu przypominác może rodzicom/ o dobre dźiatek wychowánie *SkarKaz 420a (8)*; Y gdy fię komu tráfi mówić ze mną o to/ Wyrażę mu twe śprawy świátłe iáko błoto. *CzahTr 12*.

Z elipsą wyrazu nadrzędneho, przeważnie w nagłówkach i marginesach (41): O Mosth przes Nyestr *LibLeg 7/100 (5)*; *ComCrac 18 nagł (7)*; *UstPraw A (2)*; *BielKron 44v marg*; Ołstotność flow Ducha święte⁸⁰ *RejAp 156 marg*; Tákże o iedność iftności troiákiey w perśonách/ y o wiárę Troyce etc. O czym niemálfz nic wyráźnie w piśmie ś. *CzechEpPORz *3 (2)*; *GórnRozm G4v marg*; *ActReg 67*; *LatHar 620*; O pozogę przygodną, y inné okoliczności które przy tym bywáią [...] naydźiefz. *SarnStat 499*;

O vderzenie Szlachciców przez rozlania krwi. *SarnStat* 618; O bliskość [*Pro propinquitate JanStat* 534]. *SarnStat* 1243 (20).

b. Po wyrazach oznaczających proces myślowy (25) : *PatKaz II* 34 (2); Kto fie wżitko ímieie gdy ku komu idzie [...] to iest znamię człowieka [...] ktory o fiebie wiele trzyma infze wżgardzaiąc *GlabGad* O4v; *DiarDop* 119; *BibRadz* *4v; Mauryc wolał ná íwá ítronę mieřczány obroćić/ niż ná Cefarřką/ bo infzy vmyřł był weń wřtąpił o Lántgráfá/ ktorego [...] nie mogł zwięzienia wybáwić *BielKron* 235 (2); *GrzegRóżn* Fv; *HistLan* A4; *RejZwierc* 44v (2); *SkarŻyw* 508; *ZapKościar* 1585/60; Łatwie wspomni quo animo sambył oKrzepice przeciwko Panu Woiewodzie Lubelskiemu. *ActReg* 118 (7); *WujNT* 219 marg; Naprzod o tę pierwszą pámiętay przestrogę *CzahTr* C4 (3); Prożno kto ma íobie o mądrość tuřzyć/ ktory íię P. Bogá nie boi/ á w grzechach leży *SkarKazSej* 661a.

c. Po wyrazach oznaczających staranie się o uzyskanie informacji, pytanie, badanie (341) : Owaćiem śmierce przybieżáłá/ O przyczynę íię pytałá/ Cżemu íey ták pilnie wzywał *BierEz* I3v (15); *OpecŻyw* 28v (11); *OpecŻywSandR nlb* 4v (2); *ForCnR* A2v (4); mychmy ná to wřlytko odpowýedali o co nas íedno pytał *HistJóz* C4; Gdy kto ma krew puřczáć zawżdy íię oto radz ludzi vmieiętnych *FalZioł* V 61v; *MiechGlab* 53; Inořmi vam bily przikazali abisczie othe poddane krolia polskiego dobrze sye dowyadowaly czo za lyvdzie są ktorzi ych thv zawyedly. *LibLeg* 10/56 (18); *WróbŻořt* 34/11; *MetrKor* 61/223v; *RejPs* 51; *LibMal* 1543/77v (4); *SeklWyzn* C (6); *RejJóz* C (7); *RejKup* e2 (5); *MurzHist* P4v; *MurzNT* 173v marg; *KromRozm III* N2; *DiarDop* 106 (4); *BielKom* F3; *LubPs* I3; ZŁoczyńcá wedle Práwá niema być ná męce o więcey rzeczy pytań íedno o kthore íeft ořkárzon *GroicPorz* ii2v (5); *KrowObr* 122v (6); *RejWiz* 46v (3); *Leop Gen* 26/7 (9); *UstPraw* C2v; *RejFig* Cc3 (2); *RejZwierc* 47 (6); *BibRadz* 1.Reg 22/13 (8); *OrzRozm* G4v (3); *BielKron* 17 (17); *GrzegRóżn* Bv (3); Allegare aliquem alicuius rei gratia, Pořláć ku kómu ná pytańie o niektórá rzecz. *Mącz* 187a (15); *OrzQuin* I2v (4); *RejAp* 69v; *GórnDworz* E4v (9); pytali go o żonę y o dzieći. *HistRzym* 130v (6); *RejPos* 76v (12); Co pytałz o człónki zwięrzchnię w Kořciele/ powiemći nie íam z íiebie/ ále s pífmá. *BiałKat* 38v (4); *RejZwierc* 32; *KochMon* 25; *BudBib* 2.Par 32/31 (4); *BudNT* *Matth* 21/24 (3); *CzechRozm* 2 (21); Wnetże Bogow Rzymiáńie o tho íię rádzili/ íákby onę ímrodliwą dzyurę zápráwili. *PapřPan* Hh4 (5); *SkarJedn* 161 (2); *SkarŻyw* 31 (21); *MWilkHist* Dv; *StryjKron* 95 (2); *CzechEp* 83 (6); *NiemObr* 38 (6); *KochFr* 65 (2); *KochSz* A2v; *WerGořc* 223 (2); *WerKaz* 305; *BielSjem* 4; *PapřUp* H2 (3); *ZawJeřt* 17; *ActReg* 155 (3); *GostGosp* 160 (3); *Phil* M2; *OrzJan* 25; Stąd y Dawidá y dwor íiego pierwéy o czyřtořć w małżeńřtwie ípytano *LatHar* 245 (3); *WujNT* *Matth* 21/24 (12); *WysKaz* 36; *SarnStat* 515 (11); *KlonKr* A4v; *PowodPr* 47; *SkarKaz* 42b (7); *CiekPotr* 14 (7); *CzahTr* E (2); *PaxLiz* Bv (2); *KlonFlis* H2.

d. Po wyrazach oznaczających akt prawny, ustawę [artykuł, dekret itp.] oraz ich powstawanie [postanowić, ustawić itp.] (76) : *LibLeg* 10/69; *ComCrac* 15 (2); Articul o głowi i o siedzenie. *ZapWar* 1545 nr 2646 (5); Líty ítárořćine o co máią być dáne. *UstPraw* A3; *RejZwierc* 1v (2); *OrzRozm* E2 (2); Rzymřcy kápláni przewiedli práwo o kořcielne dochody *BielKron* 217; [papieř ukarał cesarza] yř dekretá w Spirze o wiáre nie według íiego woley ferował *BielKron* 223 (5); *BielSat* E (2); *MycPrz* II Bv; *ModřBaz* 33v (2); *ZapKościar* 1581/19v (4); *BielRozm* 32 (2); *GórnRozm* H2 marg; *PapřUp* L2; *ActReg* 89 (4); DEkretá Trybunálřkié o nie řłufřné mytá bránié/ [...] żeby *in dubium* nie były

wokowané poftánawiamy *SarnStat* 404; vftáwiamy: áby Stároftowie náfzy nie fádźili nie rozdźielnié/ iedno cztery Artykuły: o rozbićie ná dródze Królewfkíey/ gdzie Kupcóm gwałt bywa czynion: o Pożogę: o náiazd gwałtowny ná dóm: o zgwałcenie białychgłów [*pro concussione... pro incendio JanStat* 431]. *SarnStat* 911; Acz o zbiegłé Kmiecie [*pro fugitivis tamen JanStat* 1086] zda fie byđz dofyć poftánowiono w Státucie Wielkiego Kázimiérzá/ który fkázuiemy chowác *SarnStat* 918 (26); *PowodPr* 23; Prawo o trupá ná drodze nálezonego *SkarKaz* 315a (2); *VotSzl* E (3).

a. *Wskazuje na zakres prac ciał ustawodawczych (9)* : Ptacy fie niegdy zlećieli/ A wálny fyem o to mieli: By rzecz fpolną opátrzyli *BierEz* P2; O co ma być dána Commiśsia. *UstPraw* I2; My y potomkowie náfzy nie będziem dáwác Commiśfyey iedno ná gránice miedzy dobrámi náfzemi/ á o rozdział miedzy brácią *UstPraw* I2 (3); Był też potym ná drugi rok Syem w Bytomiu Polakow s Czechy/ o fzkody ktore po czynili w Polfzce *BielKron* 393 (2); *SarnStat* 676 (2); co rok Pobor dawáią: o ktory więtfzą część Seymow y ziązdow trawić muśimy *VotSzl* D2v.

e. *W konstrukcjach przeważnie eliptycznych o znaczeniu: 'odnośnie', 'jeżeli chodzi o' (101)* : O ty karmie ktore jadam: Iż moje fą gárdlá nie dam *BierEz* N3v (2); *OpecŻyw* 109; O pyeniadze o ktore pan thwoy Woyewoda walafky ye⁸⁰ K.m. profyl tho bi rad ye⁸⁰ K.m. vczinil kyedibi takowe pyeniadze miał *LibLeg* 10/64; O czarza Tatarskiego thak my powyedzial Luthphibafza ysz Cessarz slal do nyego possla swego *LibLeg* 9/52v; O Syenka rzecz bila yvfch dokonana tho wfzítko oczem fzie wiwyedzyecz mogli ye⁸⁰ Kro. m. *LibLeg* 11/183 (24); Item o pyethnascie kop grossy ktore daly rodzoney syestrze Catharzinye Piorunowskyey [...] ma przisyącz [...] yz nyepzripisal tich pieniędzy. *ZapWar* 1550 nr 2666; *Diar* 83; *UstPraw* I2v; A o vfchlą rękę powiedał [*stary prorok królowi Hieroboam*]/ iż tho przyśzło s przelęknienia *BielKron* 83; O to coś piłał ábych cię przyśzedł vzdrowił/ muśzę to wfzítko fám wypefnić o com ielt poftán/ á potym poydę do thego ktory mię thu poftał *BielKron* 140v (3); *GórnDworz* F5; *BudBib* Gen 17/20; *SkarŻyw* 284; *KochPieś* 45; O wfzeláką infzą fzkodę/ Lácno przyzwolę ná zgodę: Ale kto mię w miłość ruży/ Wiecznie będzie krzyw méy duży. *KochSob* 61; *GórnRozm* D2 (2); O Sambor Mciwy Panie iam iest tego mniemania ze minus malum dac go. *ActReg* 128 (26); *GostGosp* 40 (9); *ZapKościer* 1589/37; *SarnStat* 492.

Fraza: »co się (do)tycze (a. tknie) [o co, o kogo]« (24): Czo siie doticze o Thodora, yego K m niewidal go fthephanowy woyewodzie alego poftal Czefarfzowy thvr *LibLeg* 10/154v; valchey Kro. mczi oznaymvye. czo fzye tknye oliyem y zefzmi mi gothowy na kazdi czafch *LibLeg* 11/153v (13); *ZapWar* 1549 nr 2662 (2); A co fie dotyczy o zwyczáy y Ceremonie tego Sákrámentu/ rzecz pewna/ że ten naylepfzy obyczay ielt/ ktory fie z oryginałem fwym/ [...] zgadza *WujJudConf* 177v; A co się tknie o marc. 2 1/2 kiedy będzie miał tedy iemu zapłaci. *ZapKościer* 1581/21; a czo fzyę tyczę o Ruchna Matczynyę tę trzi szyoftri wrowny dzal braly *ZapKościer* 1585/61 (8).

f. *W składni czasownika „iść” ‘odnoście się’, ‘dotyczyć’ ‘być istotą sprawy, tematem zainteresowania’; zwykle bezpodmiotowo lub w frazie »rzecz a. gra idzie [o co, o kogo]« (534)* : *BielŻyw* 75; By to flo o czo infzego A nie tknęło ftanu mego Nie tak by mi ciężko było Gdy by mi tci nie rużyło *RejJóz* H2v (8); *SeklKat* Y3v; *RejKup* c8 (5); ktoby [...] opolepfzeniu żywota fwego niemyślił/ a sobie nięrozwázał/ że téfz iufz na ofstatek o nie⁸⁰ fámégo gra idzie/ iefliby się nievpamiętał *MurzHist* B3v (2); *KromRozm* II a4; *KromRozm* III K3v (2); *Diar* 37 (3); o osoby nasze nic nam na ten czas nie idzie *DiarDop*

110 (2); *BielKom* E6v; vczyneyem dofić themu o co rzecz idzye. *GliczKsiąż* M7 (3); *GroicPorz* c3 (4); *KrowObr* 108v (2); *RejWiz* 46v (9); oto idzie ktho piśmo lepiej rozumie *OrzList* g4; *UstPraw* H3 (4); *KochZuz* A4v (2); *RejZwierz* 74; *BibRadz 2.Mach* 15/17 (6); *OrzRozm* H3 (9); czemu fie w takie niebezpieczne rzeczy wdawałz/ gdzye to idzye nie o iednego áni o dwu/ ále o wiele tyfięcy nas *BielKron* 55v (41); *KochSat* B3v; *Mącz* 38c (9); *OrzQuin* K3 (6); *Prot* C3; *SarnUzn* E2v; *RejAp* 136v (7); *GórnDworz* E2 (6); *RejPos* 37 (54); Bo wierz mi iż tu iuż nie o rękaw idzie ále o całą fuknię *RejZwierz* 30v (55); *BielSpr* 19v (4); *WujJud* 207v; *WujJudConf* 251 (5); *BudBib 1.Mach* 12/51 (3); *MycPrz I [D]*v (5); Ieflić o íprawiedliwość nam wżem ístanom idzie/ Prętfzać zá Mořkiewřkiego tym ípořobem będzie. *WierKróc* B2v; *BudNT przedm* d2v; *CzechRozm* 29 (23); *ModrzBaz* 13v (21); *SkarJedn* 131 (13); *Oczko* 27; *SkarŻyw* 130 (6); *MWilkHist* D3v (2); Nářzym ířło o oyczyřnę [!] á o łupy onym *StryjKron* 537 (7); *CzechEp* 4 (76); *CzechEpPORz* **4 (2); *NiemObr* 35 (22); *KlonŻal* D3v; *KochMuza* 28; *KochSz* A4; *BielSen* 13; IVřefmy vráđziły czego nam potrzebá: O to idzie áby nam to Bog zdárzył z niebá. *BielSjem* 30 (2); *KochPieř* 20; *GórnRozm* D2v (5); *ZawJeft* 20; *ActReg* 12 (12); *Calep* 270b; *GostGosp* 155 (2); *GórnTroas* 46 (2); *OrzJan* 100 (5); *WyprPl* Bv (3); Iefli záfię idzie o ludzkie pořáđzánia y przymowki/ á kto kiedy wřzytkim dogodźi? *LatHar* 253; Bo iefli idzie o Paćierz/ od łamego P. Iezufa go mamy.; *LatHar* 510 (6); *KolakCath* C5v; *JanNKar* E2v; *SarnStat* 549 (17); *GrabPospR* K2v; *KmitaSpit* B4v (2); *PowodPr* 48 (2); *SkarKaz* 313b (3); *CiekPotr* 51; *GosłCast* 49 (2); *PaxLiz* D2; *KlonFlis* D3v (4); *KlonWor* 14; Nawięcey o to idzie že fię tym Bog brzydźi *ZbylPrzyg* B4v.

~ *Połączenie*: »o ... o ... (o)« (5); *RejJóz* F3 (3); Powiedz že mi miły bráczje Czuielfy czo iefcze nafię Wgłowie albo theř wřywoczcie Ołamegoć idzie o czie *RejKup* r3v; *ModrzBaz* 94v. ~

2. Wskazuje na przedmiot lub cel dqżeń, starań i zabiegów (3290) :

a. *Po wyrazach oznaczających prořbę, řądanie, naleganie, nacisk [prořić, řądać, upominać się itp.; prořba, řądanie itp.] (1780)* : *BierRaj* 17v; Ofiel v ogrodniká był/ Gdzie wiele iadł máło robił: A iżby łobie polepřzył/ O przemiánę Boga prořil. *BierEz* L2 (14); iedno cie wřdy prořię o wřpomozienie bych ci nieuřtál wtey cięřřkié męce *OpecŻyw* 101; tylkos ku bogu oytzu o to wolala/ aby męka iego była vlžona *OpecŻyw* 142; ono fie nábořnie modlą o zeflanijé ducha řwiętego *OpecŻyw* 175 (14); *ForCnR* C2 (2); *PatKaz I* 18v; *PatKaz II* 51v (4); *PatKaz III* 144 (4); prosza myly panovye aby mya V.M. raczyly [...] zakłady nye przyczyskacz o thą rzecz o czo pokornye proscha yako panow moych laskavych. *ZapWar 1528 nr 2457* (3); Sami panowie o to prořili/ Aby fina Krolem vcžinili. *KlerPow* 9 (2); *TarDuch* D (2); *FalZioł I* 102d (3); *BielŻyw* 54 (6); *MiechGlab* 3; *KlerWes* A2; byly przeth malem czařfem poslowye t.m. v yego K.M. y zandaly o pokoy o zachowanye dobre sanřzyeczřthwa, y o lyřth przymirny *LibLeg* 7/10v (45); *WróbŻołt* aa2v (4); *MetrKor* 61/224; *RejPs* 170v (44); *ComCrac* 12 (2); *LibMal 1543/67* (7); *RejRozpr* F; *SekIWyzn* c4 (4); *RejJóz* B8v (3); *SeklKat* D4 (25); Wolay do řwietych opomoc *RejKup* Mv (6); *HistAl* C3 (3); *MurzHist* C4 (6); *MurzNT Matth* 7/10 (8); *KromRozm II* q2v (3); *Diar* 29 (19); *DiarDop* 99 (5); Wřzákže go nákarń chlebá iefli cie oń proři *BielKom* C2; Modlitwami řwemi cęřřtemi á pilnemi prořilá przedfię o płod *GliczKsiąż* C3 (3); NAdobna iefł modlitwá w tym Přalmie/ o wybáwienye z niebeřpyeczeńřtwá. *LubPs* Ov (58); *GroicPorz* B; *SeklPieř* 20; *KrowObr* 215v (18); *RejWiz* 14v (5); á owřzem o co

mię kołwie żądać będzie/ to wżyfłtko otrzymał [omne quod petieris a me impetrabis]. *Leop 2.Reg 19/38*; A kto z was oycá prośi o chleb [*petit panem*]: załz mu poda kámień? Albo o rybę [*petit piscem*]: izałz miałtho ryby da mu węża? *Leop Luc 11/11 (21)*; *OrzList gv*; *UstPraw F2v*; *KochZuz ktv (2)*; *LeszczRzecz A6v*; *RejFig Bb4v (5)*; *RejZwierz 21v (11)*; Profiłáćiem o to dzieciátko/ y dał mi Pan to o com profiła [*pro puero himc oravi*]. *BibRadz 1.Reg 1/27 (41)*; *Goski A8v*; *OrzRozm F2 (7)*; Kliweńkie Kliążę [...] połłał połły do Krolá Fráncułkiego wypowiadáiąc mu przymierze/ á o żonę profzác/ áby mu iá połlano. *BielKron 221v*; Potym nas vpominał on rzecznik o dáry álbo vpominki iáko iest obyczáy v nich/ álełmy rzekli/ iż tego obvczáiá nie máłz v nas. *BielKron 435 (169)*; *GrzegRóżn A2v (2)*; *KwiatKsiąż A4 (2)*; Oratum Prozbá to zwálzczą ócz kto prośił. *Mącz [269]d*; Dies impetrabilis. Fortunny dzień na prófzenie ócz. *Mącz 284c (29)*; *OrzQuin B2 (9)*; Kto cię o vrzędy choć Duchowne profił/ Stáray fię áby táki zá to włtyd odnośił. *Prot D3 (2)*; *SarnUzn F6*; *SienLek 164 (2)*; *SienLekAndr a2v*; *LeovPrzep a4*; *RejAp 3 (9)*; *GórnDworz Kv (19)*; *HistRzym 8v (3)*; ZAprawdę záprawdę powyedam wam/ Ocżkolwiek będziecie prośić Oycá w imię moię/ da wam. *RejPos 132 (101)*; *BialKat 211 (6)*; *BielSat N4v*; *KwiatOpis D2 (3)*; *GrzegŚm 58 (2)*; *HistLan A3v (3)*; *KuczbKat 190 (13)*; *RejZwierz A5 (22)*; *BielSpr 60 (2)*; A coż iest inżzego modlić fie ktoremu Świętemu/ iedno onego o przyczynę prośić. *WujJud 59v (14)*; Pothym Pálterz dziękcżynienie fprawuie/ y modlitwy zá wżyfłtek Kościoł/ zá zwirzchność/ y o potrzeby wedle czáfu *WujJudConf 227v (2)*; *RejPosWstaw [143²]v (2)*; A ták o iednę cię prozbę profzę [*Et nunc petitionem ego postulo a te*]/ nie odwracay oblicza fwego. *BudBib 3.Reg 2/16*; żáday ocz (á) vcżynię tobie [*Postula quid feciam tibi*] drzewiey niż będę wzięt od ciebie. *BudBib 4.Reg 2/9 (20)*; *HistHel C3*; *MycPrz I [C2]*; *BialKaz C4v (10)*; A od onąd prośili (o) Krolá [*postulaverunt regem*]/ y dał im Bog Saulá *BudNT Act 13/21 (8)*; *CzechRozm 31 v (51)*; CZęłto ten Bogá modli nie o chleb o piwo/ A też go ták wybornie wyłlawia co żywo. *PapPrPan Z4v (7)*; *ModrzBaz 39 (21)*; *ModrzBazBud π6*; krol połłał do Papieża Mikołáiá/ profzác o náuczyciele wiáry S. *SkarJedn 218 (10)*; *KochOdpr A4 (3)*; *KochPs 29 (7)*; Vpominał Luliá/ o pilne o dułzách zleconych ftáránie *SkarŻyw 519 (73)*; *MWilKHist B3 (2)*; *StryjKron 180 (5)*; *CzechEp 124 (19)*; *CzechEpPORz *4*; *NiemObr 24 (5)*; Modlitwá o déłcz. *KochFr 125 (3)*; *KlonŻal A2v*; *KochDz 106*; o Krolewnę Krola nálegali. *KochSz A2v (2)*; *ReszPrz 112*; *ReszList 158 (4)*; *WerGośc 220 (2)*; Prze Bóg síoltry o to profzę/ Niech téy krzywdy nie odnołzę *KochSob 61 (2)*; *PudłFr 15 (2)*; *ArtKanc E20v (18)*; *GórnRozm F4v (11)*; *PapUp C2v (7)*; CHodził pierwey prosząc o to Posłow Kanclerz abysię zanim pryczynili. *ActReg 6 (22)*; *Calep 890a (2)*; *Phil M2 (5)*; *GórnTroas 19 (5)*; *GrabowSet B2 (16)*; *OrzJan 127 (2)*; *WyprPl C3*; [grzeszna niewiasta] do ciebie fię o pomoc cífnełá *LatHar 218 (163)*; *KołakSzczęśl B3 (3)*; *RybGęśli B2 (3)*; *WujNT Mar 10/35 (64)* *WysKaz 14 (2)*; do których [mężów] w niebytności náłzéy o wżyfłtki niedośtátki y przypadki niech będzie vciecżká [*super quolibet defectum habeatur recursus JanStat 903*] *SarnStat 1119 (40)*; *SiebRozmyśl E3 (7)*; *KlonKrGum Av*; *KmitaSpit C6v (2)*; *PowodPr 37 (7)*; *SkarKaz 515b (13)*; *VotSzl Bv (4)*; Profzę o twoię síoltrę zá fyná fwoiego, Odśtępuiác połágu *CiekPotr 39 (12)*; *CzahTr B2v (15)*; *GosłCast 23 (4)*; *SkarKazSej 658a (18)*; *KlonFlis H3v*; *SkorWinsz A2*; *KlonWor 13 (4)*; *PudłDydo B4v (3)*; *RybWit C2*; Ty mowie/ ktoreyći iuż dżiatki doraftáią/ A o fwoie potrzeby zá tobą wołáią. *ZbylPrzyg B (3)*.

Zwrot: »o pomstę wołać (a. krzyczyć itp.) (do nieba a. do Boga)« (23): Ano głofy pod niebo o pomstę wołaią/ Gdyż żadnego ratunku w fwey nędzy nie máią. *RejWiz* 122; *LeszczRzecz* A4; głos grzechu á frogości woła do mnie o pomstę. *RejAp* 61v (3); *RejPos* 78v; *RejZwierc* 27 (5); *BiałKaz* M2v; krew brátá twego woła do mnie z ziemie/ o pomstę ná grzech twoy *SkarŻyw* 263; *KochWz* 142; *WujNT* 795 (4); *KmitaSpit* C2v; Są y ine niezliczone złości y niespráwiedliwości krolestwá tego/ ktore o pomstę wołaią w niebo. *SkarKaz* 705b (4).

α. *Wskazuje na przedmiot wstawiennictwa* (192) : Za drvgye prófche thwey Kro. mczi o podłtharofczye⁸⁰ Lwowfzkyego *LibLeg* 11/169 (7); Item powiedział ífch pana vpominall o ftawfkiego abi kradziezi yemu niedopufchczall *LibMal* 1543/72v; POwod ktory da kogo do więzienia/ powinien íełt odpowiadác wftykim kthorzyby kolwiek o Więżnia mówić y wyzwolic go chćieli. *GroicPorz* fv; *Leop Ioann* 9/21 (4); *BibRadz Gen* 19/21; Rzekł Pan/ nie zátrácę tego miáłteczka o ktore mówifz [*pro qua locutus es Vulg Gen* 19/21] *BielKron* 12 (2); telko o niewinne dziatki prófzē/ ábyfcie nád nimi lithość mieli *GórnDworz* Y3; *BudBib* 4.Reg 19/20; *BudNT Philem* 1/8; *CzechRozm* 42v (3); *SkarJedn* 265 marg (2); *KochOdpr* C2; Nie tyło [!] o fwoie/ ale y obráterfkie grzechy prófzác/ áby im zgłádzone były. *SkarŻyw* 198 (6); *StryjKron* 190; O Zonę swą y dziatki pilnie prosi y barzo prosi, boby ci íeszczé nie winniey niz on odnosili *ActReg* 54 (5); *GórnTroas* 6; A świekrá Symonowá leżáła w gorączce: á nátychmiałt mówili mu o nią [*dicunt ei de illa*]. *WujNT Mar* 1/30 (2); O więźnie ná końcu fłow tego dokłádáli/ Aby ích w cudze ftrony nie záprzedáwali. *KmitaSpit* Bv (2); *PowodPr* 36 (2); *SkarKaz* 381a marg (2); Hełter [...] do Afwerá przyftapiá/ wkłádaiąc fię o lud fwoy/ áby od onego Amáná zgubiony nie był. *SkarKazSej* 669a (2).

Zwrot: »przyczynić się o co« (28): ynfze Báfłche połdrowy požel od nasz a bandzye ych szandal [...] aby szyą przyczynily do Cefzarza o rychłą y dobrą wrzeczyach náfzych odprawa *LibLeg* 7/9v (9); *RejPs* 39 (2); *Diar* 38; Gdyż wiefz ocz fíe on ftára/ przyczyniay fíe o to/ Widzi mię fíe ftániéc to zá perły zá złoto. *RejWiz* 187; Aby go o przyczynę ocz prófíl do niego. *RejZwierz* 18v; *BielKron* 210v; Pro huius innocentis salute supplicent, Niechay fíe pilnie przycziná o wolne pufzczenie niewinnego tego *Mqcz* 305d (3); Aby mię ratowála dżís w moiey potrzebie/ Przyczyn fíe o to fíołtro/ prófzē iá dżís ciebie. *BielSat* G3; *RejZwierc* 154v; *SkarJedn* D4; Potym Anátholiufz przycziny Cefarzá Márcyaná y żony íego Pulcheryey do Leoná s. o tofz vżywał *SkarŻyw* 319; *ActReg* 6 (3); PANNÓ zá vbogim małżeńftwem w Kanie Gálileyfidey/ o wino fię do SYná łáfkáwie przyczyniáiąca *LatHar* 503 (3).

αα. *Po wyrazach typu: jechać, posłać itp. o co* (116) : Potym gdy Szidachm[i]t do Litwy fíe vdał o pomoc tedy go panowie Litewfci [...] záłáli [!] na zamek Kowno *MiechGlab* 73; przeto czie prosze abi proszyl ye⁸⁰ K.m. zebi my bily widany czy oktozem yvsch slal. *LibLeg* 11/12v (14); *ComCrac* 14v (3); *LibMal* 1543/68; *Diar* 37; posłał Adorám fyná fwego do Krolá Dawidá/ o pokoy [*ut postulet ab eo pacem*] *Leop* 1.Par 18/10; *UstPraw* C2v (6); *BibRadz* 2.Par 28/16; Legáth z Rzymá o thę rzecż do niego íechał/ áby żonę ołtátnią porzucił/ á z pierwizą miełzkał. *BielKron* 302v; Tego też czálu Frederyk Legnickie Kłiążę połłał w dzyewośłębftwie do krolá Zygmuntá/ Ianá Turzego Bifkupá Wrocłáwfkiego o krolewnę Elżbietę *BielKron* 415 (50); *GórnDworz* S7v; *BielSat* Cv; *RejZwierc* 128; *CzechRozm* 66; *PaprPan* S3 (2); *SkarJedn* 189; Krolowa Perfka íego fławą wzbudzoná/ o pożegnány oley do niego posłála *SkarŻyw* 31 (3); *StryjKron* 180; *WerGośc* 250; *GórnRozm* B4v; Posłowie slali

do Pana Podskarbiego opieniądze Poselskie *ActReg* 6 (5); gdy iedną białągłowá przyślzá o rozśládek w íwey íspráwiedliwósci/ będąc Krol opiły przeciwko niey íkazał *Phil* L4 (3); *LatHar* 219; Tákże więc piérwéy do Burmistrzá íwégo pánowie miaft odíyłaí o íspráwiedliwósc. *SarnStat* 1276 (3); *SkarKaz* 422a; Azac o te pożyczki nie nábiegáią mié; Rzadki dzień, żeby kilká ich v mnie nie było. *CiekPotr* 44; *SkarKazSej* 679a.

~ W połączeniu z rzeczownikiem osobowym (10): y wi przyacziel nas o thakowe krziwdi wasche kyselka ras przyífilaly posli wasche *LibLeg* 10/92 (2); *UstPraw* G3; A przed tym trzeci dzień był też pofel od Kíáżęciá Polkiego Mieszka o koronę tákowáz do Papieža *BielKron* 299v (6); Mittere legatos ad Caesarem de pace, O pokoy/ etc. *Mącz* 78b. ~

b. Po wyrazach ogólnikowo oznaczających czynność starania się [kusić się, stać, starać się itp.] (1510): *ListRzeż* w. 38; O to prácuý by mogł iednego/ Przyaciela mieć práwego *BierEz* G (15); Ten człowiek o ktorého żydowie ítoią íjżby byl na ímiertz ofádzon/ íestci owííleyki niewinny *OpecŻyw* 133 (4); *ForCnR* B3v (2); *PatKaz III* 146; *KlerPow* 9; á íestliby mogła głowá na doł obrocić: ma íie o to pokuźać. *FalZioł* V 22d; *BielŻyw* 6 (7); *BielŻywGlab* n1b 6 (3); *GlabGad* K7v; *LibLeg* 7/11 (20); *RejŁas* w. 23 (3); *WróbŻoítGlab* A4v; *MetrKor* 61/223; A bywáli [!] ty czáfy íż íie pokuźfáli o mié chcąc mié rowno z ziemiá vniżyć *RejPs* 181v (47); *RejRozpr* Av (4); *SeklWyzn* ktv; *ConPiotr* 34; Nie maź íie ty o czo ítarac Wiele tobie Bog raczył dać *RejJóz* C7v (7); *SeklKat* H3; *RejRozm* 401 (3); *RejKup* í2 (9); *KromRozm I* M4; *MurzHist* A4v (4); *MurzNT* 108v (4); *KromRozm III* L3v (4); *Diar* 23 (5); *DiarDop* 106 (4); *BielKom* 5 (3); Ludzye ná thym doczełnym íwyecye/ ítaráyac íie o zboże/ prácuýa/ orzá/ áż zbozá doftána *GliczKsiąż* C8v (15); *LubPs* Bv (6); *GroicPorz* e; *KrowObr* 36 (10); Tákże y ty nie w iednym rokkośzy pokláday/ Czáfem íie też o drugie rozumu dokláday. *RejWiz* 54; náwroc mie Pánie náwrocić íie muźę/ A o złe íuż íie dáley więcej nie pokuźę. *RejWiz* 135 (36); *Leop Ier* 9/5 (8); *OrzList* f3v; *RejFig* Cc3 (2); Y nie práwy to Rycerz/ co íie śmierci boi/ A tho záíie deśperat/ co też o nié ítoi. *RejZwierz* 125 (13); *BibRadz I* 108d marg (16); *OrzRozm* Cv (4); Prácowali íie o to Węgrzy s pilnością/ áby then Syem álbo nie był/ álbo w Budzyniu poftánowion był *BielKron* 413; ná pokládzinach Nowożenia ma obiáwić íeíli íuż dofyc vczynił temu o co íie záwiódł *BielKron* 465 (76); *GrzegRóżn* D4 (3); *KochSat* A2; *KwiatKsiąż* E2 (5); Incumbo in hanc rem vel huic rei, Staram íie o to/ Pílenem tego/ Ná tymem wźiciek yeft. *Mącz* 70b; Inhio, Zábiegam czemu/ ítoýę o co/ Lákomem ná co. *Mącz* 156b; Gratiam Caesaris sequi, Láski Cefárskiey náśláadowác/ to yeft. ítać o yego láskę. *Mącz* 384c (79); *OrzQuin* E2 (9); *Prot* A2 (6); *ProtBaz* E2; *SarnUzn* D4v; Abowiem dobry człowiek/ o zbytki íye nieprácuie/ áni rokkośzy niepotrzebnych ízuka. *SienLek* 10v (7); *LeovPrzep* b3; *RejAp* 199v (17); *GórnDworz* C4v (54); O miła pánno prófę cié ábyś íie o me wyzwolenie prácowála. *HistRzym* 4v; *RejPos* 4 (157); *BiałKat* 91 (4); Cęsto [!] íie Herczykowie/ o tę ziemię kulzá *BielSat* G3; *KwiatOpis* C4; *KuczbKat* 1 (20); *RejZwierz* 216v (66); *BielSpr* 50 (6); *WujJud* 3v (5); *WujJudConf* 19 (4); *KochList* 2; *RejPosRozpr* b3 (4); *RejPosWstaw* [143⁴]v (18); *BudBib* b (10); káždemu z nas powinna rzecz íeft o to íie vfiłowác/ ábyfmy to ofieroćíále [...] Pánftwo k dobremu y ku poćielze przywieś mogli *MycPrz* II A (7); *Strum* Mv (2); *BiałKaz* Lv (2); *BudNT* przedm a6 (3); *CzechRozm* 9 (45); *Paprpán* A3v (21); *KarnNap* B4v (5); *ModrzBaz* 1 (79); *ModrzBazBud* π5v (2); Mocno íię o to ítárał ná tym Synodzie Cefarz Cárogrocki Bázylius [...] ábj Bulgárowie do

Cárogrockiej Pátryárchiey obroceni byli *SkarJedn* 221 (15); *KochOdpr* D3; *Oczko* A4 (2); Begirig zu hertfchen. Chce mu się pánować. Et Stoi o kroleŹstwo. Induci cupiditate regni. *Calag* 64b (3); *KochPs* 9 (4); Opátrzymy łobie okręť ná brzegu y znowmy przewoz/ á ia fię poľtáram o pieniádze. *SkarŻyw* 134 (43); *MWilkHist* B3v; zarázem Gońcá do Drewlanow wypráwiłá/ dziękuiać im zá to/ iŹ fię o nię iáko o Wdowę ofierociáľá łtáraia *StryjKron* 122 (10); *CzechEp* 378 (29); *CzechEpPORz* *2v (4); widzac iŹ fię to wedle myŹli/ y vpodobánia iego nie dzieie/ fráľuie fię oto/ y vprzeymie łtára/ áby co nie moŹe być/ przez łágodne namowy/ gwałtem y mocá wyćifnac fię mogľo. *NiemObr* 14 (29); *KochFr* 106 (3); *KlonŻal* A4 (2); *KochEpitCat* 110; *KochWz* 137; *ReszPrz* 7 (3); *ReszHoz* 133 (5); *ReszList* 150 (2); *WerKaz* 267 (3); *WisznTr* 24; *BielSjem* 3 (3); Bych im byľ przyiaćielem/ o to mocno trwáľy *PudľFr* 32 (4); *ArtKanc* K18 (8); *BielRozm* 16; *GórnRozm* A2 (9); *PaprUp* K3; Stárzec prácuie o dobre mienié *ZawJeft* 37 (2); *ActReg* 4 (18); *Calep* 251b; *GostGosp* 144; *GostGospSieb* +2v; *Phil* B4 (16); *GórnTroas* 43 (5); *KochCn* B4v; *KochPij* C2v (2); *GrabowSet* C3v (2); *KochFrag* 51 (4); *OrzJan* 45 (8); *WyprPl* Bv (2); Niech fię o Źadnego łáľkę ták nie łtáram iáko o twoie *LatHar* 22 (25); *KoľakSzczęŹl* A2v (4); *RybGęŹli* C4 (2); *WujNT przedm* 5 (18); *WysKaz* 31 (2); *SarnStat* 15 (30); *SiebRozmyŹl* Bv; *GrabPospR* L (5); *KmitaSpit* B3v; *PowodPr* 57 (2); ProŹim was brácia/ ábyŹcie po chrćcie vczćiwy Źywot wiedli: á wy niedbaćie o to/ ábyŹcie z dobrym Źywotem łtáď zefľli *SkarKaz* 350b (6); *VotSzl* B4 (4); *CiekPotr* 38 (6); *CzahTr* E2 (12); *GoŹCast* 71; *PaxLiz* D2; *SkarKazSej* 657b (7); *KlonFlis* A3; *SkorWinsz ktv*; Oľtrzy wáŹik: vczy fię mrugáć ná vczynne Pánie młode: Czáľem fię kuŹi o niewinne. *KlonWor* 58 (3); IŹem niemáľo zácnych młodzieńcow wzgárdziľá. Ktorzy o me małŹeńłtwo vľtávicźnie trwáľi *PudľDydo* B3v (3); Bo mię przeciwnik depce: y łtáranie Ma o tym pilne/ ábym ná odmiány Wízelkim kľopotem byľ vmordowány. *SzarzRyt* A4v; *SzarzRytJSzarz nľb* 2; *SzarzRytLeŹn ktv*.

Poľczenie: »o ... o« (1); tego doľoŹę/ áby Dworzánin the białáľłowę kthorá łobie vpodoba/ miał w wielkiey czći/ y powadze: o dobre o iey/ áby fie pilniey łtháraľ/ niŹ o łwe wľáľne *GórnDworz* Mm2.

W poľczeniu z przysłówkiem (93): *RejRozpr* D4v; I Źwietym nić niedawaiá A prawie ich za nić maiá. O mľŹe onieľpory trudno Bo iuŹ onich dzierzá rozno. *RejKup* i6 (2); *MurzNT* 13v (2); *Diar* 73; *BielKom* F2v; trudnyey mi o plá niŹ o Źľuge. *GliczKsiáŹ* N6v (2); *GroicPorz* k4v; Bo łnadniey przyrodzeniu záwŹdy o tákiego [wszetecznika]/ NiŹli o cnotliwego á prawie dobrego. *RejWiz* 78 (7); *RejFig* Bb8v; *RejZwierz* 42 (2); *OrzRozm* P4 (2); *BielKron* 400v (3); *OrzQuin* 03; *SienLekAndr* a2v; A za w.m. niewieľz/ iŹ łzánownemu o wľzyťko łatwie *GórnDworz* Qv (9); DľuŹey na Źwiećie Ludzie/ niŹli dŹiľia trwáľi. Łácnu byľo o Koniá/ y o ŹľuŹebniká/ Cnotliwľzego *BielSat* D3v; IŹ záwŹdy łácnu o drewno kto chce plá vderzyć. *RejZwierc* 80v (11); *WujJud* 70; *WujJudConf* 254; *Strum* E2; *CzechRozm* 254v; *ModrzBaz* 56 (3); *SkarJedn* 100; *Oczko* A3v; *StryjKron* 31; *KochFr* 28 (2); *WerGoŹc* 261; *ZapKóŹcier* 1587/57; CzegoŹ Źádaľ/ o wľzyťko łácnu byľo. *KochPieŹ* 25; *BielSen* 14; *PudľFr* 28; *BielRozm* 29v (2); *GórnRozm* I4v; *ActReg* 86 (2); *GostGosp* 54 (3); Trudno o łzczyroŹć przybrána w proŹtote. *GrabowSet* Y; *JanNKar* D3; *SarnStat* 517 (3); *SkarKaz* 351b; *PowodPr* 83; *VotSzl* C (7); *CiekPotr* 40 (2); *CzahTr* [D2v]; *SkarKazSej* 695a; *SapEpit ktv*; Nie vľŹyŹyľz tám nigdy by chwalono cnotę/ Abo łpráwę vczćiwa: bo tám trudno o tę. *KlonWor* 8.

Zwrot: »stać o [czyje a. komu] gardło, o zdrowie itp.« = *czyhać na czyjes żyde* (25); *OpecŻyw* 71 (2); *BierRozm* 15; *MurzNT Matth* 2/20; *RejWiz* 177v; *Leop Lev* 19/16 (2); *RejZwierz* 30v; *BibRadz Ier* 46/26; Czemu wierzyłz moy pánie nieprawdziwym ludzyem/ ábych ia ftał o tve zdrowie *BielKron* 67 (3); *Petere caput alicuius*, Stać komu o głowę/ Chcieć kogo zábyć. *Mącz* 37c (8); *Tey* fię bał y *Mołkwićin* choćia w mocney zbroi/ Ktory nam y o gárdło y o pánftwo ftoi. *Prot* B3v; *RejAp* 30; idź do zyemie Izráelſkyey/ ábowyem iuż fą ci pomárli wſzyfcy ktorzy ftałi o żywoth dzyecięciá tego. *RejPos* 25v (2); *LatHar* 641.

α. *O zapobieganiu: 'żeby nie'* (6) : *Tobyem* ya lámemu zgrzeſzył o moy miły Pánye/ A przed toba o káżdą złość było me ftáránie *LubPs* N4; *RejFig* B2; A sam fie tám ftára á przyczynia o káždy vpadek tway/ ábyś nie wypadł z obiecánego błogofławieńftwá fwego. *RejPos* 341v (2); *RejZwierz* [193] (2).

3. *Wskazuje na obiekt pozytywnego traktowania, dbałości; in Vulg; de JanStat* (963) :

W połączeniu z czasownikiem oraz rzeczownikiem nieosobowym (924): *Polyecam* też tobye myłofcywi Iefu włfitky ktorzi mya myluya a ktorzi o mya praca maya *BierRaj* 17; Czemuście tak záflepieni: Iż niechcecie o się radzić/ Złego žiela wczás pokázić. *BierEz* N (55); ty fie pratzuięś ij pieczoluięś o wielkié rzeczy *OpecŻyw* 60; *Panie/* niedbałs o to/ ijż fioftra moia dá mnie samé fluzytz *OpecŻyw* 60 (9); *MetrKor* 38/501 (2); *marya* panna praczouala fyą o thourzyſzky fwe by ktora fnych kthorą mouą nyezgrzeſchyla *PatKaz III* 149v (2); *FalZioł* I 16d (2); *Mąż* mądry nie tilko o początek praczuie ale y o dokonanie. *BielŻyw* 169 (6); *GlabGad* M5v; *MiechGlab* *5v; *BierRozm* 20 (2); *WróbŻołt* Q4; *WróbŻołtGlab* A4v; *RejPs* 44v (7); [*Turcy*] o chrzesczyyani nicz niedbaya bi o sobaky *LibLeg* 11/44v (7); *RejRozpr* A4v (9); *Kto* fzczeńcie pułzcza nimo [!] fię Prawie ten iuż niedba o fię *RejJóz* E (6); *RejRozm* 403; *RejKup* b8 (40); *RejKupSekl* a6; *malzonek* yey onyą thak yako bill powinowath nyedball *LibMal* 1551/160v; *MurzHist* Cv (8); *MurzNT* 11 (9); *Diar* 27 (2); *DiarDop* 101 (2); *Poćcie* ku mnie mili moi/ Ktory o ten fwiát nie ftoi/ Záleceę was pánu fwemu *BielKom* D6v (4); *Ták* yáko ocyec wlaſny czyni około cyála o kthore fie ftára y pyeczoluye. *GliczKsiąż* N5v (24); *LubPs* Y (13); *SeklPieś* 20; *KrowObr* 21v (9); *RejWiz* 20v (76); *RejFig* Cc4v (2); *RejZwierz* 23 (14); *BibRadz Ps* 143/3 (13); *OrzRozm* Dv (2); [*Jagiello*] więcey fie ftárał o nię [*Litwę*] niż o fwe kroleſtvo *BielKron* 387 (21); *KwiatKsiąż* M4; *Omnes eius curae in te consumuntur*, Wfziſtki fwe ftáránia ná cię yednego kładzie/ o cię fie lámego trofzce. *Mącz* 432d (45); *OrzQuin* E (3); *Prot* B2 (5); *SienLek* 10 (4); *RejAp* F5 (30); *pánowie* winni mieć pieczę o ich [*poddanych*] dobre/ y poczćiwe *Górndworz* Gg5 (11); *HistRzym* 10v (2); A nie fie nie ftháraycie o dzyeń iutrzeyfzy [*Nolite ergo solliciti esse in crastinum Vulg Matth* 6/34]/ ábowiem iutrzeyfzy dzyeń będzie miał pilność sam o sobie [*sollicitus erit sibi ipsi Vulg Matth* 6/34]. *RejPos* 217 (79); *BiałKat* 113v (2); *BielSat* D3v (7); *GrzegŚm* A2v (4); *HistLan* B (5); *KuczbKat* 280 (4); *Dármo* tuczyfz tłuſte woły/ A niedbałz o przyiacioły. *RejZwierz* 233v (54); *BielSpr* 1 (2); *WujJud* 16 (5); *WujJudConf* 141v; *RejPosWstaw* [21²] (4); A (przeto) o wſzytkie słowá ktore mowia niedbay *BudBib Eccle* 7/21 (3); *Strum* E3 (2); *BiałKaz* I (2); *BudNT Gal* 4/11 (2); *CzechRozm* 7 (11); *PaprPan* Bv (3); *KarnNap* A2v (3); *ModrzBaz* 2 (35); *ModrzBazBud* π6v; *Pan Bog* [...] ftáránie wam o wſzytki koſcioły zlecił *SkarJedn* 106 (7); *KochPs* 77 (2); *SkarŻyw* 473 (25); O one fie dziády boię Bo nawięcey o nie ftoię. *MWilkHist* E (2); *StryjKron* 205; *CzechEp* *2v (16); *Znam* y wyznawam/ pilne y vprzeyme W M o mię ftáránie. *CzechEpPORz* *2v (2); *NiemObr*

22 (3); Niełtoi o młzą/ áni o dzwony/ wolála by dzban piwá zielony. *KochFr* 118 (6); *ZapKości* 1584/49; *KochDz* 106; *KochMarsz* 154 (2); *KochMuza* 26 (4); *KochMRot* A2 (4); *ReszHoz* 129; *ReszList* 154; *WerGość* 230 (4); Różnieyfzych obyczáiw fą dziś fyncázkowie: Ktorzy tylko mácaią gdzie kupić zagony/ A máłą pieczę máią o dobro Korony. *BielSen* 18; *BielSjem* 3 (6); *KochPieś* 5 (4); *KochTarn* 78 (2); *PudłFr* 6 (7); *ArtKanc* H18v (17); *BielRozm* 4 (6); *GórnRozm* B3v (7); *KmitaPsal* Av; *KochProp* 14; *PaprUp* C3v; *ActReg* 24 (4); *GostGosp* 98 (3); *Phil* 03; *GórnTroas* 4 (3); *KochPij* C3; *GrabowSet* Hv; *OrzJan* 33; *WyprPl* B3v; Day nas zá duchowne fyny wielce miłóšierney mátcie twey/ áby o nas ftárání czyniła *LatHar* 29 (2); *KołakCath* C3; *KołakSzczęśl* A3v (3); *RybGęśli* B2v (2); żeby fię wam pokazało pilne ftárání náłze ktore mamy o was przed Bogiem [*ad manifestandam sollicitudinem nostram, quam habemus pro vobis*] *WujNT* 2.Cor 7/12 (19); *JanNKar* D2; *SarnStat* 516 (2); *SiebRozmyśl* G2; *GrabPospR* N2; *SkarKaz* 43b (16); *VotSzl* B4; *CiekPotr* 23 (4); *CiekPotrŚredz*)?(4; *CzahTr* G4v (4); *GosłCast* 18 (4); Iac záś nie ták o iadło/ iák o picie ftoię/ Gdy becżki piwá doydę/ wnetki ią wydoię. *PaxLiz* C4v (4); *SkarKazSej* 658a (12); *KlonFlis* B4; *SapEpit* A2v; *KlonWor* **v (3); *PudłDydo* Bv (2); *SzarzRyt* Cv (2).

W połączeniu z przymiotnikiem (8): Tullia podwiódła mężá Tárquiniufá pyźnego/ áby czynił o kroleństwo s Serwiufem ftárym mowiąc/ żeś ieft iáko bábá niedbály o fwą oyczyznę włafną *BielKron* 103v; Omissior ab re, Niedbály o gośpodárstwo/ nie pilny fwey rzeczy. *Mącz* 226c; *RejZwierc* 2v; bo Pan ieft święty/ mocny/ y zarzliwy o czeńć fwoię: nieprzepuści złościom wálzým. *SkarŻyw* 504; *GrabowSet* G; *WujNT* 159; *SarnStat* 345; Tym też przyiáchánim krolow pohańbić chćiał P. Bog niewdzięczne Zydy/ y niedbáłe o fwoie zbáwienie wzbudzić *SkarKaz* 517a.

W połączeniu z rzeczownikiem osobowym (4): *RejAp* 192; Abowiem fluchay iáko ty niedbálce o ten poćiwy żiwot fwoy piśm o rozlicznemi przezwiłki zowie. *RejZwierc* 130v (3).

Połączenie: »o ... o« (1): fą dwie rzeczy/ co ftrách rozradzáią/ Stárość á potomkowie/ tym co ich nie máią. A to ia mam oboie/ o śmierć o tę mi nic *RejZwierc* 27.

Fraza: »nic [o kogo, o co]« = nie obchodzi, drobiazg, mało ważne (23): *LibLeg* 11/12v; *RejKup* h6v (2); *KromRozm I* B2 (2); Acz o flowá nic/gdźye rzecz fámá w foby yáfna yeft *KromRozm III* C7v (2); *RejZwierc* 5; Nicći o ránę/ bo fie tá lácno zgoi: nicći o więzienie/ bo komu obiecał Bog nigdy nie zginie: niczći y o fmierć/ ábowiem nigdziey lepiej áni poczćiwiey nie możefz zápieczętowác żywota fwego. *RejZwierc* 27 (5); *CzechRozm* 117; *BielSjem* 12; *GórnTroas* 19 (2); *OstrEpit* A4; *CiekPotr* 74 (2); *PaxLiz* E4; Choćia Bańfkich miaft nie mamy/ nic o to/ Sámo do rękú przychodźi nam złoto. *KlonFlis* C2 (2).

4. Wskazuje na przedmiot lub przyczynę sporu, polemiki, walki; także ugody, porozumienia; de, super Vulg; in, pro *Mącz* (809) : *ZapWar* 1505 nr 2011 (6); Potym liźká przybieżála [...] Przyczyny walki pytála [...] Ony iey odpowiedziály/ O gárdłáfmy fie wípierály: Koždy fwoie lepźze mniwał/ A przetoć ten boy o to wftał *BierEz* M2 (2); *OpecŻyw* 76; Ci ptaczy z przyrodzenia barzo fie miluią/ á wźakoż o gniazda fpołem zlobą walczą *FalZioł* IV 21c (3); *BielŻyw* 9 (6); *MiechGlab* 66; *LibLeg* 7/97 (5); *RejPs* 145v; *ComCrac* 12v; *LibMal* 1554/189; *RejKup* d8 (4); *KromRozm I* G3v (2); *MurzHist* C (2); *MurzNT* 21 (2); *KromRozm III* A4; *Diar* 80 (2); *DiarDop* 119 (6); *BielKom* D2 (2); *GliczKsiąż* C (6); Abowiem thu nie fźláby iuz fpráwá álbo fpor o dług ze gry/ ále z obiecány zapłáty. *GroicPorz*

d (3); *KrowObr* 28v (17); Gdy kopaią granice zyiemię rozmierzaią/ Czafem fie o máły kęs márnie zábijaią. *RejWiz* 87 (5); *Leop Gen* 26/21 (10); *OrzList* e4 (3); *UstPraw* E3v (6); *RejFig* Cc7v; O Tę fie Kokolż częfto/ Iáfrzabi drapáli/ A iáko Orzeł przypadł/ ták iey wnet przeftáli. *RejZwierz* 108v (6); *BibRadz Iudic* 6/31 (2); y fzewce o kopytá gdy fye zwádzá fádzíc ty będziefz *OrzRozm* T2v (2); Hektor wielki á znamienity wftykiemu fwiátu muž iáko ftárfzy/ rádził áby byli z Greki o to w pokoiu *BielKron* 55v; Czáfu iego dwá Celárze byli Konftántynopolcy/ ktorzy íobie o páńftwo oczy łupili. *BielKron* 240; S they przyczyny były wielkie roznice o Medyolan miedzy Celárzem á miedzy krolem Fráncufkim. *BielKron* 417v (155); *GrzegRóżn* Bv (5); *KochSat* B2v (2); *KwiatKsiqz* Bv (3); In contentionem honoris venire, Zá pály chodźic o powážnieyfze mieyfce. *Mqcz* 480c; Res controversa et plena dissensionis inter doctissimos. Rzecz wátpliwa fwarliwa á o którú fie vczeni ludzie nie mogá zgodźic. *Mqcz* 489a (39); *OrzQuin* B4 (5); Fráfzká v was sfárzyć fię o Páńfká wieczera Choć o tym nie iednáko miedzy wámi dzierzá. *Prot* C (4); *SarnUzn* F5v (2); *SienLek* 194; *LeopPrzep* E2; *RejAp* 164 (2); o máietność prokuratorowie fie fwarzá: o ciáło Doktorowie: á o dufzę Theologowie. *GórnDworz* Q7 (10); *HistRzym* 79v (2); *RejPos* 317 (11); *BielSat* Hv; *GrzegŚm* 62; *RejZwierz* 27v (14); *BielSpr* 68v (15); A Paris z Menelaem bić fie o cię mają, A kto wygra, temu cie za żonę przyznają. *KochMon* 24 (6); Lecz żaden nie weźmie korony/ kto fie o nię mocnie nie potyka. *WujJud* 108v (4); *WujJudConf* 248v (4); *RejPosRozpr* c3; *BudBib* 1.Mach 7/21 (8); *MycPrz* I Bv (4); *Strum* M; *WierKróc* A3v; *BialKaz* I (2); *BudNT Act* 18/15 (4); *StryjWjaz* C2v; *CzechRozm* 227v (13); *Paprpán* I2 (2); A o ośiádłości przed wiele^m wiekow przywłáfczone/ á czemu zkim woiowác [*De possessionibus... quid opus est bellare*]? *ModrzBaz* 105 (36); *SkarJedn* 9 (11); *KochOdpr* A4 (3); nietylko o ták wielkú téy wody miárę/ ále też o fáméy wody pićie/ nierychło fye ftárguiemy *Oczko* 22 (2); *Calag* 117a; *KochPs* 121 (4); *SkarŻyw* 270 (30); *ZapKościar* 1581/25 (7); *StryjKron* 1 (12); pokazowáli fię oni czuynymi y gorącymi: záftáwuiąc fię potężnie o chwałę Bożú *CzechEp* 47 (19); *KochJez* A2; o fwoie fálefzne nabozeńftwo/ y o ftárożytne zwyczáie/ áż do ząb fię z nimi kęfác chce. *NiemObr* 11 (31); *KochFr* 109; *KlonŻal* C (2); *KochMuza* 27; *KochSz* A2v (2); *BielSen* 8v (2); *BielSjem* 9; *KochPieś* 51; By byłá miedzy trzemá/ w ten czás czwarta ftála/ Kiedy o iábłko był fpór: pewnieby ie miałá. *PudlFr* 69 (3); O pełná więc ieden fie ná drugiego rzuci. *BielRozm* 4 (2); *GórnRozm* Av (5); *KochWr* 22 (6); *Paprup* G4 (3); *ZawJeft* 13; Iabych teraz nie miał czym począc ani o Radom, ani o Zborow czynie *ActReg* 165 (11); *Calep* 254a; *Phil* E; *GrabowSet* H; *OrzJan* 42 (16); *LatHar* 315 (3); *KolakCath* C2; *WujNT przedm* 36 (8); Sálomonów Dekrét miedzy onémi dwiemá niewiáftami, co fie o dziećie wádzily. *SarnStat* 797 (23); *SiebRozmyśl* K3; *KmitaSpit* A4v; *PowodPr* 65 (11); *SkarKaz* 275b (5); woleliby z nieprzyiácielem Koronnym zdrowia fwe o wftytkę oyczyznę/ y o te praemia pokládác y one ná fzańc ftáwiác/ á niżeli z domowym fáfciadem o zagon pialku [...] vgániác fię y zábijác. *VotSzl* C2v (10); *CiekPotr* 46; Niech nie będzie wiernjch twjch tákie krwie rozłania Ktorzy o twoie imię broni dobywaią/ Ktoremu zli Pogánie fprofnie vrágaią. *CzahTr* G4 (4); *GoslCast* 65 (2); *SkarKazSej* 659a (9); Naydziefz wiele opiłych/ fzalonych żebrakow [...] Ktorzy zá łby o mieyfce/ o iáłmużnę chodzą *KlonWor* 50 (11); *SzarzRyt ktv* (2).

a. Wskazuje na przedmiot będący stawką w zawodach, grze, zakładzie lub rywalizacji (80) : Iesliby thefz ktori thowarzilfz ieden s drugim o pieniądze grał [...] przewiny Starfim do Cechu siefz grofily.

ListRzeż w. 39; Cztery części wdziąłali/ Aby o nie los miotáli: Komu się co miało doftać *BierEz M2v*; *OpecŻyw 142 (3)*; *FalZioł V 66*; przyrodzoney ffáty mey niechcieli dzielić/ ále lofy onię miotáli komu by fie wlfythká doftać miálá. *RejPs 32*; Sumnienie fię fmieie iż fię o dużę zakłada. *RejKup K*; *GliczKsiąż G6 (6)*; *LubPs F2*; A o lud moy rzucáli los [*super populum meum miserunt sortem*] *Leop Ioel 3/3 (3)*; *RejFig Cc4*; Gránia o pieniądze v nich niemálfz *BielKron 259v*; Pacisci cum illo paucula pecunia potes, Możefz fie s nim o mále pieniądze záložiť/ álbo też zmowę vczinić. *Mącz 272a*; In sortem provinciae venire, Iednym z tych być którzi fie lósem o ftároftwo álbo ynfy rząd rofprawuyá. *Mącz 480d (9)*; *SienLek 189*; bo bym ia niechciał áby między chłopftwem fiadał/ á tám tho pokázował/ co vmie/ ábo fie z nimi kofzthował o płatną. *GórnDworz 18 (6)*; *RejZwierc 25v (9)*; *BudBib Ioel 3/3*; *CzechRozm 203*; *KochPs 31*; *KochSz A4v*; *ArtKanc D13*; *GórnTroas 60*; *WyprPl A2v*; *LatHar 118 (8)*; Rozdzielili sobie odźienia moie: á o fuknią moię los miotáli [*super vestem meam miserunt sortem*] *WujNT Matth 27/35 (5)*; *SarnStat 707 (6)*; Częfto fię przypátruiać w karciętá fię wpráwi: O fzczudłki/ o orzechy; potym groźe ftáwi. *KlonWor 34*.

Wyrażenie przyimkowe: »o zakład« (8): *RejZwierc 81v*; *RejPos A4*; *RejZwierc 180 (3)*; iákoby owo dzieći kiedy grufzki o zakład ziadáią/ które prędzéy áby wygrawáło *Oczko 27*; O zakład/ nie naydziećie nigdziey ták tanięgo. *WyprPl A4v*; Páiąk z Minerwą fzedł o zakład świętá/ Ktoby cieńfzá nić/ y przędzē zácżętá Vkręcił ze lnu *KlonFlis E3v*.

α. O grze w szachy (1) :

Zwrot: »o babę dać szach« = *szach królowej (1)*: Roch fie też biały ku potkániu ftroi/ A w fwietney fobye polkákuie zbroi. Potym o Bábę dał fzách Rycerz w bieli Tufzáć/ że mu iey obronić nie mieli. *KochSz B3*.

5. Wskazuje na podstawę zarzutu, skargi, sprawy w sądzie, wymiaru kary: *de Vulg, Mącz, Modrz. JanStut: per, pro, propter super JanStat (1819) : ZapWar 1505 nr 1968 (144)*; *ListRzeż w. 34*; *MetrKor 34/134 (10)*; Pozwał iá w fąd zágáiony/ O ieden chleb pożyczony. *BierEz M2v (2)*; przyfięgám wám przez Cefarfkíe zdrowiē/ iijzci ni iedné winy w nim náydz niemogę/ o którą by miał vmrzetz *OpecŻyw 131 (5)*; *ForCnR D4*; *PatKaz III 130v*; A iakos wybawił zuzannę phałfziwie o grzech ofkarzoná *TarDuch Ev*; *BielŻyw 46*; *March² A4 (2)*; yfz go ya byerzá na fzwá dvfzá y nafzwe szvmnyenye [...] ylf on mnye vynyen yeftth oczom nany zalował *LibLeg 6/115v (42)*; *RejPs 74v*; Na duchowny fąd prziiiflufayá fádzicz [...] o lichwy, o duchownych zabiianie, biczie, a rany fwięczonych, o fwiętokradftwo *ComCrac 20 (30)*; wkalifchu przed pulthorem layth fchathi Byale vtrzázigłowcziney pokradł y szyedzial o tho w wyżyenyv Kalifkym *LibMal 1547/129 (23)*; *RejRozpr B3v (3)*; *SekIKat Ev (4)*; *RejKup g4 (2)*; *KromRozm I N4*; *MurzHist E3 (4)*; *MurzNT Luc 23/14*; *KromRozm II g3v*; *KromRozm III Q3v*; tylko potwarz niejaká na nie kładá o złupienie kościołow *Diar 57 (11)*; *DiarDop 99 (7)*; *GliczKsiąż N3v (5)*; Srogye pobudzenie ku fluchániu/ ocz fie chce Pan s fzałármzi fwemi rozfędzić. *LubPs N3 marg*; Mąż niemoże żony kárác o cudzołoftwo/ áni przeciw niey czynić w pewnych przypadkách. *GroicPorz 11 (132)*; *KrowObr 160*; Wifiałby o to drugi co dzyáláią fwięći. *RejWiz 132 (3)*; nienálazłem żadney w tym człowiece przyczyny/ z tych o ktore mu winę dáiecie. *Leop Luc 23/14 (4)*; *OrzList f3*; Kto o głowę zábitá po zábićiu nieczyni práwem przes trzy látá: táki niedbálec choćby potym chciał/ tedy iuż przes dawnoć niemoże *UstPraw G4v*;

O co dzyeci winny ná pozew odpowiadać *UstPraw* H3; Gdy vbogi páná pozowie o iáki gwałt/ tedy pan ma się odwieść świadki *UstPraw* H4 (193); *LeszczRzecz* A4; *RejFig* Cc4 (4); *BibRadz Ps* 7/4 (7); *OrzRozm* E2 (14); O cudzołóstwo męszczyzny karano wáláfzeniem/ á niewiáfty gárdłem *BielKron* 9v; Przeftála plagá od lynow Izráelfkich/ którą był Bog ná nie o ten vczynek przepuścił *BielKron* 43; Nie byway názbyt íprawiedliwy (to iest/ nie karz okrutnością ledá o przyczynę.) *BielKron* 81; Plus Papież rodem z Włoch/ [...] vftáwił klátwy o kościelne rzeczy gwałtownie bráne/ to iest/ o dzyefięciny/ o przelládowanie kápłáńfkie/ y o ine. *BielKron* 150 (86); *GrzegRóżn* F2 (2); *KochSat* B2v; Capitis accusare, subaudi crimine, O główną rzecz dać winę. *Mącz* 75b (10); Niech nas o wśzytkie rzeczy/ ták o Swieckie/ iáko y o Duchowné/ Król sam w Polńce łádzi *OrzQuin* Z; *Prot* A3v (3); *RejAp* 31 (2); závdy przyczynę naydá/ o co się íkárzyć ná przyiacielá. *GórnDworz* M3 (6); *RejPos* 192 (4); *BiałKat* 131; *BielSat* D4v (3); Kogożby o nierząd winowác. *RejZwierc* B3 (21); *BielSpr* 37v (5); *BudBib Gen* 21/25 (2); *MycPrz* I B2; *CzechRozm* I 7 (2); Bo o táki wyftępek każdy marnie zginie. *PaprPan* Ff3v (5); było wolno íkárzyć ná fwego winowáyce/ á právem znim o íwą krzywdę czynić. *ModrzBaz* 77v (32); *SkarJedn* 140 (15); ináčzey áni tu byli Połtow íwych pośyláli/ áni ták furowie O íwą krzywdę mówili. *KochOdpr* C4v (2); w Genui ziemek iego z Walenciey o grzechy íwe miał być iáwnie czwiertowan *SkarŻyw* 310 (32); *ZapKóscier* 1580/11 (12); *StryjKron* 612 (2); *NiemObr* 110 (6); *KochWz* 142; *ReszList* 187; *WerGośc* 265 (4); *WerKaz* 297; *BielRozm* 32 (3); Ítrách tęń przećię/ íz o zábićie dáć gárdło/ síłáby ludzi pohámował *GórnRozm* E4 (86); Wípomnicie nato ze flawni prodkowie wázi omnieísze krziwdi na Krole Pani íwe gwałtu wołali *PaprUp* K (7); *ActReg* 12 (6); ktokolwiek gdy złódzieiá ípołobi ryby krádzione íobie nośić może/ o to wiśieć ma iáko o wołu *GostGosp* 142 (7); *OrzJan* 37 (2); *LatHar* 316 (7); Y skárzyli nań Arcykápłani o wiele rzeczy [accusabant eum summi Sacerdotes in multis] *WujNT* Mar 15/3 (17); żadného obywatelá ośiádlégo o iáki wyftępek [pro aliquo excessu *JanStat* 122] ábo obwinienié nie bédziemy áni rofkázemy łápác *SarnStat* 702 (708); *GrabPospR* K4 (3); Pan Ewángelicki brát/ co mię bárziesz niż przedtym miłowác miał/ o zdrowie/ máiętność/ y poćiwość mię poćiągnie. *PowodPr* 45 (13); O złe wychowanie dziatek rodzice karzą. *SkarKaz* 44b marg (17); *VotSzl* E3v; *SkarKazSej* 681b (8); *KlonFlis* Ev; *KlonWor* 11 (3); *ZbylPrzyg* A4.

W połączeniu z rzeczownikiem osobowym (3): Bífkupá mieć nie chceśz/ przeto/ ábyś o łup kościelny íwóy/ y o niewiárę íwą/ Sędzięgo vrzędného nie miał nad íobą żadného. *OrzQuin* C4 (2); *SkarKazSej* 684a.

6. Wskazuje na przyczynę, zwłaszcza uczuć, doznań, działań; pro *Mącz*, *Vulg*, *PolAnt*, *Modrz*, *JanStat*; de *Mącz*, *Vulg*; super *Vulg*, *PolAnt*, *JanStat* (820) :

W połączeniu z czasownikiem oraz rzeczownikiem nieosobowym (804): *ZapWar* 1528 nt 2457; Pan kiedy taką rzecz ílyłzał/ O bluźnienie się rozgniewał *BierEz* A4; Siekierá o to się trośkálá/ Íz toporzyfká nie miálá. *BierEz* Rv (12); Na tym drzewie mł vmrzétz/ o którego ímiertz máię żydowie zginátz *OpecŻyw* 58v (7); *FalZioł* V 66; *BielŻyw* 34; *WróbŻołt* V6 (2); *LibLeg* 11, 25 (6); *RejPs* 198; Máłoć pán bog dba o datki A zac mu zbierać ná dziatki. Abo się trośkác o długi *RejRozpr* A4v (2); *LibMal* 1543/72 (6); Mogę mv też to powiedzieć/ o czo mię ívmnienie gryzie *SeklWyzn* c4v (3); Czofz się gośpodze frauíełz Ni ocz íobie głowę płuiełz *RejJóz* C7v (7); *SeklKat* Ev (6); *RejRozm* 397;

Wzdy iey łpytam oczo placze A za czo odniey wybaczę. *RejKup* d4 (5); *MurzHist* T2v (4); *MurzNT Matth* 6/25 (12); *KromRozm II* h3v; *KromRozm III* C8 (3); *BielKom* D8 (3); Rzymyánin yeden [...] małżonkę fwoyę dla tego był opuscił/ y o to fie łnyą rozwiódł/ iż nyemogł myeć łnyą żadnych dzyeći *GliczKsiąż* C2 (5); *LubPs* F4v; *KrowObr* 34 (3); O nędzna márna Mucho ocz łie więc nádymałz/ Kiedy fwoie łláchectwo y z herby włpominałz. *RejWiz* 98v (9); Sromayćie fie przed oycem y przed mátką o nieczyłthotę [*erubescite... de fornicatione*] y przed przełożonym y przed mocnym o kłámstwą *Leop Eccli* 41/21 (5); Piotr wyznał iż Iana ránił/ ále o to iż go też był Ian ránił pierwey *UstPraw* D3v (7); *RejFig* Ee3 (2); TO páni w Rzymie zacna/ zá fwyh czáfów byłá/ Ktora o fwą pocźciwość/ lámá fie zábiłá. *RejZwierz* 44v (8); Niechći fię to przykro nie widzi o dziećię y o łłuzebnicę twoię [*super puerum et super ancillam tuam*] *BibRadz Gen* 21/12; Okázuie iż nie o fwą/ ále o Bożą krzywdę był przełádowan. *BibRadz I* 308d marg (11); *OrzRozm* F3v (5); Krol gotow ielt o wiaré łwięta/ o krolełtwo to/ gdzieby iedno potrzebá byłá/ położyć gárdło fwe. *BielKron* 307v (136); *KochSat* B2 (2); *KwiatKsiąż* H2; Acerbe et atrociter ferre, Wielmi fie ócz gniewác. *Mącz* 121c; Et quod nunc tute tecum iratus cogitas, A to o co fie teraz łam w łobie grizielz. *Mącz* 343d (27); *OrzQuin* A4v (6); *Prot* A3 (4); *SienLek* 14; *LeovPrzep* A4 (2); *RejAp* 36v (5); *GórnDworz* S6 (9); *HistRzym* 88; *RejPos* 35v (29); *BiałKat* 56 (2); *BielSat* B3 (4); *GrzegŚm* A4 (2); *KuczbKat* 295; *RejZwierc* 42 (59); *BielSpr* 44v (2); *WujJud* 198 (2); *WujJudConf* 91 (3); *BudBib 2.Reg* 13/22 (6); *HistHel* Dv; *MycPrz* I B2v (3); miałem dobręgo cnotliwęgo łługę/ á o máłą rzeczem go pozbył. *Strum* R2 (7); *BiałKaz* K3; *BudNT przedm* b2 (8); *StryjWjaz* A3; *CzechRozm* 30 (8); Bo gdy niemále trołki on o dzyatki ćirpyał/ Gdy go Cyrus poimał iuż fie bárzyey wierciał. *Paprpán* [Hh5]v (9); [niektórzy] dla nędzney chwały/ o máłuczkie rzeczy [*pro rebus leuiculis*] łápáią przyczyn niebezpieczeństwą: á o ledá słoweczka [*pro verbulo nullius*] chca ręką czynić. *ModrzBaz* 62 (15); Gd łift przecedł rzekł: o tę rzecz wmrzeć [!] mam/ á tego nigdy nie vczynię. *SkarJedn* 135 (30); *Oczko* 33; *KochPs* 157; Drugi łmutek ná Abráhámá o wzięćie żony. *SkarŻyw* 283 marg; Więcey fię o záłmucenie drugich/ niźli o fwoię chorobę fráłowálá. *SkarŻyw* 582 (83); *KochTr* 21; *MWilKHist* E; Ná potomki Melłtińkiego o cześć wzgląd. *StryjKron* 587 marg (3); *CzechEp* 75 (12); *NiemObr* 25 (17); *KochCz* 108; *KochPhaen* 22; *KochWz* 141; *WerKaz* 296; *WisznTr* 33; *ZapKóścier* 1585/57 (2); Wízákęćie opátrzeni żywnością ná łwiećie/ Czemułz ieden drugiego o kęš źiemie gniećie? *BielSen* 8; *BielSjem* 11 (3); *KochPieš* 6; *KochSob* 61; *PudłFr* 60; *ArtKanc* K19 (2); *BielRozm* 12v (2); iáko kolwiek práwi ia przyśięgę chleb fwoy oganiáiąc/ grzechu o to nie mam *GórnRozm* H2 (8); o żadną infzą przyczynę [...] Tymoteuźá łławnęgo muzyká z Athén nie wygnano *KochWr* 39 (3); *Paprup* G4v (7); *ZawJeft* 9 (2); *ActReg* 15 (11); *GostGosp* 20; *GostGospGroch kt* (2); *ZapKóścier* 1588/80v (2); Tu mi idzie o mężá/ owdzie łerce boli O łyná *GórnTroas* 46 (3); *KochAp* 8; *OrzJan* 137 (2); *WyprPl* A4v (2); *LatHar* 611 (7); *RybGęśli* C4 (2); *WujNT Matth* 6/34 (24); *WysKaz* 37 (2); *SarnStat* 55 (7); *KmitaSpit* C; *PowodPr* 65 (12); Zięłá mię żalość y gniew o chwałę twoię Pánie. bo łynowie kościelni odłłąpili przymierza twego *SkarKaz* 119b (13); *CiekPotr* A2v; *CzahTr* B4; *GoslCast* 47 (2); *SkarKazSej* 663 (15); *KlonFlis* F3v; Więć też przyśłżo w przyśłowie Tolofáńskie złoto: Bowiem też wiele było kłopotu y o to. *KlonWor* 10 (5); *ZbylPrzyg* B4v.

W połączeniu z przymiotnikiem, przysłówkiem (14:1): Xántus o to nań gniewien był/ A bićim mu ciężkim groził. *BierEz* E2; *Leop Is* 57/11; *BibRadz Zach* 8/1; *OrzRozm* O4v; Hekubá mátká Troillufowa śmutna będąc y żałościwa o łvny łwoie ná Achillesa ięłá nárzekác *BielKron* 59 (4); Przyidzie Oćiec/ o iedynego Syná zdrowie frałowliwy/ przyczynę choroby iego zrozumie. *SkarŻyw* 68 (3); *StryjKron* 457; *ActReg* 132; *CzahTr* Gv; Ták ci mi káže chodzić moy namilšzy drogi Małżonek moy/ nie ięft on o to ná mię frogi. *ZbylPrzyg* A3.

W połączeniu z rzeczownikiem osobowym (1): Nie deptác áni ofzukác wšpráwie brátá łwego; tem iż mšćiciel (ięft) Pan o wšzytko to. *BudNT* 1.*Thess* 4/6.

Połączenie: »o ... o« (1): A o Ludzi o wšfe niedbał Tak łwoyey zwierzchnoŃci Dułał *RejKup* bb6.

7. Wskazuje na powierzchnię lub przedmiot, z którym coś (rzadziej ktoś) wchodzi w trwałe lub chwilowe, często gwałtowny kontakt; ad, in *Vulg, PolAnt, Mącz* [też użycia przenośne] (272) : A koždy się w nogę zábił/ O kámień ktory we drzwiách był *BierEz* D3v (3); APoštołowie gdy to vzzręli/ [...] od śmutku mowitz nieumiełi/ o ziemię łie bili *OpecŻyw* 107 (5); A gdy będzie ten kámień na głowie o włofy tart/ tedy ciągnie k łobie pazdziorko. *FalZioł* IV 57b (3); *WróbŻołt* 136/9 (2); *RejPs* 204v (2); vderzila thešch przed tym zabiczym thą dzieweczka łwoyą o zyemyą *LibMal* 1544/83v (2); niektorzy pourażáli oblicza łwoie o drzewá/ á drudzy vpadáli w doły *HistAl* F3; *MurzNT Luc* 4/11; *BielKom* D3; *LubPs* V v; *KrowObr* 12v (4); Gdy łie wiátr ocz otráci/ tedy bárzyey łzumi. *RejWiz* 151v (12); y łlyšłálem zá łobą głos porušłeniá wielkiego [...] y thrzepiotánię łkrydeł żwierzęcych bijących iedno o drugie [*alteram ad alteram*] *Leop Ez* 3/12 (4); *OrzList* h2v (3); *RejFig* A5; IErzego málowali/ á on Smoká gromił/ A o iákąš krolewnę/ drzewo oń łwe złomił. *RejZwierz* 78 (2); *BibRadz Deut* 9/17 (2); *OrzRozm* F4 (3); S pogáńkiey thež wiáry wzyał/ iż pádáią o zyemię kiedy łłonce wšchodzi. *BielKron* 165v; Ale woźnicá nieopátrznie iádác závádzil wozem o namioth krolewški áž vpadł wšzytek. *BielKron* 354v (8); *KwiatKsiąž* N2; Caespito, Potykam łie álbo/ otrácam łie o co w dródze. *Mącz* 30c; Defigere aliquem colaphis in terram Poráżyć kogo pyęšcią o ziemię. *Mącz* 126d; Illidere saxis, otrácić zábić łie o kámień álbo pášć ná kámień. *Mącz* 182d; Impegit caput parieti, Dał łobie w łęp o šciánę. *Mącz* 275d (27); łby łobie piérwéy o wieżę náłzę potłuczećie/ á nižli nas na niéy dobedźiećie *OrzQuin* L4v (2); *SarnUzn* F7; *SienLek* 182v (2); kiedy w košcioł łwiętego Stániłławá ná zamku wchodzi/ łchyla łie záváždy/ áby głowá o záłklepienie nád wroty nie vderzył. *GórnDworz* Q8v (6); Vyžrzawšy krol tabliczki/ omdlawšy vpadł ná wznak o ziemię. *HistRzym* 37 (4); *RejPos* 69v (15); Albo ięfli łie łpárzy o piec/ tho iuž piec łtuc: ábo ięfli łie obleie pijác/ to iuž łklenicą o ziemię *RejZwierc* 80v (12); *BielSpr* 47v; y owłzem o tę opokę łby łobie łzalone potłukli *WujJud* 8 (2); *BudBib Ps* 136/9 (2); *Strum* G; *CzechRozm* 47 (2); *ModrzBaz* 142v; *Calag* 368a; *KochPs* 201; *SkarŻyw* 491 (3); A potym łam Olgerd kopiją o łciánę zamkowá łkrušzył *StryjKron* 421 (5); powodź y wiátry/ otráciwšy łię o ono budowánię/ łzkodźić mu nie mogły. *CzechEp* 103 (2); *ReszPrz* 10; *WerGošć* 218 (2); *WisznTr* 11; Prokuratorowi Státut on z ręku wydárłá/ Vderzyłá o ziemię/ á potym podárłá *BielSen* 9 (2); *ZawJeft* 18; *ActReg* 4; *Calep* 865a (3); *GórnTroas* 7; *KochFrag* 54; *LatHar* 580; *WujNT Matth* 4/6 (7); *SiebRozmyšł* E4v; *KmitaSpit* B4; *CzahTr* L2v (3); Potym tež vczynilem to z animušzu łwego Slácheckiego/ ktory do tych nie młodych łat/ iuž łie tež o łpráwy

náŕze póŕpolite dobrze otárl. *PowodPr* 85; *SkarKazSej* 705b; *SapEpit* A4v; te gwiazdy nie raz iuŕ widŕziáły Pogréŕŕle Nawy/ rozbite o fkáły *KlonFlis* B4 (3); *KlonWor* 24 (2).

Fraza: »(co) się otarło o uszy (a. oczy)« = *było o czymś słychać albo coś widać* (4): Dawno ŕie tá nowinká/ o wízy otárlá *RejZwierz* A6; Defzpot [...] w máłym potćie ludŕi/ [...] póŕtrzelał lud Krolewŕki/ otárl ŕye o Hetmánow Koronnych oczy *OrzRozm* C3; *Mącz* 483b; *GrzepGeom* N2v.

Zwrot: »uderzyć (a. paść, a. lecieć itp.) o ziemię« [o zniszczeniu, teŕ lekcewaŕzeniu, unicestwieniu] (41): *RejRozpr* D3v; Wízeteczność á ŕwawola w nim ŕie rozmnoŕyła/ Táŕ ŕie ŕlawá o zyemię niŕko vderzyła. *RejWiz* 99v; *OrzRozm* F3 (2); *BielKron* 420v; Marcescere desidia et ocio, Od leniŕtwa y Proŕnowánia lecieć o ziemię. *Mącz* 209c; Evanescit spes, Leći o ziemię náŕdzieyá/ niŕzczeye. *Mącz* 475b (12); *OrzQuin* K2 (2); *RejAp* 145; widŕŕcz iŕ tego/ kogo náŕ zdrowie ŕwe miłowála/ pocŕciwie mieć nie mogála/ vmyŕliála dáć wŕzythkim o ziemię *GórnDworz* Aa5v (3); *HistLan* D4; *RejZwierz* 39; *KochPs* 151; Modlitwa Piotrowa wniebo/ á ie⁸⁰ fáłŕz o ziemię. *Skarŕzyw* 601 (4); *CzechEp* 170 (3); *WisznTr* 14; *KochPieś* 47; *GórnTroas* 43; *LatHar* 167; *RybGęśli* C4; przyidŕie robak ŕmierći/ álbo iákiego innego ŕmutku niŕŕodŕianego/ álic wŕzyftká oná iedyna ŕieloność o ziemię. *WysKaz* 2; *CzahTr* B2v; *SkarKazSej* 674a.

α. *Wskazuje na punkt oparcia* (43): *Opecŕzyw* 139; Siedzi łobie náŕ ŕzrodłem/ podpárl ŕie o Káłŕtan *RejWiz* 146v (2); Haerent parietibus scalae, Opieráya ŕie o ŕciány. 152a; In aliquem innixus, Wŕpáry o kogo. *Mącz* 248b; Trudes dicitus. Zerdŕ którą łódŕ bywa popychána/ którą ŕie zwálŕczchá rybitw o dno á ziemię záŕiera á táŕ łódŕ prowadŕi. *Mącz* 467a; *SienLek* 18v; *Paprpán* A4v (2); *Skarŕzyw* 492 (2).

W przén (8): *BielKron* [332²]v; Pars eius belli in Italiam pervasit. Aŕ y do włóŕ doŕŕla/ álbo ŕie o włóŕy opárlá tá woyná. *Mącz* 473a; *MycPrz* II C2v; dymy ŕuche y tłuŕte pędem wielkim idá/ ŕe áŕ o Niebá sye opieráiac/ miotły/ łyŕkánia/ y dŕiwy inŕze náŕ powietrzym czynią. *Oczko* 6; *KochPhaen* 4; *KochPieś* 45; národ Słowiánŕki Nie opárl sye áŕ o brŕég wielki Adriánŕki. *KochProp* 13; *GrabowSet* K4.

αα. *O podporze moralnej, psychicznej, intelektualnej* (24): piŕmo S. o ktore ŕie my podpieramy/ kthore tych trzech licŕiac á nie mielŕzaiac/ nigdy trzemi Bogámi nie zowie *GrzegRóŕn* C4v; *MycPrz* I A2v; wiára takowa o wŕŕáwiedliwieniu náŕzym: táŕŕe teŕ y nádieiá [!]: nie z łámega Ieŕuŕá pochodzi/ áni ŕie teŕ o niego łámega opiera. *CzechRozm* 210v; A wiára ŕie nie opiera/ o rzecŕy ćiełŕne/ y iuŕ rzecŕá bęŕdące: ále o niewidome/ o duchowne/ o przyŕŕle. *CzechRozm* 263v (12); Poty tedy chćiwóść ŕławy ma być chwaloná/ pokiby ŕię o cnotę opierála [ut virtute nitatur]/ á ŕŕlá zá niá iáko ćieñ zá ćiałem. *ModrzBaz* 59; A ŕprzyiázna chęć/ áby była trwála y mocna/ trzebá ŕeby ŕię opierála o korzeñ wiadomości y przyŕwycŕáienia rzecŕy vcćiwych. *ModrzBaz* 136; *Oczko* A4; *CzechEp* 21 (2); *NiemObr* 119 (3); *PowodPr* 36; Dam ná przykłád regułkę wyŕŕpoconá owę/ Co ŕię chęćto opiera nie o iednę głowę *KlonWor* 66.

8. *Wskazuje na efekt końcowy, skutek; ad Vulg, Mącz; in PolAnt, Mącz; de Mącz* (242):

Fraza: »[o co] przychodzi z trudnościá« = *coś jest trudno zdobyć* (1): małŕli Stáwy [...] á Odrób Kárpíowy przychodŕić z trudnościá: tedy dobrze/ ábyś miał ofobliwé tárlilka Kárpíóm. *Strum* 03.

W zwrotach typu: »przyprawić (a. przywieść itp.) [kogo o co]« = *narazić kogo na co, spowodować niekorzystną sytuację lub stan* (118): *FalZioł* III 4a; tho ony wŕzithko samy ŕpawyly y nas o wielkye

fkodj przywyedly *LibLeg* 10/63; *KromRozm I* L2v; *MurzHist* E (2); *MurzNT* 46 (4); *BielKom* D8; rodzicy máią fie łtárác/ áby dzyeći złą łwá łpráwá/ á przykłády nyewymytemi do Bogá o nyeláfkę nie przypráwyáli. *GliczKsiąż* D7 (2); Pan nie chce tego/ Aby o śmierzć przypráwił kogo namniejszyego. *RejWiz* 134; *RejZwierz* 43; *Leop 3.Reg* 21/22; *KochZuz* A3v (3); *BibRadz Sap* 16/14 (2); przypráwili cię o grzech łtárfzy twoi/ iżeś mężá Bożego niewinnego dáł im w moc. *BielKron* 95 (6); *KochSat* B3v; Perdere aliquem Przipráwić kogo o łzkodę o niemoc. *Mącz* 92c; Attentare pudicitiam puellae, Kuść fie dzieweczkę przipráwić o niecześć. *Mącz* 448d (26); *GórnDworz* Xv (4); *RejPos* 108v; *HistLan* B3; *RejZwierz* 56 (3); *BudBib Dan* 13/28 (2); *MycPrz I* B3 (3); *PaprPan* Pv (6); *Oczko* 26 (2); Tyś nas pánie z cięłżkięgo trapieniá wybáwił/ Tyś przeciwniki náłze o lekkość przypráwił. *KochPs* 65 (2); On powiedział: o łmutek mię przywodzilz Synu *SkarŻyw* 212 (8); *KochFr* 28; *KlonŻal* C4; y małz to ták bydź wolno/ trudności zádáwác ludziom dobrym/ y o kolzt ich przypráwowác *GórnRozm* I2 (2); *PaprUp* B2v; *KochPij* Cv; DAiefz fię naprzod winnym Pánu Bogu twemu/ y Świętym ięgo/ ktoreś z Pánem o gniew przypráwił *LatHar* 78 (22); *WujNT* Zzzzz4; Swiát ten lepem ięft/ ktory łwoie iako ptáfnik/ lepem grzechu y śmierzci/ o wieczná zgubę przypráwia. *WysKaz* 12 (2); *KlonWor* 72; *PudłDydo* B3.

~ W charakterystycznych połączeniach: przyprawić o błędy, chorobę (2), ciężkość, gniew (2), gorączkę, grzech (7), karanie, katowanie, kaźń, koszt, krzywdę, lekkość (3), młdość, mękę, nędzę, niecześć, niełaskę (7), niemoc, niepokój, niesławę, piekło, płomień piekielny, rany, rozpacz (2), sąd, (złą) sławę (3), smutek, sromotę (2), szaleństwo (2), szkodę (16), śmierć (36), trwogę, upadek, utratę (2), zgubę, (co) złęłgo (2). ~

»przyprawić (a. przywieść) [kogo o co]« = pozbawić kogo czego, narazić na utratę czego [najczęściej życia] (63): *BierEz* P4v; *ForCnR* A3v; *FalZioł* I 82b; *MetrKor* 61/224; *LibLeg* 10/154v; *RejPs* 23 v; *LibMal* 1545/103 (3); *RejJóz* H8; *MurzHist* Cv (2); *MurzNT* 66; y powłtáná dzieći náprzećiwko rodzicom/ y o gárdło ie przypráwiá *KrowObr* 237v; *RejZwierz* 44v; *BibRadz Ps* 51 arg; *BielKron* 104 (6); Ingulare etiam de morbo et aquis dicitur Celsus, Quartana neminem ingultat, Febrá czwartodzienna nie przipráwia niekogo o żywot álbo ku śmierzci. *Mącz* 177b; Vita spoliare. Zábic/ o gárdło przipráwić. *Mącz* 409d (14); *RejAp* 179v; złe á niełłáchetne potwarce/ ktorzy iá chcieli prze cnothę iey przypráwić o gárdło y o poczćiwość iey *RejPos* 50 (5); *RejZwierz* 46v; *BielSpr* 69v; *BudBib Dan* 1/10 (2); *CzechRozm* 170; Ci mię iáwnie łromocą: drudzy łye zmawiaia/ Którym kłtałtem o zdrowie przypráwić mię máią. *KochPs* 43; *CzechEp* 11 (2); *GórnRozm* C4v (2); *PaprUp* E3; Constupro – Panne, białą głowę gwałce, o cnotę prziprawiam. *Calep* 250a; Depudico – O panienstwo prziprawiam, gwałcę. *Calep* 309b (3); *Phil* K2 (3); *KochFrag* 22; *KlonWor* 72 (3)

~ W charakterystycznych połączeniach: przyprawić o cnotę, cześć, dobrą myśl, gardło (45), panienstwo (2), poczciwość (2), wzrok, zdrowie (7), żywot (3). ~

»przyść (a. przychodzić) [o co]« = znaleźć się w jakimś (przeważnie niekorzystnym) stanie lub sytuacji (44): czy ludzie ktorzy wycifkaią fok łtego korzenia/ przichodzą o wielkie bolenie głowy/ y o zaćmienie wzroku. *FalZioł* I 109c (2); *RejJóz* N5; Dofyc tobye czynięcy ná zyemi ná wodzye/ Przijdzye o łmierzć o niemoc álbo k wielkiew łzkodzye. *BielKom* D8 (2); Karz łwego łyná/ ábys s nyego o lekkość nye przyłfedł. *GliczKsiąż* E6v (2); *BielKron* 442v; Praeservo. Zachowawam od vpádku

yákiego/ niedopuŕzczam przyŕć o yáki vpadek. *Mącz* 389c (5); *GórnDworz* N4v (5); *KuczbKat* 310 (2); *RejZwierc* 130; *Strum* Rv (2); *PaprpPan* Y3; *Oczko* 16v (8); Vćiekác panna nieŕmiałá/ áby o vtrátę pánieńŕtwa miedzy nieczyłtymi nieprzyŕzłá. *SkarŻyw* 341 (3); *WerGoŕc* 208; *WerKaz* 276; [Orphoeus] nie ftrzymał vmowy/ Więc przyŕzedł o fmutek nowy *KochPieŕ* 25; Wiérz mi/ iŕ nie zá złoto/ áni dla vrody/ Przyŕzli ći o tákové kołŕtówné dochody. *PudłFr* 75; *Phil* O; *SarnStat* 964 (4).

~ W charakterystycznych połączeniach: przyŕć o bolenie głowy, chorobę, dochody, gańbę, gorączkę (2), kaszek lekkoŕć, mglenie, niebezpieczeńŕstwo, nielaskę, niemoc, nieprzezpiecznoŕć, ohyzdę, (zły) przypadek (2), puchlinę, rozpacz, złá sławę (2), smutek, sromotę, szkodę (5), ŕlepotę, ŕmierć (3), upadek, utratę (dziedzictwa, panieńŕstwa, wzroku) (3), zaćmienie wzroku. ~

»[o co] przyŕć« = *utracić co* (16): *FalZioł* V 25v (2); wimiłlyono nowe drogy trvdnoŕczy czynyacz kvpczom fktchorich wyelye o mayethnoŕczy ŕzwoye wyelye o gardla przifly. *LibLeg* 11/182 (2); *BielKron* 199v; Per flagitium famam perdere, Przes złe záchowanie o dobrá powieŕć przyŕć. *Mącz* 290b (5); *RejPos* 106v (2); *SkarŻyw* 290; *GosłCast* 6 (4).

~ W charakterystycznych połączeniach: przyŕć o gardło (6), majętnoŕć (2), dobrá powieŕć, rozum, sławę, statek, zdrowie (3), żywot. ~

9. Wskazuje na najwyŕŕsze zagroŕzenie, przewaŕnie przy rozpatrywaniu moŕliwoŕci kary ŕmierci (84) : *ComCrac* 16 (2); Kŕięŕa IchM [...] o gardło nikogoj od tego czasu ŕdzić nie mają ani chçá. *Diar* 123 (2); *GroicPorz* cc3 marg (5); á gdzye Scrutinium okaŕe iŕ kto zábił/ thedy o wieŕę przes iego Krolewłká M. ma być pozwan. *UstPraw* K2; y niekarzy mię áni łádz o czeŕć/ áni o gárdło moię *OrzRozm* L3v (3); Iudicium capitis. ŕąd o głowę. *Mącz* 37c (2); *RejPos* 19 (2); *GórnRozm* D2v; *KochWr* 27; ŕędziowie Kálŕztelánfcy o głowę łádzić máią. *SarnStat* 559 (10).

Fraza: »idzie o gardło (a. zdrowie, a. żywot itp.)« (55): *BierEz* Q4v; winnego çłowieka/ ktoremu o gardło idzie/ przywiodá przed ŕędziego/ aby go na ŕmierć ołádził *SeklWyzn* b2v; *RejJóz* N6 (2); *MurzHist* G2v; iefli by dan był do więŕzenia o złoczyńŕtvo/ zá ktorým by więŕzniowi ŕzło o gárdło/ tám ŕędzia przyŕyegá niemoŕe być wolen *GroicPorz* ł2 (15); Piotr obaczył iŕ to o ŕmierć idzye/ wrócił fte/ vftawił po łobie Klementá *BielKron* 142 (2); capitis accersitur, o głowę mu idzie/ álbo pozwány ná vtrácenie głowy. *Mącz* 2a; Periculum famae est mihi, Idŕie mi to o dobrá powieŕć. *Mącz* 291c (12); *RejAp* 196; *GórnDworz* R3v; Dániel ŕwięty niechciał fie w tho nigdy wdác/ ták iŕ mu iuŕ o gárdło ŕzło. *RejZwierc* 202 (3); *ModrzBaz* 29 (4); *SkarŻyw* 303; *GostGosp* 146; *Phil* L3; *OrzJan* 73 (5); *SarnStat* 1171; Temubych Miał powierzyć pieniędzy? ktoremu, by náwet Szło o głowę, drobnego pieniáŕká ná wieki Nie wierzyłbym. *CiekPotr* 73 (2); *CzahTr* D3.

10. Wskazuje na iloŕć, wielkoŕć, wymiary (101) : *Strum* G2; *Oczko* 8v; ále ŕię wodá/ po ktorá było o kilá mil chodŕć/ nienáy dowáłá: wino tylko mieli. *SkarŻyw* 452; *KochSz* B.

Wyraŕzenia przyimkowe: »o koŕć« = *trochę* (2): *ActReg* 167; wŕzytko to zmędrzáło przy dworze/ Cnoty o koŕć/ mogli by złobá chodŕć w ŕworze. *WyprPl* A2v.

»o poł włosa, by o włos« = *bardzo málo* (2): *GórnDworz* D5; áby nie byłá nikędy ná ŕadnym kóńcu y po kráioch kołónoga: iáko mówiáç y o pól włofá ná mięŕz *Strum* B2.

a. Wskazuje na wielkoŕć przybliŕzoná: *około, prawie* (75) : A gdy inŕzych Tatarow çáfu potrzeby ku pomoci wzowá, bywa ich o trzidzidŕci [!] t[i]fięci [ad triginta milia]. *MiechGlab* 75; wten ze czas

wignaly bidla rogatego o dwa tifyacza. *LibLeg* 11/64 (9); *KromRozm I* D2; *LibMal* 1552/169; *Leop* 2.*Mach* 12/28; *BibRadz* 1.*Mach* 11/48; Olbrycht [...] ciągnął potym na Norymberczany máiąc o dwa tyfiacá ludzi *BielKron* 236v (23); Undeciremis, huius undeciremis, Náfad/ okręt/ álbo Galia o yedennascie rzędów wiosł t ná yedney łáwie nárzádzona. *Mącz* 503a; *SienLek* 105v; tedy było tych tám Wikáriow á Kánonikow tego Báála fwiętego zábito o połpiętá ftá *RejAp* 30 (3); ták wielką tłuźczą ták máłą rzeczą nákármic raczył: ktorých/ iáko Ewányeliťtá piŕze/ było o pyęc tyfięcy *RejPos* 81v (4); *BielSpr* 51v (2); *WujJud* 134; *BudBib* 2.*Mach* 12/23; *CzechRozm* 29; *SkarJedn* 144; *SkarŻyw* 310 (9); *StryjKron* 385 (3); *ReszHoz* 117; biaległowy/ [...] ná woźiech iáchály/ ktorých było o pułtorá ftá *ReszList* 160 (2); Będzie ná Seymie Acciy o kilká tyŕięcy/ Kilká ich Krol oŕádzi *BielRozm* 7; *ActReg* 182 (3); *ZapKoŕcier* 1588/79; teŕ o tyfiac połáł więźniów do obozu/ Ktorých chytro połápał ná rzy y ná zbożu. *KmitaSpit* B2v (2); [do pogonnych Pogánow chybko ŕie obrocił/ z ktorými ŕie ták mężnie potkał/ ŕe ich o dwánaŕcie zábitých ŕpádło *HistOtton* 60; *KromHist* 22].

Wyrażenie: »więcej niż o tysiąc razow« (1): Puŕciwŕzy imo ŕię to I.M. nie Chriŕtyáńkie/ mnie łámeo/ więcey podobno niż o tyŕięc rázow Beŕtyiá názywánie *CzechEp* 53.

b. *Wskazuje na różnicę ilościową* (14) : Było przedłuzenia ná dzyeń o trzy godziny niż potkánia wczynili *BielKron* 411v; Uno digito redundat, O yeden pálec przidłuzym [!] yeŕt. *Mącz* 502d (2); *GórnRozm* H4.

Wyrażenia przyimkowe: [» o rowną rzecz nie« = *prawie że*: wielki lud zginął z obu ŕtron: [...] á o rowną rzecz ŕe łam niezginął/ ale iego rycerŕtwo wrociwŕŕy ŕie ratowaligo *FlawHist* 91.]

»o (mały *a*. maluczki, *a*. jeden) włos nie« = *prawie że* (5): *GórnDworz* Z3; Iáciem/ poprawdźie/ o włos niezłwánkował *KochPs* 107; *LatHar* 642; O máły włos wŕŕyŕtkiego z gruntu nie wywrocił. *CiekPotr* 13 (2).

a. *Wskazuje na odległość czasową* (5) : *LibLeg* 10/147 (2): powyada yŕch stemtho malzonkyem fwoym dwoye dzyeczy myála kthore thak yakofz opyaczinałczye lyath yey ŕŕa zmarli *LibMal* 1551/160v; A to nye dłuo przed fmyerćyá mowil/ kazawŕŕy yuŕ przed tym o trzy látá. *KromRozm III* G4v (2).

c. *Wskazuje na czas trwania akcji* (4) : lice pomáżeŕz oná máŕŕiá á niechalz ták o czwierzć godziny/ Potym moŕeŕz omyć czyŕtá wodá *SienLek* 80v (2); ŕtáło ŕie ieŕt milczenie na niebie o poł godziny. *RejAp* 70v; *SkarŻyw* 528.

11. *Wskazuje na moment czasowy* (2) : Poziewa/ przeciága ŕię/ vtráfia kędziory: Głádzi twarz/ przegłáda ŕię/ wŕtáie o Nieŕzpory. *KlonWor* 62.

Wyrażenie przyimkowe: »o tę dob« = *w tej samej porze* (1): wroć ŕie przez rok o tę dob/ á będzie twoiá żoná Sará miáłá ŕyná. *BielKron* 12.

12. *Wskazuje na bezpośrednie sąsiedztwo* (9) :

Wyrażenia przyimkowe: »o bok« (1): Bo choćiaŕz nie porownam máiętnoŕŕiá z moŕnym/ Leć cnotá z dobrá ŕławá ŕtánie o bok z koŕdym. *CzahTr* K.

»o granicę« (4): Zabywŕzi yá wGolczewye kedi pana Iacubovi ŕynowye myáŕkayá do Grzibowa o granyczą wcziekla. *LibMal* 1544/83v; *UstPraw* H4v; *BielKron* 297; [Cesarz turecki] z króleŕtwem twoim niedáley ieŕt/ iedno o gránicę *OrzJan* 73.

»o miedzę« (1): TO fie páńftwo nie czuye/ iż ná fpáši liedzi/ A zli z nim tuż o miedzę/ ze włzech ftron fáfiedzi. *RejZwierz* 90.

»o płot« (1): Podle niego pan Difzkret iedno o płot liedzi/ Wierz mi iż to obádwá wyborni fáfiedzi. *RejWiz* 67.

»o ścianę« (2): Iednemu zgore dom tuż o fciánę drugiego á nikt go rátowác nie może *RejAp* 128; *PowodPr* 26.

13. W charakterystycznych konstrukcjach składniowych oraz połączeniach frazeologicznych (23) :

W składni czasownika „zadłużyć się” (3): y zadłużyłem fię o półtora fta Złotyeh *RejKupSekl* a6; *ActReg* 79 (2).

Wyrażenie przyimkowe: »o prawdę« (3): Re vera duae dictiones sunt, aut unica vice adverbii, Záprawdę/ Wprawdzie/ O prawdę. *Mącz* 353c; *SkarŻyw* 328; nie fie počiefznego tey Koronie nie dzieie: iedno vftawicżne Interregná/ trwogi/ woyny/ y mniemánia woien/ ktore iednák vbogi lud o prawdę niłzczą *PowodPr* 24.

a. W połączeniu z przyimkami „imo, mimo” w różnych znaczeniach zawsze w wyrażeniu »(m)imo óń« (17) : poganowie/ ktorzy fie niégdy ku krzyżowi przybliżali/ ij chodzátz ij iadátz mimo óń/ z iezufa fie nałmiéwali. *OpecŻyw* 145v; *LubPs* T5v; nałżego miłóściwe⁶⁰ pana więcyi niezgniewáimy tēm nałżem ku próżbie leniftwem do kogo inłżego mimo óń wzdychaniem i vciekaniem *MurzNT* 28v; Ten gdy vlyłfał że mimo óń tłuścza idzie [*praetereuntem*]/ pytał co by tho było: y powiedziano mu/ że Iezus Názaráńfki mimo óń idzie [*transiret*]. *Leop Luc* 18/36; *OrzList* d4v; *RejFig* Bb; Pizon gdy domu fwego kofztem dobudował/ Cefarz idąc mimo óń/ ták o tym rokował. *RejZwierz* 23v (3); vczynił rzecz długą przed Senatem/ co zá niegodność do niego baczyli/ iż imo óń práwego krolewicá dáli bráńcowi kroleństwo *BielKron* 103v; *RejPos* 66v (3); Wnet ogień płomieniły imo óń przechodzi Lecż w tym iefzcze rozumieć/ Boga fie nie godzi. *HistHel* C3v (3).

Cf **OTO**